

Rruga Arbërit

GAZETË E PAVARUR. NR. 6 (62). QERSHOR 2011. ÇMIMI: 50 LEKË. 20 DENARË. 1.5 EURO

AURORA GROUP
PROJEKTIM - ZBATIM
koha kalon, cilësia mbetet
Autostrada Tirane - Durres, Km.9
Tel: +355 48 30 2046
Tel: +355 48 30 2040
www.auroragroup.com.al
e-mail: auroragroup@auroragroup.com.al

REPORTAZH

“Gjithë ky popull e ky dhë e ka emrin Skënderbe...”

Nga: **ZAIM KORSI** - FAQE 4-5

SHËNIME UDHËTIMI

Macukulli, fshati i historisë së vjetër dhe investimeve të reja

Nga: **BASHKIM LLESHI** - FAQE 6-7

Punimet në Rrugën e Arbërit Nisin në Tiranë, prishen në Bulqizë

Fillojnë punimet nga Tirana në Rrugën e Arbërit. Loti nis te Ura e Brarit dhe do të përfundojë te hyrja e Tunelit të Murrizës. Vlera e investimit është 16.7 milionë euro dhe rruga do të përfundojë në maj 2013

Tre ndryshimet thelbësore janë në eliminimin e tunelit të Qafë Buallit, ndërtimin jashtë standardeve të mbikalimit që lidh qytetin e vjetër të Bulqizës me qytetin e ri, si dhe eliminimin e një viadukti pranë Urës së Vashës.

Lexoni në faqet 2-3

Në foto: Foto nga punimet në rrugën e Arbërit pranë Urës së Brarit. djathtas: Tabela informuese mbi punimet e nisura.

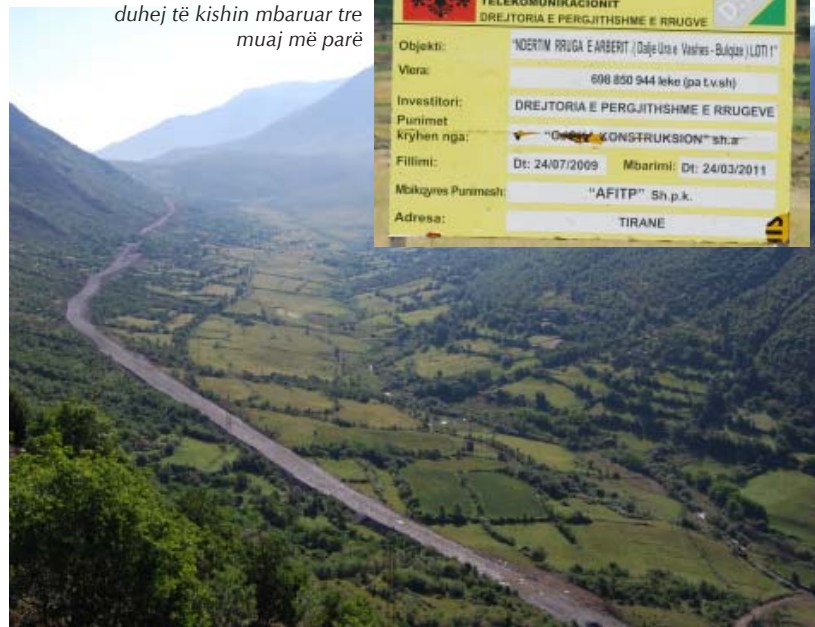
REPUBLIKA E SHQIPERISE	
MINISTRIA E TRANSPORTIT DHE TELEKOMUNIKACIONIT	
DREJTORIA E PERGJITHSHME E RRUGEVE	
Punim:	NDERTIMI RRUGES SE "ARBËRIT" SEGMENTI "URA E BRARIT" - "HYRJE TUNELI QAFË MURRIZË"
Investitor:	DREJTORIA E PERGJITHSHME E RRUGEVE
Kontraktor:	"GENER 2" Sh.p.k
Mbikqyes:	"ELBA" Sh.p.k
Fillimi:	20/05/2011
Mbarimi:	06/05/2013
Afati:	24 muaj

Në foto: Fotogramë e aksit të Rrugës së Arbërit nga km.00 te Ura e Brarit deri në km. 4:200 në Qafën e Tujanit, punimet e së cilës kanë nisur para pak ditësh

Në foto: Rruga e Arbërit në luginën e Planit të Bardhë (Poshtë). Djathtas: Tabela që tregon se punimet në këtë aks duhej të kishin mbaruar tre muaj më parë

REPUBLIKA E SHQIPERISE	
MINISTRIA PUNEVE PUBLIKE	
TRANSPORTIT DHE TELEKOMUNIKACIONIT	
DREJTORIA E PERGJITHSHME E RRUGEVE	
Objekti:	NDERTIMI RRUGA E ARBËRIT (Dallë Ura e Vashës-Bulqizë) LOTI I
Vlera:	698 850 944 leke (pa t.v.sh)
Investitor:	DREJTORIA E PERGJITHSHME E RRUGEVE
Punimet kryhen nga:	"GENER 2" KONSTRUKSION" sh.p.k
Fillimi:	Dt: 24/07/2009 Mbarimi: Dt: 24/03/2011
Mbikqyes Punimesh:	"AFITP" Sh.p.k
Adresa:	TIRANE

SHËNIM:

Çfarë duhet bërë?

Nga: **BUJAR KAROSHI**

Ajo që po duket nga ndërtimi i Rrugës së Arbërit nuk po tregon në të vërtetë atë çfarë kanë premtuar qeveritë shqiptare. Para zgjedhjeve të vitit 2005, ish qeveria socialiste e Fatos Nanos përuroi një nga segmentet e Rrugës së Arbërit, në afërsi të Fushë-Bulqizës. Shoqata “Nisma Di-brane”, iniciatore e ndërtimit të rrugës e kundërshtoi nisjen e punimeve në atë kohë, pasi aksi i rrugës nuk përputhej me projektin e miratuar në Këshillin Kombëtar të Rrugëve dhe

si e tillë, nuk ishte gjë tjetër veçse një premtim elektoral. “Puna e filluar në aksin nga Bulqiza deri tek Ura e Çerenecit është pothuajse rikonstruksion i rrugës ekzistuese dhe jo ndërtimi i një aksi të ri, të miratuar sipas Studimit të Rrugës së Arbërit. Rruga nga Bulqiza deri tek Ura e Çerenecit vërtet do të kalojë në luginën e Zallit të Bulqizës, por ajo në shumë sektorë i shmanget aksit të rrugës ekzistuese, për të çuar në përmirësimin e cilësisë të rrugës”, ngre shqetësimin e tij në gazetën “Rruga e Arbërit”, Prof.Dr.Bashkim Lleshi, njëri nga inxhinierët gjeologë që është marrë me rrugën në fazën e studimit të fizibilitetit.

Me ardhjen në qeveri të së djathtës, kryeministri Sali Berisha ka qenë më konstant në ecurinë e punimeve, por deri në

vitin 2008 asgjë nuk ndodhi me projektin e rrugës nga Vajkali te Ura e Çerenecit. Në inaugurimin e punimeve në segmentin Vajkal – Ura e Vashës, në mes të vitit 2009, kryeministri Berisha theksoi: “Dua t’i garantoj ata se, verën tjetër, do të gjejnë kushte edhe më të mira këtu dhe se, në krye të dy viteve ata do të vijnë në Tiranë dhe do të zbresin drejt brigjeve të Shqipërisë, në rrugën më të re të Ballkanit, në rrugën e Arbërit, në kohën më të shkurtër”. “Rruga e Arbërit është rruga e Shqipërisë evropiane, korridori i kombit është korridori i Shqipërisë evropiane. Ju garantoj se në 2 vjet kjo rrugë do të kapë Tiranën dhe ju do të zbrisni në Tiranë në një kohë prej 40 deri në 60 minuta”, - pati theksuar Kryeministri Berisha.

(Vijon në faqen 3)

Njëri nga deformimet më të rëndësishme është eliminimi i tunelit në Qafë Buall, që sipas projektuesve të saj “AF-InfraTransProject LTD & Civil Engineering Institute “Makedonija” – JS Skopje”, do të ishte i gjatë 857 metra dhe do të rriste ndjeshëm cilësinë e udhëtimit në aksin e ri. Tuneli do të eliminonte një nga problematikat kryesore të rrugës, bllokimin e saj gjatë dimrit. Në tenderin në zhvilluar më 20 dhjetor 2010, loti i tretë nga Ura e Vashës në Bulqizë, jepen detaje të tunelit. Eliminimi i tij do të çonte në një skandal të prokurimeve publike në vend.

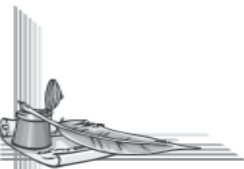

Gazetë e pavarur.
Nr. 6 (62), 1 - 30 Qershor 2011

Redaksia e gazetës falënderon lexuesit dhe bashkëpunëtorët e saj për mesazhet dhe shkrimet e sjella për botim.

Kujtojmë bashkëpunëtorët, të cilët duan që shkrimet e tyre të botohen patjetër në numrin e radhës, të konfirmojnë më parë sjelljen e materialit në numrat e telefonit të redaksisë ose emailin e gazetës. Shkrimet priten në redaksi deri më datë 20 të muajit. Gjithashtu, ju kujtojmë bashkëpunëtorëve se shkrimet deri në dy faqe daktilografike kanë përparësi botimi. JU LUTEMI, QË SHKRIMET QË VIJNË PËRMES EMAILIT, TË KENË PATJETËR ZANOREN “Ë”. Gazeta publikohet falas në internet me datë 7 të muajit pasardhës.

Ju falënderojmë që jeni pjesë e gazetës!

DREJTOR:
Rakip Suli

KËSHILLI BOTUES:
Musa Riçku
Shaqir Skarra
Bujar Karoshi

Kontribuan për këtë numër:

Rexhep TORTE
Bashkim LAMI
Bashkim LLESHI
ZAIM KORSI
Miranda GOLECI
Kristo ZHARKALLIU
Fejzulla GJABRI
Xhafer MARTINI
Rovena VATA
Naim PLAKU
Mentor HOXHA
Petrit FETAHU
Fatmir DELISHI
Sakip CAMI
Eduart ABAZI
Hysen LIKDISHA

Adresa e gazetës:
Rr. “Zenel Baboçi”,
Pall. “Ferar”, Tiranë
Tel. + 355 4 22 33 283
E-mail: rrugaearberit@gmail.com

Opinionet dhe komentet e botuara nuk shprehin domosdoshmërisht qëndrimin e redaksisë

Punimet në Rrugën e Arbërit:

Fillojnë punimet nga Tirana në Rrugën e Arbërit. Loti nis te Ura e Brarit dhe do të përfundojë te hyrja e Tunelit të Murrizës. Vlera e investimit është 16.7 milionë euro dhe rruga do të përfundojë në maj 2013

Nga: BUJAR KAROSHI

FILLOJNË PUNIMET NGA TIRANA NË RRUGËN E ARBËRIT

Para pak ditësh kanë nisur punimet në segmentin e parë të Rrugës së Arbërit, në dalje të Tiranës. Te “Ura e Brarit” në hyrje të repartit ushtarak, shenja që tregojnë se është zonë ushtarake dhe është e ndaluar për civilët, nuk pengon hyrjen dhe daljen makinerive të rënda që zhvendosin materiale që hiqen nga hapja e trasesë.

Tabela treguese tregon se firma që po kryen punimet është “Gener 2” shpk, e cila ka filluar punimet në rrugë më 20 maj 2011 dhe do t’i mbarojë ato më 6 maj 2013.

Tenderi për këtë segment rrugor, rreth 4.5 km është zhvilluar në Drejtorinë e Përgjithshme të Rrugëve më 8 maj 2011. Vlera e punimeve të këtij loti është 2.332.963.024 lekë, përafërsisht 16.7 milionë euro.

Burime nga Drejtoria e Përgjithshme e Rrugëve thanë për gazetën “Rruga e Arbërit” se së shpejti do të shpallet edhe tenderi për një segment rrugor “Dalja e Urës së Vashës – Tuneli i Murrizës. Pas kësaj, mbeten edhe dy segmentet e fundit, që përfshijnë Tunelin e Murrizës dhe Urën e Vashës, dy më të vështirët, për t’u bërë funksionale Rruga e Arbërit”.

VONESA NË AKSIN BULQIZË – URA E VASHËS

Por ndërsa nga Tirana vazhdon një segment i ri i rrugës, në lotet aktuale ku po punohet, Vajkal – Ura e Vashës, duket se ka vonesa në punime.

Në tabelën treguese punimet në këtë segment duhet të kishin përfunduar në fund të marsit të këtij viti, por edhe pse kanë kaluar 3 muaj, duhen edhe shumë të tjera për të përfunduar. Një burim nga Drejtoria Rajonale Rrugëve në Dibër konfirmoi se vonesat kanë ardhur për shkak të vështirësive ekonomike që po kalon vendi dhe për shkak të mospagesave në kohë për firmat ndërtuese. Por burimi, që nuk dëshiron të identifikohet, vë theksin edhe në disa ndryshime që i janë bërë Rrugës gjatë procesit të ndërtimit.

Disa kohë më parë, pranë gazetës kanë ardhur disa sinjale se po vonohen qëllimisht punimet në këtë segment, për të bërë ndryshime që do të lehtësojnë ndërtimin, por do të sjellin dëme të pariparueshme te standardet e rrugës.

Tre ndryshimet thelbësore janë në eliminimin e tunelit të Qafë Buallit, ndërtimin jashtë standardeve të mbikalimit që lidh qytetin e vjetër të Bulqizës me qytetin e ri, si dhe eliminimin e një viadukti pranë Urës së Vashës.

Të tre këto ndryshime bien ndesh me projektin e miratuar të rrugës dhe kanë ndodhur gjatë procesit të ndërtimit. “Të vetmet raste kur mund të ndodhin ndryshimet janë kur bëhen për përmirësimin e cilësisë dhe rritjen e standardit të rrugës, jo për prishjen e saj”. Ndryshimet konsistojnë në eliminimin e tunelit të Qafë Buallit dhe ndërtimin aty të një

Në foto: Nga punimet te Ura e Brarit. Foto. B.K.

PROFIL / Cila është “Gener 2” shpk?

“Gener 2” operon prej 12 vjetësh në fushën e ndërtimit rezidencial në Shqipëri. Eksperiencia varion nga projektimi, ndërtimi e deri te importi dhe supervizimi i punimeve. “Gener 2” është tashmë një nga elementët më në zë të industrisë së ndërtimit në Shqipëri, me synimin për t’u zgjeruar në investimet publike, komerciale dhe në fushën e turizmit”, - thuhet në faqen e internetit të “Gener 2” (www.gener2.al).

“Në portofolin e kompanisë sonë kemi ndërtime komerciale, rrugë, etj. Ndër të tjera, “Gener 2” po kërkon të diversifikohet në fushën e turizmit. Ne ofrojmë shërbime projektimi dhe ndërtimi, si dhe kemi gjithë resurset e nevojshme për të dhënë zgjidhjet e duhura” -

shkruhet për profilin e kompanisë që do të ndërtojë lotin e parë të segmentit të Rrugës së Arbërit, duke filluar nga Ura e Brarit.

Në fushën e veprimtarive të deritanishme, “Gener 2” duket se ka një veprimtari të suksesshme në fushën e ndërtimeve rezidenciale dhe biznesi, por nuk ka të publikuar në faqe veprimtaritë në fushën e prokurimeve publike. “Aba Business Center” është një nga ndërtimet komerciale në Tiranë, e ndërtuar sipas standardeve të larta evropiane. Shpresojmë që edhe ndërtimi i këtij segmenti rrugor të jetë i këtyre standardeve, duke shënuar kështu edhe nisjen me sukses të kësaj kompanie në fushën e ndërtimeve të mëdha rrugore në Shqipëri.

Në foto: Nga punimet në Qafë Buall, Bulqizë. Foto. B.K.

urseku të madh, i cili përveç dëmit ekologjik, do të jetë një bllokim i madh në Rrugën e Arbërit, kryesisht në kohën e dimrit.

Gjithashtu, në mbikalimin që lidh dy qytetet e Bulqizës, të riun dhe të vjetrin, nga tre korsi që janë parashikuar për Rrugën e Arbërit, ajo është ndërtuar me 2 korsi, ndërsa hyrjet dhe daljen të rrugë po parashikohet të ndërtohen ndryshe nga projekti i zbatimit. Ndërsa për rastin e viaduktit pranë Urës së Vashës duket se po bëhen përpjekje për ta eliminuar fare, duke sjell një dëm të pariparueshëm për të ardhmen e Rrugës.

Njëri nga deformimet më të rëndësishme është eliminimi i tunelit në Qafë Buall, që sipas projektuesve të saj “AF-InfraTransProject LTD & Civil Engineering Institute “Makedonija” – JS Skopje”, do të ishte i gjatë 857 metra dhe do të rriste

ndjeshëm cilësinë e udhëtimit në aksin e ri. Tuneli do të eliminonte një nga problematikat kryesore të rrugës, bllokimin e saj gjatë dimrit. Në tenderin në zhvilluar më 20 dhjetor 2010, loti i tretë nga Ura e Vashës në Bulqizë, jepen detaje të tunelit. Eliminimi i tij do të çonte në një skandal të prokurimeve publike në vend. Tenderi me vlerë 1 929 564 224 lekë ose përafërsisht 13.8 milionë Euro, pa TVSH, më së paku duhej të ishte anuluar, për rihapjen e një tenderi të ri, duke mundësuar kështu barazinë në tender.

Duket se kanë qenë këto shqetësime nga terreni që e kanë nxitur shoqatën “Bashkësia Dibrane” të iniciojë ngritjen e një komisioni për mbikëqyrjen në terren të punimeve të Rrugës së Arbërit dhe gjetjen e mundësive të negocimit për një standard të lartë të rrugës.

Tre ndryshimet thelbësore janë në eliminimin e tunelit të Qafë Buallit, ndërtimin jashtë standardeve të mbikalimit që lidh qytetin e vjetër të Bulqizës me qytetin e ri, si dhe eliminimin e një viadukti pranë Urës së Vashës.

RRUGA E ARBËRIT NË MAQEDONI

Njëra nga problemet e aksit të Rrugës së Arbërit nuk është lidhja e Peshkopisë me Tiranën, por lidhja e Shkupit me portin e Durrësit. Nisur edhe nga kjo perspektivë, duhej që edhe Maqedonia të kishte nisur projektet për këtë aks.

Ish-zv. Kryeministri i Maqedonisë, z. Abdilaqim Ademi, pati theksuar se: “Ndërtimi i Rrugës së Arbërit është një kërkesë e kahmotshme jo vetëm e dibranëve. Rruga e Arbërit kërkon një investim më të madh dhe një bashkëpunim mes Qeverisë së Shqipërisë dhe Qeverisë së Maqedonisë për t’i bashkërenditur aktivitetet dhe ndoshta edhe për të pasur një financim të përbashkët. Për momentin nuk ka ndonjë financim konkret,

Duhet të përzgjidhen firma ndërtimore nga më cilësoret dhe mundësisht kompani të huaja dhe me eksperiencë. Nuk duhen lejuar ndërtimit të veprave të veçanta (tunele, ura) nga kompani të panjohura dhe pa eksperiencë në këto lloj veprash. Nuk duhen lejuar kompanitë ndërtimore të ulin parametrat e rrugës duke ndryshuar vepra të rëndësishme të saj.

Nisin në Tiranë, prishen në Bulqizë

SHËNIM:

Çfarë duhet bërë?

(Vijon nga faqja 1)
Por, megjithëse jemi në mesin e vitit 2011, punimet në aksin e Rrugës së Arbërit kanë ecur shumë ngadalë. Deputetë, inxhinierë, drejtues të drejtorisë së rrugëve, zyrtarë të ministrisë së linjës dhe të zgjedhur vendorë, përballë kërkesave të shoqërisë civile për të lobuar sa më shumë për të vazhduar më shpejt punimet në Rrugën e Arbërit, “justifikoheshin” pothuaj të gjithë me një argument: “Qeveria shqiptare është shumë e angazhuar me financimin e Korridorit të Kombit dhe besojmë se sapo të lirohet nga ajo barrë, sigurisht që punimet në Rrugën e Arbërit do të ecin shumë më shpejt”. Por Rruga e Kosovës mbaroi dhe kur të gjithë prisnim fillimin e punimeve në tunelin e Murrizës, një tunel tjetër mori agjendën e qeverisë, duke larguar kështu vëmendjen nga Rruga e Arbërit.

Burime të ndryshme flasin se Rruga e Arbërit mund të përfundojë, në rastin më të mirë në vitin 2015, por një raport i komisionit evropian në nëntor të 2010-ës e parashikon përfundimin e saj rreth viteve 2016-2030. N.q.s. raporti i zymtë i Komisionit Evropian ka parasysh edhe përfundimin e saj në Republikën e Maqedonisë, nuk ka ndonjë gjë për tu çuditur, por n.q.s ai raport i referohet segmentit në Republikën e Shqipërisë, mendoj se është koha për t’u shqetësuar. Por më shumë për tu shqetësuar është fakti se, herë pas here, ndërtues e zyrtarë të lidhur me afëra, po rrezikojnë të prishin standardet e rrugës, të cilat do të ishin një minim i proceseve integruese të vendit tonë drejt bashkësisë europiane.

Në proceset lobuese për Rrugën e Arbërit asnjëherë nuk kemi bërë krahasime me segmente të tjera të infrastrukturës në vend, duke qenë të bindur se çdo vepër infrastrukturore është për të mirën e vendit dhe për zhvillimin e Shqipërisë. Por mendoj se është koha tani të vlerësojmë se ndërtimi i Rrugës së Arbërit është segmenti që do t’i japë më shumë frymëmarrje ekonomisë së Shqipërisë, duke siguruar, më shumë se për dibranët, për kryeqytetin, një rrugë të lirë në lindje, me mundësi të gjithanshme investimi, që nga turizmi në çdo stinë e deri në investime të rëndësishme si në miniera, gjipse, etj.

Nisja e punimeve në tunelin e Elbasanit po konsiderohet sot si një veprim politik i kryeministrit Berisha, por n.q.s kjo rrugë do t’i japë një mazhorance në Tiranë, përfshirë edhe qarkun e Korçës, një numër deputetësh nga 10 në 20, qarku i Dibrës nuk ka gjasa t’i japë më shumë se 3, por Rruga ka për t’i dhënë vendit atë që nuk po ia japin as 140 deputetët e parlamentit të tanishëm.

Sot duhen marrë në konsideratë edhe vështirësitë ekonomike që po kalon vendi dhe rajoni, por kjo nuk duhet të na çojë në ndërtimin e rrugës pa standarde. Qeveria shqiptare duhet të angazhohet sa më shpejt në ndërtimin e aksit nga Ura e Çerenecit me kufirin me Maqedoninë, duke dhënë edhe një mesazh për republikën fqinje, që me synimin e përbashkët të integritimit në bashkësinë evropiane, të ndërmarrin iniciativa të përbashkëta për një infrastrukturë moderne rrugore.

Shoqëria civile, shoqatat joqeveritare, të zgjedhur qendrorë e vendorë duhet të këmbëngulin sëbashku për në një rrugë moderne, duhet të këmbëngulin për një rrugë europiane. Jo vetëm se ky është një premtim që i është dhënë gjithë rajonit, por se ne e meritojmë.

por shpresojmë që në një të ardhme të afërt do të ndajmë edhe mjete financiare, sepse është fakt që kjo rrugë do ta shkurttojë qarkullimin e dibranëve por edhe qarkullimin e lirë të dy vendeve”. (Rexhep Torte “Rr.Arbërit”, Nr. 30, tetor 2008).

Ndërsa kryetari i Partisë Bashkimi Demokratik për Integrim (BDI) të Maqedonisë Ali Ahmeti, në një takim me kryeministrin e Shqipërisë, Sali Berisha, tha se “në këtë pranverë do të fillojë ndërtimi i vazhdimit të Rrugës së Arbrit në territorin e Maqedonisë...”. Ky deklaram i z. Ahmeti në janar 2009 ka qenë në vazhdim të deklarimeve të tij pro rrugës, por deri më tani asgjë nuk është bërë për këtë. Madje, ky deklaram i z. Ali Ahmeti është si vazhdimësi e deklarimeve të tij të mëparshme, ku është shprehur për domosdoshmërinë e ndërtimit të Rrugës së Arbërit. Z. Ahmeti dhe partia e tij në Maqedoni kanë pasur gjithmonë një qëndrim konstant lidhur me rrugën. Por, megjithëse kanë kaluar 2 vjet prej asaj deklarate, deri më tani, asnjë përpjekje nuk është bërë

në këtë proces. Ndoshta vonesat e Maqedonisë kanë bërë të mundur që edhe qeveria shqiptare të mos ecë mirë në këtë drejtim. “Gazeta Shqiptare” e 1 nëntorit 2010 konstatonte se “Një raport i Komisionit Europian ka nxjerrë në dritë faktin se qeveria shqiptare e ka shtyrë ndërtimin e Rrugës së Arbërit pas vitit 2015. Në listën e zhvillimit të rrjetit rrugor në Republikën e Shqipërisë, ky dokument për të cilin hartuesit domosdoshmërisht duhet të kenë kontaktuar më parë me drejtuesit e Ministrisë së Transporteve dhe atë të Rrugëve, Rrugën e Arbërit e vendos në vitet 2016-2030 me një vlerë në total prej 312 milion eurosh. Në krye të listës tani del rruga e re midis kryeqytetit dhe Elbasanit, për të cilën parashikohen të shpenzohen në total 258 milionë euro, rrugë e kushtueshme vetëm 31 kilometër e gjatë, kryesisht për shkak të ndërtimit të tunelit në mal”.(Gazeta Shqiptare, 1 nëntor 2010)

Ndoshta, tani pas rikonfirmimit në qeverinë e Maqedonisë, partia e Ahmetit mund të kapë kohën e humbur në këtë proces.

Nënkalimi në Bulqizë. Foto. B.K.

KOMITET I POSAÇËM AD-HOC PËR RRUGËN E ARBËRIT

Shoqata Bashkësia Dibrane, nisur nga dëshira e mirë për mbrojtjen, nxitjen, zhvillimin, si dhe përfundimin sa më parë qoftë edhe me procedura të përsheptuara dhe sipas afateve dhe parametrave tekniko-inxhinierike të “Rrugës së Arbërit”, merr iniciativën për ngritjen e një Komitetit të posaçëm ah-hoc për Rrugën e Arbërit. Për të realizuar këtë iniciativë, është menduar krijimi i një grupi pune, për këto qëllime:

- Të llobojë me të gjitha kapacitetet e tij teknikë, profesionalë, intelektualë dhe mediatikë, që Rruga e Arbërit është një rrugë e cila sjell zhvillim (ekonomik, social, kulturor, turistik etj). për të gjithë pjesën e Shqipërisë dhe veçanërisht asaj verilindore, por dhe të rajonit, ku kjo rrugë kalon.
- Të shfrytëzojë mundësitë për të bërë të mundur që kjo arterie e rëndësishme kombëtare të përfundojë në afatet e caktuara kohore, pra në vitin 2013, e të mos ketë shtyrje pa limit të ndërtimit të saj.
- Kjo rrugë do të mundësojë ndër të tjera në lidhje shpirtërore por dhe një bashkëpunim më të ngushtë në të gjitha fushat e jetës me popullsinë shqiptare në Republikën e Maqedonisë.

QËLLIME TË POSAÇME:

- Zbatimin e standardeve sa më të larta bashkëkohore europiane për këtë korridor të rëndësishëm: projektues, ndërtimor, të sigurisë, të shpejtësive të lëvizjes, të infrastrukturës shoqëruese (sinjalistikë, vepra arti, cilësi asfalti dhe punimesh etj).
- Përzgjedhja e firmave ndërtimore nga më cilësoret dhe mundësisht tenderimi për kompani të huaja dhe me eksperiencë. Moslejimi i ndërtimit të veprave të veçanta (tunele, ura) nga kompani të panjohura dhe pa eksperiencë në këto lloj veprash. Moslejimi i kompanive ndërtimore vendase, në uljen e parametrave të rrugës duke ndryshuar vepra të rëndësishme të saj.
- Arritja e eficiencës dhe efektivitetit maksimal në ndërtimin e Rrugës së Arbërit, sipas parametrave dhe rregulloreve tekniko-inxhinierike të miratuar nga BE-ja.

ORGANIZIMI

Ky komitet do të veprojë i organizuar në njësi të veçanta, në të cilën do të marrin pjesë figura të ndryshme të jetës akademike, artistike, profesionale dhe të diasporës, të cilët e konsiderojnë si shumë të domosdoshme përfundimin me sukses dhe në kohë të kësaj rruge që forcon më shumë shpirtërisht kombin shqiptar, përtej kufijve.

ÇFARË SYNOHET NGA PUNA E KËTIJ KOMITETI/GRUPI PUNE:

- Të dalë me disa rekomandime dhe të apelojë mangësitë e shfaqura deri tani në implementimin dhe zbatimin e projektit të ndërtimit të saj.
- Të këshillojë autoritetet shtetërore se kush janë handikapët e deritanishme të hasura për Rrugën e Arbërit.
- Të përfshijë në grupin e punës intelektualë shqiptare nga shoqata simotra në Republikën e Maqedonisë (veçanërisht në Dibër), të cilët të kërkojnë dhe të nxisin përfshirjen e pjesës së Rrugës së Arbërit në territorin fqinj, në prioritetet e qeverisë maqedonase. Ata të nxisin përsheptimin e planifikimit dhe të realizimit të kësaj vepre në pjesën e territorit të Maqedonisë.
- Të konkludojë qëndrimet e grupit të punës, duke u konsultuar dhe me autoritet shtetëror të Republikës së Shqipërisë dhe me ato të Republikës së Maqedonisë, si me grupet e interesit, të cilët ndjekin me shqetësim ecurinë e ndërtimit të saj.
- Dalja me një deklaratë për shtyp të grupit të punës (vizive/të shkruar), duke parashtruar të gjitha përfundimet e arritura nga komiteti.

“BASHKËSIA DIBRANE”:

Ditën e premte dt. 17 qershor 2011, në ambientet e Shoqatës Bashkësia Dibrane u zhvillua mbledhja e radhës e kryesisë së SHBD. Duke nisur diskutimin e tij, kryetari i SHBD, dr. Faruk Borova, foli në fillim mbi programin e aktiviteteve të Shoqatës, të cilat ishin realizuar për periudhën shtator 2010-qershor 2011.

Gjithashtu, si një pikë e veçantë e diskutimit ishte dhe çështja e dekorimit të Z. Abdurahman Dibra (ish Ministër në disa kabinete të qeverive të Mbretërisë Shqiptare) me motivacionin për kontribut të rëndësishëm në ngritjen e arsimit shqiptar, ku Shoqata Bashkësia Dibrane ka dorëzuar pranë Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës, dokumentacionin përkatës për dekorim. Prof. dr. Arian Kadiu, anëtar i kryesisë së SHBD, tha në këtë mbledhje se kjo figure zë një rol shumë të rëndësishëm në figurat e jetës politike dhe publike të vendit tonë, dhe ku në të ardhmen shoqata Bashkësia Dibrane, duhet t’i rezervojë një aktivitet të posaçëm këtij personaliteti, theksoi Z. Kadiu në fjalën e tij.

Një ndër diskutimet më të rëndësishme të mbledhjes së kryesisë së SHBD, ku ju rezervua dhe një vëmendje e veçantë, ishte dhe ecuria dhe zbatueshmëria e projektit të ndërtimit të Rrugës së Arbërit. Për të njohur se deri ku ka mbërritur kjo rrugë, faza e ndërtimit të saj, e cila është me interes të veçantë për të gjithë shqiptarët, por dhe për komunitetin shqiptar në trevat dhe diasporë, ishte i ftuar projektuesi dhe zbatuesi i kësaj vepre, dr. Faruk Kaba.

Ndër të tjera, Z. Kaba, informoi kryesinë e SHBD, se zbatueshmëria e Rrugës së Arbërit, deri tani ka hasur probleme shumë serioze dhe me mjaft kosto menaxheriale, si dhe tekniko-inxhinierike, nga ata që pretendojnë të realizojnë ndërtimin e saj. Në një pyetje që iu bë projektuesit Z. Kaba, “se kur pritet përfundimi zyrtar i saj”, ai theksoi se: “Deri tani ritmet e ndërtimit po ndjekin një trend jo shumë të kënaqshëm, duke qenë se ende nuk janë zhvilluar disa faza tenderimi.” Kurse N/kryetarja e SHBD Znj. Mira Pirdeni, u shpreh, se kjo situatë qenka shumë shqetësuese dhe propozoi krijimin e një lobingu gjithëpërfshirës me ekspertë, studiues dhe specialistë, ku të parandalojnë këtë problematikë.

Duke marrë në konsideratë tërësinë e handikapëve të shfaqur, si dhe mosrespektimin e standardeve të deritanishme të ndërtimit të Rrugës së Arbërit, kryesia e SHBD propozoi krijimin e një komiteti apo grupi pune të posaçëm me inxhinierë, akademikë, studiues, me qëllim që të japin ndihmesën e tyre që kjo rrugë tepër e rëndësishme të përfundojë sipas parimeve, standardeve të rregulloreve dhe normativave evropiane të rrugëve, me arsyetimin që kjo rrugë të mos përfundojë e dhunuar si mos më keq.

Për këtë arsye, në ditët në vijim, ky komitet do të formësohet dhe do të marrë mendimin e anëtarëve të tij (specialistëve), duke nxjerrë në pah vërejtjet, si dhe problematika të shfaqura deri tani, në zbatimin e projektit të ndërtimit të Rrugës së Arbërit. Gjithashtu, ky grup pune do t’i bëjë prezente këto shqetësime dhe për komunitetin dibran të SHBD e veçanërisht për publikun e gjerë.

KRYESIA

Në foto: George Maria Kastrioti Skanderbeg me bashkëshorten dhe Zaim Korsi, sponsor i shtatores së Skënderbeut.

Shënime nga një udhëtim me trashëgimtarin legjitim të dinastisë së Kastriotëve, stërnipin e heroit tonë kombëtar, bashkatdhetarin e nderuar, arbëreshin Xhorxh (Gjergj) Mario Kastriot Skanderbeun (Giorgio Mario Castriota Scanderbeg) me bashkëshorten Stefani në vendlindjen e Skënderbeut dhe vendoriginën e Kastriotëve.

Nga:
ZAİM KORSI

“Gjithë ky popull e ky dhé e ka emrin Skënderbe...”

Një dëshirë e madhe. Një ëndërr e realizuar. Një premtim i mbajtur. Kështu ishte për mua vizita e pinjollit më të fundit, Giorgio Mario Kastrioti Skanderbeg (*Gjergj Maria Kastriot Skënderbeu*), trashëgimtarit legjitim të dinastisë së përmendur të Kastriotëve, tyre prej që emigruan përtej detit shekuj më parë, kur vdiq kryetrimi Arbërisë e vendin e mbuloi vala e egër e pushtimit otoman. Xhorxh (Gjergj) Kastrioti është për ne qindfish më i dashur dhe i nderuar edhe pse ka trashëguar, emrin e heroit tonë. Mes nesh është njëri nga ato arbëreshë, që u mbeti syri kendej detit, që ruajtën “të pavdirë” gjakun e gjuhën e shqiptarit, besën e bujarinë, dashurinë për trojet e të parëve. Kishim kohë që e prisnim. Me ndihmën e ministrisë sonë të Jashtme dhe posaçërisht me kujdesin e mikut të nderuar z. Ylli Pollova u realizua vizitë zyrtare e private e trashëgimtarit legjitim të dinastisë së Kastriotëve, Xhorxh Mario Kastriot Skënderbeut në fillimin e qershorit të këtij viti.

Mëngjesi i 4 Qershorit. Miku ynë i nderuar zbret në tokën- meme së bashku me bashkëshorten Stefani, sapo dielli ka ndriçuar qytetin e Durrësit dhe ka prekur valët e Adriatikut kaltërosh. Një çast kaq i lumtur dhe i shumëpritur. Ja! Tasmë pinjollit i denjë i Kastriotëve është mes nesh. Ne, shumë të lumtur dhe ata shumë të gëzuar e plot emocione. Ne të përlotur nga gëzimi, ata të përlotur nga malli. Na dukej se njiheshim prej kohësh, ndonëse s’ishim parë kurrë. Na dukej se ishim rritur

bashkë, ndonëse kishim jetuar kaq larg njeri tjetrit. Përfaqime vëllezërishe e ndjesi gjenesh. Nuk thonë kot “**Gjaku ujë nuk bëhet**”. Këtë ditë të bukur qershori, kemi mes nesh një ndër filizat e një familjeje të famshme me emër të madh që s’e shlyen ndër shekuj as rrebeshet më mizore të historisë, as rrëketë e gjakut, as flakët e luftërave. Emër që shkëlqeu në sheshet e betejave heroike dhe u rrit mes gjëmimesh në mejdanet e lirisë. Fati është i madh... Jo, nuk është fat i madh, por i pashlyer është gjaku i shqiptarit të vërtetë që rron e nuk vdes kurrë, është emri i tij i pavdekshëm e i përjetshëm i ti. Ky emër do të udhëtojë kështu, madhështor e krenar, nëpër shekuj duke nxjerrë ngaherë filiza të rinj në trungun e trojeve shqiptare. Është forca e pavdekësisë... Është besa e madhe që na mban bashkë... Janë rrënjët e ngulura thellë në këta troje që nxjerr në vazhdimësi gjethë lule, që çel bisqe e shtron gjelbërim...

- Mirë se vjen, Gjergj Kastrioti! Tungjatjeta, bir!

Kjo është toka e të parëve të tu! Ky është horizonti ynë i pamatë, ky është qielli plot kaltërsi i vendit tënd! Këta janë trojet tua! Ne jemi vëllezërit dhe motrat tuaja, o Kastriot! Mirë se vjen, vëlla! Emocione të thella e lot malli. “Vendosa të udhëtoji me det, - u shpreh ai. – Të bëj rrugën që bënë ato mijëra e mijëra emigrantë që erdhën në Itali në vitet ‘90”. Rrugës për në Tiranë ndjente erën e kësaj toke të begatë, ndjente mirëseardhjen që buron nga zemra e çdo shqiptari e kudo që shkuam në kryeqytet. E thoshte sheshi “Skënder-

bej”, përmendorja monumentale e heroit hypur mbi kalë, ashtu, pallëzhveshur si 600 vjet më parë tek sulmonte me fuqinë e krahut legjendar, me forcën e gjoksit të hekut, me vështimin e qartë drejt horizonteve të lirisë duke dërrmuar ushtritë armike. Ja, tek përulet sot me respekt stërnipi i tij, nën këmbët e heroit, tek ve një tufë lule në piedestal. Është një homazh që i bëhet lirisë, asaj lirie që heroi madhështor e kishte gjetur në çdo zemër shqiptare dhe e kishte fituar e mbrojtur me gjak.

- Tungjatjeta, bir!

Kjo përshëndetje vjen si një jehonë që e përcjellin e malet e fushat. Sy kureshtarë Kastriotin, i shohin ballin e gjërë, sytë e mprehtë, hundën si të shqiponjës, shtatin e lartë.. “*Po, po, ti je vëllai ynë, ti je biri ynë, ti je Gjergji ynë! Tungjatjeta!*” E kush nuk e thotë sot këtë përshëndetje?! E shqipton çdo banor i Tiranës. E thotë i madh e i vogël. E thonë rrugët, sheshet, shtëpitë, shkollat, universitetet, të gjithë... Zbret si jehonë nga kështjella madhështore e Krujës, nga Petrela, Preza, gjithandej, ngado... Gjurmët e veprës së tij i ruan çdo gurë e mal i këtyre trojeve, i ruan Muzeu përballë, malet, fushat, deti... E ruajnë zemrat shqiptare.

KRUJË, O QYTET I BEKUAR, PRITE, PRITE...

Udhëtimin e parë që ditën e mbërritjes e bëjmë në Krujë. Një udhëtim plot emocione. Gëzim e krenari. E shikoj mikun tim që është

Dibrani që ngre monumente

Është vështirë të bësh portretin e Zaim Korsit, dibranit kaq të interesuar e kaq të ndjeshëm për të njohur dhe përjetësuar historinë e popullit të tij. Dhe jo me fjalë, por me vepra. Jo me vepra dosido, por me vepra monumentale. Prandaj vizita e trashëgimtarit legjitim të familjes së Kastriotëve, Giorgio Mario Kastrioti Scanderbeg, që u realizua këtë qershor me interesimin dhe ndihmën e tij, duke siguruar që më parë mbështetjen zyrtare të organeve qeveritare dhe, sidomos, të miqve të tij, të Ministrisë së PJ dhe veçanërisht të z. Ylli Pollova, ishte një tjetër monument që i kushtohet kryetrimt. Si qytetar i devotshëm, por edhe si erudit, si një njohës i historisë e trashëgimisë së popullit shqiptar e veçanërisht asaj të Dibrës, si dashamirës i kulturës dhe artit e sponsorizues i disa veprave madhore, Zaimi ka fituar respekt e vlerësime nga të gjithë.

Historia e Skënderbeut ka e do të ketë nevojë vazhdimisht për përmendore. Ka nevojë për njohjen e saj në detaje, për gjurmime deri në thellësi, për studime që sjellin vlera e fakte të reja, për vepra historike, artistike, letrare, muzikore e figurative që frymëzojnë shqiptarët. Ka nevojë për vepra që të paqyrojnë qartë, drejt e me vërtetësi figurën madhështore të këtij prijësi të madh popullor, siç ishte në të vërtetë, figurë që e njohu, e nderoi dhe e respektoi bota mbarë shpëtimtarin e saj prej valëve më të egra të pushtimit osman. Ishte dhe mbeti simboli i luftërave për liri e drejtësi. E vërteta gdhendet edhe në legjenda, por legjendat nuk janë mite.

Historia e Skënderbeut s’është as mit, as përrallë. Historianët le të gërmojnë e të gjejnë thesaret e lavdisë.

Por, kur ecën mbi këto thesare e nuk i vë re, kur nuk di apo nuk do që t’i mbledhësh këto margaritarë, kur shkel mbi këto të vërteta duke i mbajtur sytë mbi re, atehere rrëshqet e përgjunjesh para realitetit.

Historia e Skënderbeut nuk don duar diletantësh që futen ashtu, kurtu në analet e saj, e, në vend që ta lartësojnë këtë ngrehinë, e përdhosin atë, e shëmtojnë, e shkatërrojnë, e rrëzojnë. E kthejnë në vërtetë në mit, realitetin në fantazi e përrallë. Në mos ndreqsh, mos prish, vëlla!

Historia e Skënderbeut është shkruar në faqe malesh, në fusha e lëndina, në rrënoja kështjellash e gurë të rëndë themelesh, në lisa të moçëm e shpate rrëpirash nga zbrasin ngarjet e bëmat heroike si burime të kristaltë. Ajo, për më tepër, është ruajtur në kujtesën e brezave, ajo ka emër e mbiemër, ka ditë e datë... Lum kush ka sy e veshë, këmbë e duar, mençuri e drituri!

Dhe miku ynë, Zaim Korsi, këtë po bën. Ai po ngre përmendore mbi të vërtetat, me duar të pastra e me zemër të bardhë, aty ku historia shkëlqen. Lartëson në piedestale heronjtë tanë, bën çmos për t’i futur ato në këngë e vepra, gjithçka që është në të mirë të çështjes kombëtare. Ai dhe lodhet, kërkon, ecën, gjen, ndërton...

Një monument në skulpturë për Heroin në Peshkopi, një film për të, një dokumentar, fotografi e sponsorizime veprimtarish, gjer tek te realizimi më i fundit për ta sjellë e për ta njohur pinjollin e Kastriotëve më trojet dhe vendlindjen e tij. Ndaj Zaimi e meriton të quhet me këtë perifrază: Dibrani që ngre monumente.

NAİM PLAKU

tërë sy e vesh për të rrokur e shijuar gjithçka në këtë udhëtim, ndoshta më i rralli e më i dëshiruari në jetën e tij, tek ngjitemi të përpjetave të Krujës drejt asaj kështjelle madhështore për të cilën flet me aq pasion historia, kështjellën Akhisar që e njeh bota mbarë, kështjellën e bëmave të mëdha që plasi me turp sulltan Muratin, një nga sulltanët më të fuqishëm që kishte parë bota, që mposhti krenarinë e sulltan Mehmetit e të dhjetëra pashallarëve të tjerë tri herë me rradhë, kështjella legjendare e harozmave shqiptare që u la me gjak nga trimat e Arbërisë. Ja, pazari i vjetër i Krujës, rrugicat e saj me kalldrëm guri, gur nga ky mal, që mban emrin e Skënderbeut, që i rri Krujës si kurorë mbi ballë, e stërgjyshit Gjergj, të Gjergjit tonë që sot është përkrah nesh. Në këto rrugica kanë ecur drenushat, te kjo kështjellë kanë qeshur e qarë Voisava, Jella, Mara, Angelina, Mamica, Donika, etj. Mbi këto mure shkëlqeu heroizmi i trimave shqiptarë, mbi bedenat e kësaj kështjelle buçiste zëri i hakmarrjes, vringëllonte shpata e Vrana Kontit, Tanush Topisë e Muza-kës. Prej këtyre grykave ndjehet jehona e atyre betejave që historia i ka skalitur me shkronja të arta, nga ai mal zbrasin këngët e trimave luftëtarë. Nga ato gryka vijnë rënkimet e gjëmës së madhe, lebetitjet e armikut që vraponte në ikje për të shpëtuar kryet. Eh, fushë, moj fushë e Krujës! Ç’ke parë e ç’ke dëgjuar!? Fushë, moj fushë e zezë! Fushë, moj fushë e kuqe! Ja, si rrjedhin kohërat dhe ti shpalos për bijtë e tu historitë zulmëmadhe, tragjike, e frymëzuese e

kështu do t’i shpalosësh ndër shekujt që vijnë thesaret e tua për t’i mëkuar brezat me trimëri, me dashuri e bujari.

Ngjitemi drejt Kalasë. Jemi të shoqëruar nga autoritetet e pushtetit vendor, nga personalitete të kulturës dhe të artit. Rrugës na ndjekin qindra sy kureshtarë. Kanë mësuar se një pasardhës i Kastriotëve ka ardhur sot në shtëpinë e tij. Ndaj e presin jo si një mik, por si një vëlla, si bir, si evlat të tyre. Muzeu i Krujës. Një ndërtesë madhështore me një arkitekturë origjinale që i vjen kaq përshtat funksionit që ai kryen. I vendosur brenda mureve të Kalasë duket tamam si kulla mbi kështjellë, ashtu siç ishin tërë kështjellat e Skënderbeut, Petrela, Preza, Rodoni, Lezha, Stelushi, Sfetigradi, Kojoveci, Qidhna, e dhjetëra kala majë malesh të lartë ku nuk shkeli kurrë këmba e armikut.

Këtë kudo flet historia, vlon e gjëmon historia. Këtu, në këtë Muze historia flet, tregon, shpreh, skalit, ruan thesaret e saj, prët miq, mysafirë, vizitorë. Pret e përcjell. I prët krahëhapur dhe i përcjell duke ua mbushur zemrat me gëzim e krahërorin me krenari. Por sot brenda mureve të saj është një vizitor i veçantë. Është nipi, vëllai, djali, biri, është gjaku i Kastriotit. Nga stendat, nga muret, çdo vepër arti e ekspozuar këtu sjell kujtimet, ngjarjet... Këtu rrjedh jehona e atyre viteve plot qëndresë e përpjekje për mbrojen e trojeve arbërore. Dhe miku im i nderuar s’ka se si të mos ndjehet krenar, s’ka se si të mos përlotet kur ndodhet para kësaj epopeje

Lavdia e kryetrimt legjendar

Në organizim të Ministrisë së Jashtme të Shqipërisë, të djelën, më 5 qershor arriti për vizitë në Dibër nga Napoli i Italisë George Maria Kastrioti Skanderbeg, stërnipi i Skenderbeut me bashkëshorten e tij. Këtë mysafir të rallë e shoqëronin Roland Bimo, Drejtor në Ministrinë e Jashtme të Shqipërisë dhe Genc Sharku, prefekti i Peshkopisë. Mysafirët nga Italia e pritën Argëtim Fida, kryetari i Komunës së Dibrës me bashkëpunëtorët e tij dhe Ruzhdi Lata, myftiu i Dibrës.

Argëtim Fida, duke u dëshiruar mirëseardhje mysafirëve nga Italia, u shpreh se, “ Është nder i madh që qyteti ynë nderohet dhe respektohet nga trashëgimtari gjenetik i heroit tonë kobetar Gjergj Kastrioti Skenderbeu, brez që frymon në Napoli të Italisë dhe ruan lavdinë e heroit të madh Skenderbeut, i cili 19 beteja fitimtare i zhvilloi në zonën e Dibrës. Jemi krenar që ai brez gjenetik akoma frymon në Itali. Kjo dëshmon se tradita dhe lavdia që e la pas kryetrimi shqiptar ka qenë motiv që edhe pjesët tjera të kombit të angazhohen për fitore të nevojshme që shqiptarët kudo të gëzojnë drejtësi, arritja e Pavarësisë në Kosovë dhe që shqiptarët në Maqedoni të avancoen si komb i barabartë me popullin maqedonas.

Në vitin 1943 në Dibër u ngrit busti i Skenderbeut, të cilin në vitet 50 – monizmi e hoq dhe e fshëhu natën. Dibranët në vitin 2003 këtij kryetrimi i ngiën shtatoren në qendër të qytetit duke e pagëzuar Sheshi Skenderbeu.

Ruzhdi Lata, tha se, “Unë do flas për tre momente që duhet theksuar. Për një fjalë popullore, një prononcim shkencor dhe për një ngjarje historike. Një proverbë popullor thotë se gjaku ujë nuk bëhet. Sami Frashëri thotë se, një njeri që nuk mëson nga historia është i dënuar ta përsërisë historinë. Ne kemi mësuar shumë nga historia. Këtu në Dibër në vitin 1443 për herë të parë në historinë e shqiptarëve Skenderbeu mbajti Kuvendin e parë të tij mbarëshqiptar dhe prej këu filloi aktivitetet e tij luftar-

madhështore që shpaloset tërë shkëlqim para tij. Mbështet kokën mbi bedenat e saj, puth me mall gurët, përulet përpara kujtimeve që përjetësohen kaq natyrshëm te ky muze. Zulma e heroizmave të mëdha të kryetrimt na ndjek gjer poshtë në çarshi ku pushojmë për të pirë një kafe me krutanët. Përsëndetemi me ta.

... DHE TI, LEZHA ME EMËR...

... që mban eshtrat e Skënderit. Këto eshtra thuhet se nuk janë më, se pas vdekjes së heroit turqit u munduan të zhdukin gjithçka që lidhej me emrin dhe veprën e tij, se i nxorën nga dheu eshtrat për ta lënë “**pa nam e nishan**” famën e tij, për të shuar çdo kujtim, për të errësuar veprën heroike. Por varri i kryetrimt është përmendorja më e lartë dhe më e lavdishme në Lezhë. Është vend pelegrinazhi për këdo që don të njohë historinë e tij. Xhorxhi merr një grusht dhe, e puth dhe përulet me respekt para tij.

Ja, ku është varri i Skënderbeut! Ja, kalaja e Lezhës, që i qëndron mbi krye qytetit të lashtë. Kjo Kala mblo dhi për herë të parë dhe të fundit princët shqiptarë për të riorganizuar qëndresën e tyre për fitore të reja, për të mëkëmbur ushtrinë e pakësuar e të lodhur nga luftërat 25-vjeçare. Fillin e artë të lirisë e këputi vdekja e heroit tonë.

Por, ajo as u shua, as u tret. Ajo jetoi e do të jetojë përjetë. Këtë e lexon kushdo në Lezhë e kudo në trojet shqiptare.

DREJT VENDLINDJES...

Mëngjesi i ditës së djelë. Një mëngjes i freskët dhe i bukur në Tiranë pas një shiu të ngrohtë vere që kishte rënë asaj mesnate. Xhorxhi me Stefaninë na prisnin para hotelit. M’u dukën mjaft të gëzuar. Këtë gëzim ata e shprehnin në sy, në fytyrë, me fjalët e tyre dhe ne na vinte mirë duke

menduar se e djeshmja u ka pëlqyer, se e djeshmja nuk i paska lodhur, përkundrazi i paska mbushur me forcë për të përballuar një udhëtim ca më të vështirë, për të shkuar aty ku janë rrënjët e këtij trangu madhështor me shumë degë, me shumë gjeth e lule, me shumë bisqe e fruta. I kujtojmë lexuesit se pemën gjenealogjike të familjes së Kastriotëve e ka sot në duar një nga bijtë e saj, Gjergji i 14-të, që e ruan për ta rritur më tej brezat e ardhshëm.

Kur na e tregon këtë pemë shumëshekullore vëllai ynë, nuk mund ta fshihë krenarinë që ndjen dhe hedh sytë e qeshur drejt Stefanisë e na thotë: **“Kjo pemë nuk thahet kurrë. Këta lule nuk vyshken. Unë dhe Stefania kemi dy djem Kastrioti. Do të rriten dhe do të lindin dhe ata Kastriotë të tjerë. Gjaku nuk shprishet. Jeta vazhdon”**... Ne shohim pemën, rrënjët, trugun dhe degët e shumta që përhapen gjithandej në katërmbëdhjetë katet e saj.

- Ja dhe emblema e Kastriotëve. –Dhe na tegon emblemën që e ruan me aq kujdes.- E kemi të trashëguar ndër breza. E kemi ruajtur si gjene me te çmuar, që nga koha kur arbëreshët erdhën e u vendosën në Kalabri e Siqeli dhe Kastriotët u ngulën në pronat që u kishte dhuruar mbreti i Napolit, Alfonsi. Kemi ruajtur dhe flamurin, kemi ruajtur dhe gjuhen, zakonet, dashurinë, besën e bujarinë arbërore. S’na është shuar as malli për vendin tonë.

Udhëtimin kemi vendosur ta bëjmë nga rruga e vjetër, nga ajo rrugë ku ndihet ende troku i vrapit të kuajve, ku ndjehet vringëllimi e shpatave dhe era e betejave madhështore, pikërisht luginës së Drinit të Zi, nga Struga ku merr udhë lumi ynë i madh, për të shijuar bukuritë e liqenit të Pogradecit, për t’u ngopur me oshëtimën e erërave që zbresin nga Mokrena, për të soditur qiellin e pastër që mbulon fushën e Pollogut, rrezet e diellit që ndriçojnë Sfetigradin e për të zbritur pastaj në Dibër të Epërme, andej nga kishte sinoret e tij Pal Gro-pa, ku vigjëllonte Moisi Golemi e tu-

ake, për çka dëshmojnë edhe kalatë e Modriçit, Koxhaxhikut dhe Grazhdanit. Si do që të jetë neve na bashkon gjaku”, tha Lata.

George Maria Kastrioti Skanderbeg, stërnipi i Skenderbeut, duke përshëndetur dhe falenderuar për mikpritjen fisnike dibrane, deklaroi se, “Unë do të flas nga zemra sepse nuk jam as politikan, e as orator, por jam një njeri normal. Në venët e mia rrjedh gjak shqiptari. Më gëzon fakti që në Dibër të Madhe në vitin 1943 është inaguruar busti i Skenderbeut, në vitin 2003 Shtatorja e Skenderbeut dhe gjithashtu edhe në Peshkopi është inaguruar Shtatorja e Skenderbeut.

Ai me këtë rast dorëzoi tre fletushka dokumentuese të mara nga arkivi i shtetit për 14 brezat e familjes së Skenderbeut të firmosura nga organi kompetent dhe ministria italiane, ku dëshmohet qartë etnogjeneza dhe rrjedhja historike e brezave të kësaj familje të lavdishme dhe heroike shqiptare.

Ronald Bimo dhe Genc Sharku, shtuan se edukimi dhe ndjenjat e atdhedashurisë të Skenderbeut edhe pas 600 viteve japin mesazhin e fuqishëm për lirinë. Me këtë rast George Maria Kastrioti dhe Argëtim Fida vunë kurora me lule te Shtatorja e Skenderbeut.

Rexhep TORTE

tje ku ishin zotërimet e Gjonit.

Xhorxhi me Stefaninë së bashku me Yllin udhëtojnë në makinë me djaln tim Diamantin, ndërsa në makinën time janë drejtori i Drejtorisë së Diasporës në ministrinë e Jashtme, z. Roland Bimo dhe skulptori Sadik Spahija, realizuesi i skulpturës së Skënderbeut në Peshkopi. Kufirin në Qafë-Thanë e kaluam pa asnjë problem. Përkundrazi, kufitarët dhe doganierët na respektuan duke i shprehur mirënjohje të thellë Xhorxhit. Sapo lexonin emrin në dokumentet e tij, sapo shikonin **“Kastrioti Skanderbeg”**. Doganierët dibranë këtej e matanë kufirit shtetëror përulëshin me respekt para këtij emri, para këtij burri të nderuar që mbante një emër të madh, një emër që e njeht mbarë njerëzimi me të cilin mburremi e krenohemi të gjithë. Rrëshqitëm shpejt drejt luginës së Drinit dhe na shfaqet qyteti i Dibrës së Madhe, përtej liqenit të Radikës, me shtëpitë karakteristike dibrane të mbështetura në faqen e malit.

Dibra ka dalë të na presë. Kryetari i Komunës Argëtim Fida dhe qytetarë të tjerë presin birin e tyre të shtrenjtë. Xhorxhi dhe Stefania janë mbushur tërë gëzim. Sa kënaqësi për këta dibranë që padrejtësisht historia ndau atë që Perendia i ka bërë bashkë,! Ndua dysh ato troje që heroit ynë i kishte bashkuar shekuj më parë duke luftuar 25 vjet me rradhë me armiq të më mizorë! Ja, kufiri, gjatë rrjedhës së Drinit si një gjarpër i zi vazhdon akoma të mbajë larg vëllezër të një gjaku, të një nëne, banorë të stërlashtë autoktonë, pasardhës të vërtetë të ilirëve.

Qyteti ka në gjoksin e tij shtatoren e Skënderbeut. E ku nuk gjendet ajo?! Evropa e ka ngritur në sheshet dhe podiumet e saj për të mbajtur të pashuar veprën heroike të prijësit arbëror. Lavdia e heroit tonë është derdhur në qindra ton bronx, është stamposur në mijëra kartëvolante, është qëndisur në tablotë e artistëve më të mëdhenj, është përjetësuar në mbi 3000 vepra letrare e historike. Për të janë shkruar qindra drama,

poema, poezi, histori... Heroizmi i tij fluturon në krahë legjendash, gjëmon në sinfoni e buçet në këngë.

Janë mbledhur në sheshin e qytetit qindra burra, gra, fëmijë. Kanë mes tyre Xhorxh Kastriotin, që ve sot një tufë lule në këmbë të truporës së Gjergj Kastriotit, Skënderbeut, stërgjyshit legjendar. Përqafime vëllezërore. Shtërngim duarsh. Besë burrash. Secili ka dëshirë të mbajë një kujtim, një fografi me mikun e madh të Arbërisë.

PESHKOPIA NË FESTË

...Peshkopinë e gjetëm në festë. Një festë e improvizuar nga dëshira për të pritur e respektuar trashëgimtarin e derës së Kastriotëve, vëllain e përtejdetit, mërgimtarin e hershëm të **“motit të madh”**, bashkatdhetarin, stërnipin e Gjergjit tonë. Hyrja në qytet qe madhështore. Një organizim i nxitur nga dashuria e malli, një gëzim i natyrshëm që buron nga zemra. Në dy anët e rrugës dhe në trotualet e bulevardit “Elez Isufi” kanë dalë pothuajse të gjithë banorët e qytetit dhe plot malësorë të zbritur nga fshatrat e Dibrës mbarë. Fëmijë me lule në duar, me buqeta që tundën në ajër, burra e gra, të rinj e pleq, të gjithë duke brohoritur, ashtu si shekuj më parë kur dibranët pritën pëllumbin e shkruar, luftëtarin e hijshëm, kryetrimin e Arbërisë:

- Gjergji, Gjergji...

Dhe Gjergji i përmalluar ec mes turmës, puth fëmijët, i mban në krahë. Së bashku me autoritetet e pushtetit lokal, me kryetarin e Këshillit të Qarkut, z.Naim Gazidedja, me prefektin z. Genc Sharku, kryetarin e Bashkisë z. Ilir Krosi e të tjerë, që i rezervuan mysafirët të shtrenjtë një pritje tepër të ngrohtë e vëllazërore. Disa i hidhen në qafë Xhorxhit, e përshëndesin dhe e urojnë.

Vizita e parë në Muzeun Historik të qytetit. Xhorxhi dhuron një kopje të pemës gjenealogjike të familjes së Kastriotëve. Pastaj një mbrëmje në bulevardin e mbushur me aromën e

Qershor 2011 - 5

Në foto: George Maria Kastrioti Skanderbeg dhe Argëtim Fida, Kryetar i Komunës së Dibrës së Madhe

këndshme të blirëve që sapo kishin çelur.

Natën e mirë, Peshkopi!

“TË KEMI VËLLA TROJESH”

Të nesërmen jemi në Sinë. Një autokolonë lë udhën që ndjek rrjedhën e Drinit dhe merr në të majtë drejt Sinës. Udhëtim paksa i vështirë. Por këtej të tërheq dheu, të thithin, të mbërthejnë kujtimet, të joshin bukuritë e maleve, të zhytin në lashtësitë e legjendave rrënojat e kështjellave. Këtu janë trojet e lashta të Kastriotëve, Gardhi i Posh-tëm, Sina, Qidhna...Këtu janë lindur heronjtë, këngët, betejat, luftërat, fama, lavdia... Nuk ka gjë më të ëmbël e më të dashur se dheu i stërgjyshërve tuaj! Nuk ka prehe më fatlumur se sa të vësh kokën në trugun e të parëve tuaj, aty ku janë rrënjët e fisit tënd, gjaku dhe toka jote. Xhorxhi këtë e ndjente jo vetëm si një dëshirë, por edhe si detyrim. Të shikonte atë vend ku shkëlqeu ylli i të parëve të tij, ku nisi jeta e gjyshërve, aty, në lëndinat e bukura mes malesh, ku qielli piqet me retë, ku shkëmbenjtë janë karakolle të betejave legjendare, aty ku rrjedh mes tyre Seta e sertë me ujë të kulluar, ku janë rrënojat e qytetërimeve më të lashta ilire, ku janë gjurmët e kështjellave, ku ndihet potencia e gjëmimeve të historisë së lavdishme të Kastriotëve.

Vizitojmë Muzeun e Kastriotëve. Është ngritur aty, mbi trojet e tyre të lashta dhe mban brenda ato pak relike që u shpëtuan kohërave, lufrave, rrëmbimeve e rrënimëve, tymit e flakëve, valëve përvëluese të kohërave. Megjthatë ai të frymëzon. Na frymëzon ne, frymëzon dhe Xhorxhin. E vëmë re që ai tani e ndjen veten në shtëpinë e tij. Po. Ai sot është tamam në shtëpinë e tij. Sa prekesë! Sa takim i bukur!

Xhorxhit i duket se ka hyrë vërtet në shtëpinë e tij, është ulur këmbëkryq në vatrën e tij, në vatrën e stërlashtë. Shikon e prek bustet e gjyshërve të tij. U vë dorën mbi ball dhe përulet para tyre me dashuri:

- Gracia, Pal! Gracia, Gjon! Gracia, Gracia Xhorxhi!

- Këtu janë trojet tua, Gjergji. Këto janë shtëpitë, arat, pyjet, bjeshkët tua... Ne jemi gjaku yt! - i thotë një plak.

- Të kemi vëlla trojesh - i thotë një burrë nga ata të fisit të njohur të Kaloshëve.

Banorët e Sinës e rrethojnë vëllain e tyre me dashuri dhe, megjithëse atë ditë u kishte ndodhur një mortë e dhimbshme, i ofruan gjithë respektin dhe dashurinë e tyre. Një kafe aty në lëndinë, mes vëllezërish, një kafe në trojet tua, në shtëpinë dhe tokën tënde, është jo vetëm një kujtim, por dhe një argument se, sido që të rrjedhin kohërat, dheu yt të ndjell, të mëkon, të shëron, të mban gjallë, të jep shpresë.

U ndamë me dëshirën e madhe për t’u parë përsëri. Ndoshta, vërtet, fati do ta sjellë që Xhorxh Mario Kastrioti Skënderbej do të kthehet e ta shohë përsëri këtë vend, këta male. Ndoshta. Në mos Xhorxhi, patjetër që djemtë e tij, Kastriotët e rinj do të vijin këtu, në Sinë, të mbështetin ballin e tyre në këto shkëmbenj, të puthin dheun e kësaj toke, të kthehen këtu, në vendlindje...

(Vijon në faqen 14)

Macukulli, në horizont Mali i Dejës.
Foto Bashkim Lleshi Prill 2011

Macukulli, fshati i historisë së vjetër dhe investimeve të reja

Mbresa të një udhëtimi nga Tirana në Macukull dhe disa shënime për investimet dhe biznesin në qarkun e Dibrës

Nga: **BASHKIM LLESHI***

Në javën e fundit të Marsit në studion time të punës në Tiranë paraqitet miku im i vjetër nga Macukulli i Matit, biznesmeni Astrit Nezir Vata, i cili mbante në dorë një Studim tekniko ekonomik për shfrytëzimin e gurëve dekorativë të Objektit të Qaf Kishës në zonën e Macukullit, që ishte miratuar në Këshillin Teknik të Agjencisë së Buri-meve Natyrore në Tiranë dhe ishte dërguar për marrjen e lejes përfundimtare në QKL dhe në Ministrinë e Ekonomisë Tregëtisë dhe Energjitikës. Kërkesa e tij ishte, për të marrë informacion më të zgjeruar, se çfarë përfaqëson Objekti i Gëlqerorëve të Qaf Kishës, çfarë perspektive ka dhe a ja vlen që së bashku me Sabri Dishën po nga Macukulli, i cili e kishte porositur këtë studim, të investonin për hapjen e këtij aktiviteti minerar.

Pasi i shpjegova se ky është një ndër objektet e shumtë të gurëve dekorativë të vendit tonë, me bllokshmeri dhe cilësi të mirë për prodhimin e pllakave për tu përdorur në fushën e ndërtimit, i zbuluar nga Gjeologjia e Burrelit në fillim të viteve nëntëdhjetë, e përgëzova për niasativën që kërkonte të merre të kryerjen e këtij investimi në zonën e bukur të Macukullit.

Mbështetur në informacionin që mori, Astriti kërkoi që ti përgatisja një Plan Biznesi për kryerjen e këtij aktiviteti për marrjen e një kredie në një nga Bankat që ushtrojnë aktivitetet në vendin tonë.

Pasi i dhurova një libër për Shkëmbinjtë dhe mineralet industrialë (jo metalorë) të Shqipërisë, ku flitet për të gjithë gurët dekorativë të vendit tonë dhe për mineralet e tjerë jo metalorë të përgatitur e botuar nga unë në fillim të vitit 2010, vendosëm që për përgatitjen e materialit që kërkohej duhej shkua në vend për të kryer vrojtime shtesë për investimet e tjera që duheshin parashikuar jashtë sheshit të Objektit, të cilat

nuk ishin parashikuar në Studimin e miratuar, si për furnizimin me ujë industrial e të pijshëm të objektit dhe sektorit, për furnizimin me energji elektrike, rikonstruksionin e rrugës automobilistike dhe vendin se ku mund të ngrihej në të ardhmen një fabrikë moderne për prerjen e pllakave të këtyre gurëve dekorativë.

Udhëtimin për në Macukull e prita me dashamirësi sepse do të shkoja në këtë zonë shumë të bukur, por të harruar, nga infrastruktura e shkatërruar, pas 30 vjetësh, që në verën e vitit 1981, në kohën kur Instituti i Gjeologjisë në Tiranë, ku unë punoja në atë kohë, ka kryer Studimin për perspektivën e kromit në masivin ultrabazik të Lurës, dhe unë si pjesëtar i grupit të studimit kam kryer marshuta kërkimi bashkë me specialistët e tjerë, edhe në pjesën jugore të këtij masivi, në ultrabazikët e zonës së Mbas Dejës, ku u gjet shfaqja e kromit të Mbas Dejës në të cilën menjëherë filluan punimet e kërkim zbulimit për krom nga Gjeologjia e Burrelit, ku më vonë filloi shfrytëzimi

i mineralit të kromit dhe në shfaqjet e kromit në ultrabazikët e zonës së Daznjanit.

Ky udhëtim do të më kujtonte bukuritë natyrore të gropave karstike të Macukullit, ujrat e freskëta të Daznjanit, burimin dhe livadhet e bukura të Linosit, shkallën e Desheve në rrëzë të Dejës, bukuritë e malit të Dejës, livadhet e bukura të Mbas Dejës, Gurin e Vashës, kullotat alpine dhe freskitë e natyrës së kësaj zone, që është porta e hyrjes për në parkun kombëtar të Lurës nga pjesa jugore.

Pasi bëra përgatitjet e nevojshme të materialeve që më duheshin për këtë shërbim, në fillim të prillit së bashku me Astritin dhe Sabriun u nisëm për në Macukull. Pushimin e parë e bëmë në qytetin e Burrelit, në kafënë e mikut të vjetër dhe të ri të Astritit, mësuesit të vjetër të historisë e gjeografisë, biznesmenit dhe aktivistit të komunitetit zotit Avni Leka. Avniu pasi mori vesh për arësytën që e kishim marrë këtë udhëtim dhe rrugën që do të përshkonim, shfaqti dëshirën që të na shoqëronte sepse

edhe ai kishte menduar që në trojet e vjetra të fisit të tij, në kurrizin e quajtur “Rrasa e Lekës” në Macukull të kryente një investim i cili do ti shërbente edhe Avniut edhe zonës së Macukullit. Të vjen shumë mirë kur banorë të Macukullit, si Astriti, Sabriu e Avniu me shumë pasion e dëshirë mendojnë të punojnë e kryejnë investime në vendlindjen e tyre, për zhvillimin e kësaj zone të harruar nga shteti.

Pas këtij pushimi të vogël në Burrel së bashku me Avniun që iu bashkua grupit, nisëm udhëtimin për në Macukull. Pasi zbresim me vështirësi rrugën e shkatërruar nga rrëshqitjet në lindje të Burrelit, kalojmë Urën e lumit të Matit në Shoshaj dhe kthehemi majtas për në rrugën e Lisit që vazhdon për në Qaf Murrë, Selishtë e Peshkopi. Mbaj mend që para dy vjetësh në korrik të vitit 2009 është prerë një shirit për inagurimin e fillimit të kësaj rruge nga Burreli në drejtim të Vinjollit, pjesë e rrugës Burrel-Qaf Murrë-Peshkopi.

Sipas bisedës me bashkëudhëtarët, para iagurimit është fituar edhe një tendër për ndërtimin e kësaj rruge, por përveç ditës së inagurimit asnjë mjet nuk është parë më vonë të punojë në këtë rrugë. Sapo fillon ngjitja në drejtim të Lisit vazhdon të udhëtosh po në rrugën e 30 vjetëve më parë, por të shkatërruar, ku nuk pamë asnjë shenjë të fillimit të punimeve të kësaj rruge. Pa arritur në Lis, muarëm kthesën majtas për të kaluar në rrugën e re të Shtjefnit e cila ishte hapur e re dhe e asfaltuar deri në Shtjefën. Kjo rrugë e re e asfaltuar që të con në Shtjefën e Macukull e hapur nga Shoqëria që drejtohet nga biznesmeni matjan Gani Hoxha lidh këtë segment dytësor me rrugën kryesore të shkatërruar. Megjithatë ndërtimi i kësaj rruge është për tu përshëndetur, sepse shkurton shumë rrugën e mundimshme për në Macukull, nga Vigu e Daznjanit.

Pasi kaluam Shtjefnin u ndalëm e Qafën e Shënkollit ku menjëherë

Pasi kaluam Shtjefnin u ndalëm e Qafën e Shënkollit ku menjëherë më tërhoqi vemendjen një përmendore e bukur, e thjeshtë, por madhështore, e ndërtuar vetëm me gur të gdhendur të zonës së Macukullit, në kujtim të Kuvendit Mbarë Kombëtar Shqiptar të mbajtur në Dukagjin të Matit nga 15.12.1601 deri me 15.02.1602 me pjesëmarrjen e 2656 delegatëve, përfaqësues të 14 krahinave.

Përmendoria në Qaf Shënkoll të Matit
kushtuar Kuvendit të Dukagjinit
Foto Bashkim Lleshi Prill 2011

Kur kaluam në Kurrizin e lagjes Leka, Avniu na propozoi të zbrisnim nga makina dhe të kontrolojmë vendin me këmbë. Ai fliste me pasion për zonën në të cilën mendonte të investonte. Kurrizi të cilin e quanin ‘Rrasa e Lekës’, ndërtohej nga shkëmbinjtë gëlqerorë si ato të Qaf Kishës... Avniut ju shtua siguria për të filluar sa më shpejt përpjekjet për të përgatitur studimin, për marrjen e lejes së shfrytëzimit për këtë zonë...

më tërhoqi vemendjen një përmendore e bukur, e thjeshtë, por madhështore, e ndërtuar vetëm me gur të gdhendur të zonës së Macukullit, në kujtim të Kuvendit Mbarë Kombëtar Shqiptar të mbajtur në Dukagjin të Matit nga 15.12.1601 deri me 15.02.1602 me pjesëmarrjen e 2656 delegatëve, përfaqësues të 14 krahinave.

Nga Qafa e Shënkollit dukej koda mbi të cilën qëndronin si kala, shtëpitë e Vat Dodajve. Astriti filloi të më fliste për Zenel Vatën, për trimëritë e tij, për investimet që kishin bërë ai vetë në Macukull si, ujësjellësin, rrugën, kalldrëmi i së cilës ka qenë deri vonë, për Kros Vatën e për lidhjet e tij me Lleshet e Dibrës etj.

Mua menjëherë më shkuan nëpër mend tregimet e Aqif dhe Haxhi Lleshit për lidhjet dhe miqësitë e tyre me Celet e Patinit, Valteret e Vinjollit, Cukun e Lisit e në vecanti me Vat Dodajt e Macukullit, për lidhjet e tyre të hereshme, që para pavarësisë e luftës së dytë botërore, gjatë luftës e pas saj.

Në librin e tij me kujtime të botuar në vitin 1996 Haxhi Lleshi shkruan: “...Në vjeshtën e vitit 1942, bashkë me Bacën (Ramadan Citaku) kaluam nga Katër Grykët në Mat... Nga Patini kaluam në fshatrat Lis, Burgajet, Shlli etj. Në Macukull qëndruam në familjen e Vat Dodajve, tek Krosi e Murati. Nga fisi i kësaj familje të madhe atdhetare pati dalë edhe Zenel Vata, i cili kishte qenë bashkëluftëtar i Ali Pashë Tepelenës, i Sheh Mustafës, i Mustafa Dacit, fisit tonë nga Zogaj etj. ...Kur Haxhi Pashë Sakati i ngarkuar prej turqve ishte përpjekur të carmatoste popullin, Zeneli e kishte kundërshtuar hapur.

— Ç’asht ky bidad ? kishte thënë. Pasha dashka të na vejë furkat në brez si gratë e pastaj të na rrahë me kërbac. Mos i dorëzoni armët — u ishte drejtuar fshatarëve se si tju marrë pushket shtrigju ua merr të gjitha : edhe djemtë për ti cuar nizamë, edhe

shënime

tokat e haracin edhe nderin... Haxhi Pashë Sakati organizoi vrasjen e Zenel Vates pas shpine.. por e pagoi me kokën e vet, sepse kur Zeneli po jepte frymën e fundit nga plaga e rëndë që kishte marrë, trimat macukllane, Sali Vata(djali i Zenelit), kushuriri i tij Jonuz Vokër Stafa, i Vat Dodajve dhe Ali Koka, nipi i Zenelit, i shkuan brenda në saraje Haxhi Pashës dhe e vranë.” (Haxhi Lleshi 1996, faqe 57-58)

Trimëritë e Zenel Vatës, me detaje përshkruhen edhe në librin e Munir Shehut “Dibra I në vitet 1840-1860” të botuar në vitin 2010. Populli i thuri këngë trimërive të Zenel Vatës : “Xhec rahmet mor Zenel Vata,

C’i na i lae pushkët e gjata.

Se për tre vjet, na i pat ndalë pasha.” (Munir Shehu 2010, faqe 139-152)

Pas këtyre bisedave të këndëshme nisëm rrugën për në Macukull e cila kalonte për gjatë rrugës që pati ndërtuar Zenel Vata dhe sot vendi quhet “kalldrami i Zenel Vatës”, kalldram të cilin fatkeqësisht kur u hap rruga e re e kanë prishur.

Kur kaluam në Kurrizin e lagjes Leka, Avniu na propozoi të zbrisnim nga makina dhe të kontrollonim vendin me këmbë. Ai fliste me pasion për zonën në të cilën mendonte të investonte. Kurrizi të cilin e quanin ‘Rrasa e Lekës’, ndërtohej nga shkëmbinjtë gëlqerorë si ato të Qaf Kishës. Pasi i shpjegova se këto shkëmbinjtë nuk ja vlen te perdoren per inerte, të cilat mund të sigurohen me afër rrugës kryesore e qytetit të Burrelit, por duhen përdorur për gurë dekorativë si ato të Qaf Kishës, se kanë pothuajse të njejtat karakteristika, Avniut ju shtua siguria për të filluar sa më shpejt përpjekjet për te përgatitur studimin, për marrjen e lejes së shfrytëzimit për këtë zone.

Ndalesën tjetër e bëmë poshtë shtëpive të fisit Leka. Avniu zbriti dhe na tregonte ku e kishte kullën e tij në majë të kodrës, na tregoi ku i kishte tokat e livadhet e tij në të cilat kishte vendosur të mbillte kumbulla vardari për konsum dhe për prodhimin e rakisë.

Pasi lamë pas Macukullin me bukuritë e tij rrezë malit të Dejës, vazhduam rrugën për në Daznjan e Qaf Kishë. Në Qaf Kishë u ndalëm tek Përmendorja e dytë e takuar gjatë këtij rrugëtimi, ku shkruhej : “Këtu me 8 nëntor të vjetit 1462 në kishën e Shën Trinisë, nga Pal Engjëlli, Kryepeshkop i Durrësit, Këshilltar i Skënderbeut, shkruhet formula e pagëzimit” “UNTE PAGHESONT PEREMENIT ATIT ET BIRIT ET SPERTIT SENT”. *Pal Engjelli*

Pas këtij pushimi pranë kësaj përmendoreje të thjeshtë të ndërtuar vetëm me gurë të gdhendur të vendit, kryem vrojtime në sheshin e objektit të gurëve dekorativë të Qaf Kishës. Vrojtuaam zonën nga ku mund të kalonte ujësjellësi, linja e tensionit të lartë, ku mendohet të ngrihet sektori si dhe rruga që do të rikonstruktohet.

Kështu mbaroi ky udhëtim i bukur dhe pas një pushimi në drekë në një nga lokalet në hyrje të Burrelit, Avniu së bashku me dhëndërrin e tij As-tritin na përcollën për Tiranë, sipas zakonit të vendit duke na nxjerrë përtej sinorit të qytetit të Burrelit.

Duhet t’i kërkojmë çdo kryetar komune, të marrë përsipër, që në komunën e tij, për 4 vjet, të ndërtojë nga një përmendore në vit, për një ngjarje të rëndësishme historike, me gurë të skalitur të vendit, me shpenzimet minimale me fondet e vetë komunës, duke i bërë një shërbim jo vetëm komunës, por gjithë Dibrës

REFLEKSIONE

Të nesërmen kalova nga Studjoja e mikut tim dibran, të riut të talentuar Bujar Karoshi, për të marrë gazetën “Rruga e Arbërit”, ku gjeta dhe mikun tjetër nga Luznia bashkëpunëtorin tonë, zotin Hysen Uka dhe pasi u përshendetëm filluam të bisedojmë se ç’po bëhet me Rrugën e Arbërit për të cilën kemi bërë shumë vite përpjekje që të fillonte dhe si duket, padrejtësisht do të duhen po aq vite që të përfundojë. Unë u thashë miqve të mij se është në nderin e kësaj qeverie që e filloi këtë rrugë, ta përfundojë, por jo ta vonojë, se ajo tashmë nuk mund të ndalet, një ditë do të bëhet.

Biseda vazhdoi me mbresat që më kishte lënë udhëtimi për në Macukull. Bujari mu lut që të shkruaj diçka për këtë udhëtim dhe unë i premtova se do të përpiqem të gjej kohë për të shkruar diçka, por pasi mora Gazetën “Rruga e Arbërit” të muajit Mars dhe lexova me vemendje artikujt e Kristo Zharkalli “Takim me Isa Elez Ndreun” dhe të Dr. Selman Mëziut, “Të gjallët grishin gërmadhat” i nxitur edhe nga përshtypja që më lanë interesimi i macukllanëve për të investuar në vendin e tyre dhe përmendoret e Macukullit, fillova menjëherë të shkruaja mbresat e këtij udhëtimi, nga i cili nxorra dy mësimë të rëndësishme, për të cilët mendoj se duhet tërhequr vemendja.

INVESTIMET

Dëshira e biznesmenëve matjanë për të punuar e investuar në vendlind-

jen e tyre, dëshirë të cilën e gjejmë më pak në dy rrethet e tjera të Qarkut të Dibrës, në të cilët megjithëse janë zbuluar disa vendburime të gurëve dekorativë, si në Muhur, Kovashicë, Gjuras, Dushaj, Ostren, Kepi i Qytetit, Rec etj. si dhe anhidritet e Korabit, në asnjerin prej tyre nuk po bëhen përpjekje për kryerjen e investimeve.

Edhe Muhuri ku është punuar mbi 30 vjet, para viteve nëntëdhjetë, ka 21 vjet që qëndron i mbyllur sepse nuk merren vesh të ashtuquajturit pronarë, në Kovashicë pasi u punua për pak vite nga një kompani e huaj, prodhimi ka mbi 5 vjet që është ndërprerë dhe nga shteti nuk merren masa për heqjen e lejes kësaj kompanie që nuk punon, për tu aktivizuar dikush tjetër që ka dëshirë të investojë, në Gjuras ka mbi 10 vjet që ka marrë lejen e shfrytëzimit, e njëjta kompani që ka Kovashicën dhe e ka mbajtur te bllokuar, pa kryer asnjë investim, sepse shteti nuk i ka kërkuar llogari, ndërsa per gipset dhe anhidritet e Korabit, përpjekjet e një kompanie të huaj qe solli edhe makineritë e paisjet për të filluar punimet në Vrenjt, u ndërpre në vitin 1997 sepse nuk ishin dakort disa fshatarë të zonës më poshtë që rruga për në objekt, të kalonte pranë arave të tyre.

HISTORIA DHE TRADITA

Vlerësimi i ngjarjeve historike të rëndësishme që hasim në këtë zonë të rrethit të Matit, nuk është në këtë masë në rrethet e Pesh-

Pamje nga një lagje e Macukullit

Në foto: Përmendorja në Qaf Kishë të Matit kushtuar formulës së pagëzimit në shqip nga Pal Engjëlli. Kryepeshkop i Durrësit, Këshilltar i Skënderbeut Foto: Bashkim Lleshi Prill 2011

kopisë e të Bulqizës.

Rrethi i Dibrës (përfshirë edhe Bulqizën) nga Qafa e Buallit deri ne Kala të Dodës, vetëm gjatë rrugës kryesore për në Peshkopi e Kukës, në çdo pëllëmbë të tij ka nga një ngjarje historike të vjetër ose më të re, që i njohin vetëm një pjesë e banorëve të krahinës, ndërsa udhëtarët, apo turistët e ardhëshëm që mund të vizitojnë luginën e bukur të Dibrës e të Drinit të Zi, nuk mund ta dijnë se ku është lugina e Vajkalit, Gurët e Skënderbeut, Ura e Qytetit, pranë qytetit të Valikardhës e qytezat e herëshme të Krajkës e Sofracanit, (Iljaz Kaca 2003, Adem Bunguri 2010), ku është zhvilluar Beteja e Sofracanit, ku është Meja e Kalasë dhe ku është bërë Xhelisi i Gjoricës(Munir Shehu 2010), çfarë përfaqësojnë venbanimet e herëshme të Burimit, Topojanit e Pesjakës të cilat përshkruhen me hollësi nga arkeologu i shquar dibran Prof.Adem Bunguri, në veprën e tij shkencore “Prehistoria e Dibrës”. (Adem Bunguri 2010)

Rruga automobilistike për në Peshkopi kalon mbi themelet e Kalasë së Grazhdanit, një nga më të mëdhatë e vendit tonë, e pa zbuluar plotësisht për shkak të punimeve të pakta të kryera deri tani, por askund nuk gjejmë të shkruar asnjë rrjesht, as për kalanë dhe as për qytetin e hershëm të Grazhdanit. Me pak punime që janë kryer vitet e fundit kufijtë e saj janë zgjeruar poshtë duke iu afruar lumit të Drinit.

Janë të paktë edhe ato vendas që e dijnë se ku është Guri i Shpuar në Bllatë të Sipërme, afër Doganës, ku patrioti Sal Markja me krerët e tjerë të Dibrës, me trimërinë dhe zgjuarsinë e tyre carmatosën Hysni Pashën bashkë me ushtrinë e tij dhe e përzunë në drejtim të Prizrenit, apo trimërinë e heroit legjendar Cen Leka që u vra bashkë me të birin, në Dri në luftë kundër Hajredin Pashës. (Munir Shehu 2010)

Po të vazhdosh udhëtimin poshtë Peshkopisë dhe të shkosh në Kastriot apo në Çidhën, në çdo vend, lagje përrua, zabel apo kodër ka një ngjarje historike.

Shumë shtete të Europës, në kryeqytetet dhe qytetet e mëdha të tyre, kanë ngritur buste ose kanë emërtuar sheshe me emrin e heroit tonë legjendar, Skënderbeut, bile ka shtete pranë nesh që edhe përpiqen ta bëjnë të tyrin, ndërsa Dibra, vendlindja e Skënderbeut, përvec bustit të ngritur në vitin 2010, në qytetin e Peshkopisë, me nsiativën dhe kontributin e biznesmenit dibran Zaim Korsi, sot nuk ka as edhe një muze, se edhe ai i ashtuquajturi muze i ngritur në Sinë para viteve nëntëdhjetë, që vetem muze për Skënderbeun nuk mund të ishte (një ndërtesë e vogël një katëshe) u abandonua pas viteve nëntëdhjetë.

Menjëherë më kaloi nëpër mendje një kronikë e dhënë para dy-tre vjetësh në “Top Chanel” ku një gazetar i këtij televizioni shkoi në Sinë për të përgatitur një kronikë në Muzeun e Skënderbeut, por nuk arriti të gjejë as celësin e derës së jashtëme, sepse ishte mbërthyer me dërrasa të vjetra dhe u fut në muze nga dritaret e shkatërruara pa xhame ku gjeti brenda vetëm mbeturina e disa relike dokumentash të hedhura për tokë.

Qershor 2011 - 7

Në gazetën e Rugës se Arbërit të muajit Mars 2011, Dr Selman Mëziu, përshkruan deri në detaje toponimet e vjetra si: “..Ferra e Pashës, Përroi i Kastriotit, Bregu i Mullirit, Guri i Luftës, Mazreka, Troja, Kisha e Gjonit, Ara e Gjegjes, Ograja e Gjonit, Gjurët e Zes, Zabeli i Gjegjës, Zabeli i Kukës, Kulla e Gjonit, Hambarët e Skënderbeut, pranë Arës së Trojës...” etj. një kompleks muzeal natyral i “varrosur” që duhet “zh’varrosur” dhe aty ku ka qenë Kisha e Gjonit, ti kërkohet ndihmë komunitetit fetar katolik të Shqipërisë, etj., për të na siguruar fonde, që me madhësinë e atyre gurëve të mëdhej të gdhendur me të cilët janë mbushur themelet e shtëpive për rreth tyre, ndër të cilat sipas pohimeve të tij edhe themelet e shtëpisë së shkrimtarit të shquar Ramiz Gjini, të ndërtohet një Kishë muze, dhe tek vendi ku janë shenjat e murit të trashë me gurë të mëdhej të Kullës së Gjonit, të ndërtohet një kullë me gurë të gdhendur të paktën dy katëshe dhe kjo të shërbejë si Kulla muze e Kastriotëve.

Le të shërbejnë përpjekjet e mërgimtarit dibran Isa Elez Ndreu (nipit të luftëtarit të madh, Gjeneralit të pamposhtur popullor, Heroit, Eles Isuf Ndreu) me shokë dhe të revistës “Koha Jonë” për ti vënë emrin e Skënderbeut një sheshi në Paris, me rastin e 100 vjetorit të lindjes së tij, të cilën e realizuan para 31 vjetësh, të shkruara në artikullin e Kristo Zharkalli, thirrja e Dr. Selman Mëziut “Të gjallët grishin gërmadhat” (Rruga e Arbërit Mars 2011) dhe dy përmendoret e dy ngjarjeve historike në Macukull, si një mesazh që na bëhet gjithë intelektualëve dibranë, për ti “cvarrosur gërmadhat”, për të mbështetur përpjekjet këmbëngulëse të intelektualit Abdurahim Ashiku (“Po Dibrësi!, Jo Skavicësi! “, 2009-2010) dhe historianit e gjuhëtarit Ali Hoxha me “Shoqatën për mbrojtjen e pellgut të Drinit të Zi”, për të mos e varrosur më tej historinë e Dibrës.

Për të arritur ta realizojmë në vazhdimësi këtë objektiv, pas fushatës për zgjedhjet vendore, si fillim, duhet t’i kërkojmë çdo kryetar komune, të marrë përsipër, që në komunën e tij, për 4 vjet, të ndërtojë nga një përmendore në vit, për një ngjarje të rëndësishme historike, me gurë të skalitur të vendit, me shpenzimet minimale me fondet e vetë komunës, duke i bërë një shërbim jo vetëm komunës së tij, por gjithë Dibrës dhe me vonë të kërkojmë fonde, nga shteti ose organizma te tjera, që i gjithë territori i Dibrës, që Dibra e kuvendeve historike, e prijësave popullorë, e heronjve legjendarë, të kthehet në një muze ku vizitorët të njihen jo vetëm me bukuritë e natyrës së kësaj lugine të mbrekullueshme por edhe me historinë e saj të lavdishme.

REFERIMET

Abdurahim Ashiku – “Po Dibrësi!, Jo Skavicësi!” Tiranë 2010

Adem Bunguri - “Prehistoria e Dibrës” Tiranë 2010
Haxhi Lleshi - “Vite, njerëz, ngjarje” kujtime, Tiranë 1996
Iljaz Kaca - “Rrugët e vjetra të Dibrës” Tiranë 2003
Kristo Zharkalli - “Takim me Isa Elez Ndreun”, Gazeta “Rruga e Arbërit” Mars 2011
Munir Shehu - “Dibra në vitet 1840-1860”, Vëllimi I, Tiranë 2010

Selman Mëziu - “Të gjallët grishin gërmadhat”, Gazeta “Rruga e Arbërit” Mars 2011

Shoqata Atdhetare Dibra në New York, apelon për regjistrimin e dibranëve

Shoqata Atdhetare Dibra:
"Ka ardhur koha dhe e lypën
nevoja që të ndihmojmë:
vetveten, njeri-tjetrin dhe
Dibrën e mbetur jetime.

Në kuadrin e regjistrimeve zyrtare të shqiptarëve në Shqipëri, Kosovë, Maqedoni, Mal të Zi, Shoqata Atdhetare Dibra, për Dibranët në Amerikë kanë prezantuar një projekt të iniciuar nga dhjetëra familje dibrane në SHBA, të cilët kërkojnë regjistrimin e popullsisë, dibrane në Amerikë. Në një njoftim elektronik nëpërmjet web site të Shoqatës Atdhetare Dibra, shoqata u drejtohet bashkëvendësve të tyre të gjithë ata dibran që kanë ardhur në Amerikë, nga Komuna e Dibrës dhe Krahina e Dibrës, këtu në Shtetet e Bashkuara të Amerikës, të mos e humbasin këtë rast për t'u regjistruar.

Në thirrjen e saj për regjistrimin e komunitetit dibran - Shoqata Atdhetare Dibra, thekson se "Ka ardhur koha dhe e lypën nevoja që të ndihmojmë: vetveten, njeri-tjetrin dhe Dibrën e mbetur jetime.

Andaj apelojmë tek të gjithë ju të nderuar bashkëvendës që të regjistrohëni, pra që ju dhe institucionet tona në vendlindje ta dinë, të paktën numrin e përafërt të dibraneve dhe për të nxjerr në zgjedhjet e ardhshme numrin e votuesve, dibran në diasporë. Ku siç e dini me ligjin e ri të Maqedonisë, dispoar jo vetëm që ka të drejtë të votojë por ka të drejtë të ketë edhe deputetin e saj nga diaspora përkatësisht nga SHBA - Kanada, ku mendohet se jetojnë më shumë se 15 mijë dibranë.

Bashkëvendës fatkeqësisht shkas i mos regjistrimit edhe deputet e diasporës në Europë dhe SHBA e Kanada - për në parlamentine Maqedonisë u humbën vetëm sepse shqiptarët nuk ishin të regjistruar. Vetëm 84 vota ishin të shqiptarëve në SHBA-ë dhe Kanada, çka absolutisht nuk i përshkattat realitetit me numërin e shqiptarëve.

Së fundi në njoftim thuhet se Regjistrimi i dibranëve në Amerikë është shumë i thjeshtë, ai zgjat vetëm 2 minuta. Klikoni në logon (ikonën) ku thotë " Regjistrimi i Dibranëve në SH.B.A." dhe do te hapet forma të cilën duhet plotësuar. Shoqata Atdhetare Dibra gjithashtu ju mundëson që regjistrimin t'a bëni duke klikuar në formularin për regjistrim në faqen e internetit <http://www.jotform.com/form/11663557453>.

BEQIR SINA

Në Dibër të Madhe do të ndërtohet monumenti "Luftëtari i Lirisë"

Simboli i rezistencës

Në organizim të Shoqatës së ish të Burgosurve dhe të Përndjekurve Politikë Shqiptarë në Dibër të Madhe, është ngritur nisma për ndërtimin e Monumentit Luftëtari i Lirisë në këtë qytet.

Bashkim Mashkulli, kryetar i kësaj Shoqate para mjeteve të informimit, deklaroi se, " Për nder të 100 vjetorit të themelimit të Shtetit Shqiptar dhe 99 vjetorit të Luftës së Dibrës në vitin 1913 për liri dhe mbrojtjen e trojeve shqiptare, Shoqata jonë vendosi të ndërtojë Monumentin Luftëtari i Lirisë, në nderim të atyre dibranëve që sakrifikuan jetën e që luftuan trimërisht për të mbrojtur trojet shqiptare që nga periudha e Skenderbeut e të brezave pas tij.

Mashkulli, duke prezentuar maketën e Luftëtari i Lirisë, shtoi se, " Kjo Përmendore do të punohet nga Fitim Sula, skulptor nga Shqipëria, do të jetë e lartë tre metra, me veshje karakteristike dibrane, me fesin, xhamadanin, tirqit, gjerdanin me fishekë dhe pushkën. Kjo

Përmendore do të inagurohet më 28 nëntor të këtij vitit në "Sheshin e Lirisë", që ndodhet te tregu i qytetit, në fund të rrugës kryesore në drejtim të Shqipërisë. Ndërtimi i kësaj përmendore në gur do të kushtojë 10 mijë euro, ndërsa financimi do të bëhet nga vetë dibranët nga vendi dhe diaspora. Për këtë qëllim është ngritur një komision te i cili do të dorëzohen paratë dhe do të meret fletëdhënia. Apeloj te dibranët dhe te biznesmenët që ta japin kontributin e tyre financiar për përfundimin e kësaj shtatoreje, që do të simbolizon luftën e dibranëve ndër breza për liri dhe mbrojtjen e trojeve denbabaden shqiptare", tha në fund Bashkim Mashkulli.

Është për të theksuar se kjo Shoqatë ishte nismëtare dhe organizatore e ngritjes së Shtatores së Skenderbeut në Sheshin "Skenderbe" në Dibër, dhe e ngritjes së busteve të patriotëve e të veteranëve të arsimit mbarëshqiptar Said Najdeni dhe Josif Bageri, si edhe të Pllakës së Alfabetit Shqip në qendër të qytetit.

/R.TORTE

New York, qendër kulturore për dibranët

STATEN ISLAND NYC: Ditën e ejte në datë 9 qershor 2011, në një prej anekseve të restorantit "España Royale" në ishullin Staten Island - New York, Shoqata Shqiptare "Dibra", organizoi një takim të veçantë për komunitetin e biznesmenve Dibran.

Takimi, kishte si qëllim që para biznesmenve dibranë të nxirrte në pah një prej synimeve kryesore që ka kjo shoqatë, e cila, tha se i ka vënë vetes si detyrë që "Dibranët në New York, të kenë një Qendër Kulturore, ku mendohet do të mbledhi të gjithë shqiptarët në këtë zonë".

Të ftuar ishin anëtarë të këshillit të shoqatës Dibra, si dhe biznesmen e afaristë të sukseshëm dibranë, e të jerë, veprimtarë të dalluar të këtij komuniteti. Në këtë veprimtari ata dhuruan disa kontribute finnanciare si donacione për shoqatën, dhe paraqitën në diskutimet e tyre angazhimin dhe bashkëpunimin, për të realizuar një nga synimet kryesore të kësaj shoqate, atë për në të ardhmen të mbledhën fondet e duhura financiare, që do të shërbenin për ndërtimin e një Qendre Kulturore, Artistike dhe Sportive, në ishullin e Staten Island - New York.

Këtë fakt e pranojë qysh në fillim të fjalës së tij - dhe vetë kryetari i kësaj shoqate zoti Ilir Rusi. Zoti Rusi, iu drejtua të pranishmëve, duke ju bërë të ditur atyre se përse ai kishte thirrur këtë takim.

"E thirrëm këtë takim - fondmbledhës, tha ai kryesisht me biznesmenë dhe afaristë të sukseseshëm dibranë në New York, dhe shtetet për rreth tij, me qëllim që të ju ftojme ju dhe komunitetin dibranë të bëheni pjesë e objektivave dhe synimeve më kryesore të Shoqatës Atdhetare Dibra."

Ai tha se me ardhjen në krye të kësaj shoqate, ka pasur si synim kryesorë, duke bashkëpunuar ngushtë me këshillin e shoqatës Dibra, të "realizojmë një ëndërr të kahereshme të dibranëve në Amerikë - gjegjësisht, dibranët këtu të kenë ashtu si edhe komunitetet e tjera - një Qender Kulturore, e cila, mendohet të jetë multi funksionale."

"Kjo, tha kryetari i shoqatës Di-

bra, zoti Ilir Rusi, ka qenë një ide që është e paraqitur qysh në krijimin e shoqatës, por, duhet pranuar se për arsye objektive dhe subjektive, të asaj kohe ajo asnjëherë nuk u realizua, megjithëse, pati para disa vjetëve edhe një tentativë konkrete, ç'ka ngeli vetëm deri tek promovimi i një maketi, dhe asgjë më shumë se atë."

Mirëpo, tani u shpreh ai ne jemi më të angazhuar dhe kemi vendosur në fokusin tonë - që të punojmë, për këtë qëllim, pra, të kemi një qendër modeste për komunitetin dibran në Staten Island - vend ku siç dihet jeton e punon një ndër komunitetet më të mëdha shqiptare në SHBA.

Rusi, sqaroi më pasë: "Se kjo qendër, kurdo që të bëhet do të jetë vendi - ku do të mbledhet, në aktivitete, dhe evenimente të tjera kombëtare, shoqërore e sociale, kulturore, artistike, sportive dhe argëtuese, jo vetëm komunitetin dibran në ishullin e Staten Island, por, ajo do të jetë qendër edhe për të gjithë shqiptarët e kësaj zone."

Megjithatë, duhet pranuar, ashtu siç u pasqurua dhe në diskutimet e pjesmarësve, Nijazi Dumani, Murat Duka, Ylber Pilku, Adixhe Velu, Mule Duka, Sal Rusi, Blerim Cami, Agim Lleshi, Shpendi Dumani e tjerë, dhe diskutimin e në sqarimet që dha vetë kryetari i shoqatës Di-

bra, zoti Rusi, të gjithë besojnë dhe e kuptojnë mirë, se realizmi i këtij projekti të madh, ka shumë vështësi, sidomos, rreth asaj që është dhe thelbli i saj - pra, ana financiare.

Ky fakt shihet tek "gjendja e përgjithshme ekonomike, që është e dobët në vend", por megjithatë ata thanë, të gjithë besojnë në faktin tjetër, se; "në qoftë se nuk do të mungojë vullneti, serioziteti dhe angazhimi i të gjithëve, atëhere dhe vështësitë do të tejkalohen dhe nuk do të jetë e largët dita që komuniteti dibran, biznesmenët dhe afaristët dibranë në Staten Island, do të ngrënë të parët një Qendër Kulturore shqiptare në New York." me forcat e tyre.

Kryetari i shoqatës zoti Rusi, u la të kuptonin të pranishmëve që ky takim, sipas tij nuk ishte i thirrur që të fillonte ndonjë fushatë, meqëse, në këtë darkë ishin mbledhur disa nga biznesmenët dhe afaristët më të sukseshëm në New York, pra, që të mbledheshin para për qendrën kulturore. Por, ai u tha atyre se jemi mbledhur që t'u tregojmë se vizioni ynë në të ardhmen dhe pika më e rëndësishme e këtij takimi është që ju të gjithë t'a dini se "Shoqata Dibra, e shikon në këtë moment se sa e nevojshme dhe e dobishme, është të kemi një Qendër Kulturore multi

Maketi i monumentit "Luftëtari i Lirisë"

funkionale, për komunitetin dibran, për familjet dibrane dhe rininë dibrane, që të mbledhet në një Qendër Kulturore.

Në fund mbasi faleminderojë donatorët, duke premtuar se edhe me ndihmën dhe bashkëpunimin e të gjithëve, kjo ide edhe mund të realizohet; "konkretisht, tha në fund të fjalës së tij zoti Rusi, kryetari i Shoqatës Atdhetare Dibra, pikësynimi im si kryetar i ri i kësaj shoqate, është që kjo ide e bukur të realizohet brenda mandatit tim, i cili, përfundon në vitin 2013."

Darka e përbashkët e shoqatës Dibra me biznesmenë dhe afaristë të sukseshëm dibranë, u shoqërua më pasë me një repertorë të pasur të muzikës dibrane dhe trevave të tjera shqiptare, nga këngëtar i njohur dibranë në komunitet Agron Maqellara, në restorantin "España Royale" në ishullin Staten Island - Neë York. Këtu shoqata Dibra, do të shënonte dhe mbylljen e kësaj veprimtarie, e cila është në vazhden e këtyre veprimtarive që po mban kohët e fundit Shoqata Atdhetare Dibra në komunitet.

Udhëtim drejt “gjysmës së Kombit” nga “Rruga e Kombit”

Nga: HYSEN LIKDISHA

Mëngjes, 25 maji 2011. Ora 06.00 e kësaj dite, stafin e TV Bulqizës e gjen në qendër të qytetit, të përgatitur për t'u nisur në një vizitë dyditore në Kosovë. Rugën Bulqizë-Skuraj e kalojmë disi në heshtje prej përgjumjes dhe turbullimit që vjen edhe nga gjendja e keqe e këtij segmenti rrugor nacional. Një pushim i shkurtër në Shkopet dhe rreth orës 08.00 gjendemi në Skuraj për të marrë udhëtimin e ëndërruar djathtas në të ashtuquajturën "Rruga e Kombit", Milot-Kukës-Morinë. Këtu na pret drejtori i TV Bulqizës, Edmond Isaku, së bashku me bashkëshorten e tij, Mendien, i cili është organizatori dhe sponsorizuesi i këtij udhëtimi, për të gjithë rrafshin e televizionit. Këtu gjallërohemi të gjithë, ku çdonjëri prej nesh shfaq haptazi një rigjallërim emocional të një niveli të lartë, për të parë e udhëtuar në atë madhështoren, por edhe shumë të përfolurën mediatikisht, për gjatë gjithë kohës së ndërtimit të saj, rrugën e kombit, Milot-Kukës-Morinë. Për pak minuta gjendemi në afërsi të qytezës së Rubikut, ku një polic rrugor bën shenjë të ndalojmë. Sinani, shoferi me të cilin udhëtonim, kthehet në makinë me një buzëqeshje të lehtë në buzë. "Kuptohet, krevea ritualin e zakonshëm, thotë ai, duke paguar gjobë prej 10 mijë lekësh, për njerëz jashtë vendeve edhe pse të tillë nuk kishte. Sidoqoftë shija disi e hidhur që na la polici rrugor në afërsi të Rubikut, "tretet" shpejt nga kërsëria që ngjall ajo madhështorja "Rruga e Kombit". Pa doza propagande të gjithë ndjehemi të befasar nga vërtet krenar me madhëshтинë e ndërtimit të saj. Janë çarë male të tërë. Ura të larta e madhështore. Rrjeta metalike anësore për tu siguruar nga shembjet e gurëve nga shpatet e larta e të thepisura të kësaj rruge. Çdo gjë sipas standardeve bashkëkohore të ndërtimit të një rruge. Thirrë, atje ku vërtet ndodh befasia për çdo njërin nga ne. Krejt madhështorë shfaqen para nesh tunelet, ku ndalojmë për pak çaste, duke bërë foto para tyre. Defrimi operatori jonë i palodhur interesohet që të mos i shpëtojë asnjë detaj i pa filmuar. Sadiku, njëri nga ne, thotë se më dritë paska brenda tunelit sesa jashtë tij. Pa e ndjerë fare i jemi afruar Kukësit. Ndalojmë për një vizitë të shkurtër për shkëmbim eksperiencë në Tve Kukësit, ku na pret drejtori i këtij televizioni, Lutfi Meçka, ish kampioni i dikurshëm i mundjes. Pasi na qeras me një kafe në një nga lokalet e qytetit sipas traditës së mikpritjes, Luftiu së bashku me bashkëshorten, bëhen pjesë e grupit tonë. Ndërkohë pjesë e grupit bëhet edhe drejtori i TV Matit, Luftim Vani, së bashku me bashkëshorten. Pasi përshkojmë Kukësin në drejtim të lindjes, vazhdojmë rrugën drejt Doganës së Morinës. Formalitetet e kontrollit në dy doganat shqiptare nuk zgjasin shumë. Të gjithë bien në një mendje, se gjatë kalimit në tokën kosovare, nuk patëm ndjesinë që zakonisht i ndodh udhëtarit kur kalon në një shtet të huaj, por ndjemë vijimësinë e udhëtimit në tokën shqiptare. Dhe s'ka si të ndodhë ndryshe, pasi faktikisht ne po udhëtonim në tokë po shqiptare edhe pse padrejtësisht ajo ju shkëput tokës mëmë.

Shumë shpejt përballemi me qytetin historik të Prizrenit. Marrim unazën e këtij qyteti, në lindje të tij, pa hyrë në brendësi edhe pse interesimi jonë për këtë qytet ishte i madh, me vendimin për t'iu rikthyer atij në fund të udhëtimit tonë. Përballemi me një fushë të gjelbëruar të pamatë për syrin. Pasi kalojmë disa fshatra, në horizont ravijëzohet një qytet i madh. Kurioziteti jonë shuhet pas disa minutave udhëtim ku një tabelë në anë të rrugës tregon se po hyjmë në qytetin e Gjakovës. "Këtu do të ndalemi pak", - thotë drejtuesi dhe realizuesi i kësaj guide turistike Edmond Isaku. "Pasi të shëtisim pak për tu njohur me qendrën dhe çarshinë e këtij qyteti, do mblidhemi për të drekuar dhe pastaj do marrim rrugën drejt Pejës për të përfunduar në darkë në Prishtinë", udhëzon grupin për pak çaste Edmon-di. Por, grupi i grave i rrëmbyer nga kureshtja për të parë të gjitha dyqanet, vonohet në grumbullim. Këtu nisin edhe shakatë e burrave për "humbjen e grave", ku Luftiu i Kukësit dhe Sadiku i Bulqizës, mbeten nga më të proeku-puarit për gjetjen e tyre.

Gjakova qyteti i ndodhur në pjesën qendrore të rrafshit të Dukagjinit, mbetet një nga qytetet më të prekura nga barbaria serbe, na thotë pronari i hotel-restorantit ku ne drekojmë, pasi sipas tij u dogj gjatë luftës nga serbët rreth 80% e këtij qyteti. Më e dhimbshme ka qenë djegia e çarshisë së vjetër, thënë ndryshe krenaria e qytetit, ku na është dashur shumë punë për ta restauruar. Për barbaritë serbe në Gjakovë, të gjithë kanë kujtime të hidhura. Gjakovarët kanë derdhur lumenj gjaku për lirinë. Ndaj edhe emrin Gjakovë, tregojnë banorët ka lidhje pikërisht me këta lumenj gjaku të derdhur për lirinë. Të shtyrë në historinë e emrit të këtij qyteti mësohet se dikur ai quhej Jakovë, për shkak të ndërtimit të tij në tokat e vëllezërve Jakov e Nik Vula. Më vonë nga ngjarjet e përgjakshme të zhvilluara emri Jakovo (Fushat e Jakut) evoloi nga Jakovë në Gjakovë siç është edhe sot.

Në orët e vona të mbasditës udhëtojmë drejt Pejës. Fushë e gjelbëruar dhe e pamasë, vazhdon të na prezan-tohet gjatë gjithë këtij udhëtimi. Nën gjëmimin e bubullimave e vetëtimave të motit me shi hyjmë në Pejë. Ndodhur në këmbë të Grykës së Rrugovës dhe karshi Alpeve, teksa përballemi me bustin e patriotit të madh, Haxhi Zeka, fantazia jonë nis e sjell në memorie qëndresën shkëmb të kosovarëve për të mos u asimiluar nga hordhitë shoviniste serbe. Mbrëmje. Vazhdojmë udhëtimin nëpër fushat e rrafshëta të Kosovës, ku pasi kemi kaluar fshatra të tërë të bukur me shtëpi karakteristike me çati të lartë me majë e oxhaqe prej guri, rreth orës 09.00 të mbrëmjes së 25 qershorit, shkelim në kryeqendrën e shtetit më të ri në Ballkan e më gjerë, të Kosovës, Prishtinë. Çdo gjë ishte rregulluar mirë nga Edmon-di. Akomodohe-mi si grup në Hotel Citi, i cili ndodhej në qendër të Prishtinës. Pasi bëjmë një pushim të shkurtër në dhomat e fjetjes grumbullohemi në sallën e ngrënies së këtij hoteli, ku qëndrojmë deri në orën 02.00 të ditës së nesërme 26 maji 2011. Edhe pse shumë pak orë gjumë, mëngjesi na gjeti të gatshëm për të viz-

✚

ituar qytetin.

Në qendër të tij qëndronin krenar bustet e heroit tonë kombëtar Gjergj Kastrioti Skënderbeu dhe ai i ish presidentit të SHBA-së, Bill Clinton, ku i pari mbrojtí trojet shqiptare nga pushtimi osman dhe i dyti që dha një kontribut të pa çmuar për çlirimin e Kosovës nga pushtuesi serbomadh. Kosova dhe kosovarët, jetën e tyre të pas vitit 1999 ia dedikojnë vetëm atij, atëkohë President i Amerikës. Pas Skënderbeut, në historinë e Kosovës, figura e Bill Klintonit, është e dyta për nga rëndësia. Se ishte Klintoni, një ndër faktorët kryesorë që e detyroi Sërbinë të tërhiqet nga Kosova, për t'jua lënë atë atyre që e meritojnë plotësisht ta kenë atë; kosovarëve. Ishte kjo ëndërra shekullore e këtyre njerëzve të mrekullueshëm, bujar, të mënçur e trima . Prishtina e ndodhur në pjesën veriperendimore të Kosovës, ka pozitë të përshtatshme pasi gjendet në kryqëzimet parësore të rrugëve kontinentale. Në paraditën e 26 majit, ndërsa po jetonim si Prishtinas, nuk ngopesim duke parë qytetin, i cili në këndvështrimin tonë, dukej se ka ditur të ruajë vetveten e të mbijetojë. Kështu na duket dhe jemi të bindur se ka ruajtur planin e zhvillimit urbanistik, duke mos u cënuar nga ndërtimet e paligjshme, siç ngjet rëndom në qytetet tona këtu në Shqipëri. Pasi i biem në këmbë mes përmes shëtitores së Prishtinës, ndalojmë në qendër të saj për të lënë kujtimet tona në librin e hapur për shpalljen e pavarësisë së Kosovës.

Në kthim, pasi lëmë Prishtinën, vazhdojmë të udhëtojmë në fushën e pamasë e të gjelbër, ku na bën përshtypje se fare pak prej kësaj fushe kaq të gjerë tej e mbanë Kosovës, ishte e mbjellë me grurë. Kalojmë me radhë në Lipjan, Shtime, Suharekë, për të mbërritur atje ku dhe dëshira e kureshtja jonë është edhe më e madhe, në Prizrenin historik. Prizreni madhështor për nga historia, ku vetëm 133 vite më parë u formua Lidhja Shqiptare e Prizrenit nga patriotët më në zë të Rilindjes sonë Kombëtare, padyshim që ishte ndër qytetet më të bukur të Kosovës. Stili i vjetër i ndërtimit dhe ruajtja e këtyre vlerave, si dhe objektet e shumta kulturoro-historike të tij, e bëjnë Prizrenin një nga qytetet turistike më të vizituara të Kosovës. Të gjithë dëshirojnë që të rendin sa më parë për tek shtëpia ku dhe u formua Lidhja, madje edhe grupi i grave duket se e ka braktisur dëshirën për të parë në dyqane.

Dhe ja pasi ecim për pak minuta në këmbë, mbërrimë para asaj shtëpie aq të dashur për të gjithë ne shqiptarët ku më 10 qershor 1878 u formua Lidhja Shqiptare e Prizrenit, për ta ruajtur Shqipërinë nga lakmitë e shteteve fqinje për coptimin e saj. Të gjithë ndjehemi të emocionuar, por më tepër Mendia, bashkëshortja e Mondit, pasi një nga bashkëthemeluesit e kësaj Lidhje, thotë me krenari të ligjshme ajo, është daja im Iljaz Pashë Dibra (Qoku), i cili u zgjodh kryetar i këshillit të kësaj Lidhje. Një nga punonjëset e Kompleksit të Lidhjes, pasi bisedon në telefon me drejtorin, na lejon të filmojmë me kamer edhe në ekspонатet e brendshme të muzeut. Bashkë me Myrtezain, opera-

torin dhe montazhierin e njohur të BTV-së, ndërsa vazhdojmë xhirimet, na bën përshtypje se brenda ndodheshin edhe dy shtatoret e krerëve të Lidhjes; Abdyl Frashërit dhe Ymer Prizrenit. "Barbaria serbe gjatë mars-prillit 1999, nuk kur-seu edhe Kompleksin e Lidhjes të cilin e dogji dhe e shkatërroi plotësisht", - shuan habinë tonë, për futjen brënda muzeut të shtatoreve, - shoqëruesi jonë nga Prizreni në këtë vizitë. "Kompleksi është rindërtuar plotësisht pas luftës, duke mbetur ashtu krenar siç dhe e meriton, pasi është simboli i përpjekjeve për bashkimin e popullit shqiptar në një religjion", - thotë buzagaz shoqëruesi jonë. Për aq kohë sa ndodhemi aty, vërejmë se vijnë vizitorë të shumtë, kryesisht nxënës shkollash nga Suhareka, Gjakova, Drenica e të gjitha rajonet e vendit. Të gjithë rendim pas fotografive ku shkrepjet e blicëve të aparateve fotografike nuk reshtin. Telati, një nga pjestarët më të qetë në dukje, që ndër ne të tjerët i kontrollon më mirë emocionet gjatë kësaj vizite, këtu nuk mund të përmbahet, duke kërkon shkrepjen e aparateve fotografike nën shoqërimin e bashkëshortes dhe djalit të tij 12 vjeçar.

Kompleksi i vendosur në të djathtë të rrjedhjes së Lum-Bardhit, kështu quhet lumi që përshkon qytetin në pjesën lindore të tij, bëhet edhe më madhështor nga Kalaja e Prizrenit, e ndodhur karshi saj qindra metra lart, nga e cila vëzhgohet krejt qyteti. Na bie rasti që të takojmë tek një prej urave të Lum-Bardhit, tregtarin ambulant të bizhuterive, Muratin 43 vjeçar. Ai zgjat dorën dhe na uron për mirseardhjen sipas zakonit. Murati si shumë të tjerë tregon se ka qenë i përfshirë në radhët e UÇK-së, për çlirimin e Kosovës. "Nuk kemi punë, jam vetë i 8-të në familje dhe vetëm unë punoj duke shitur bizhuteri këtu në këmbë, - thotë ai. -Edhe çmimet janë rritur shumë. - Ja shiko, buka 750 gram ka shkuar 70 cent nga 32 që ishte ditë më parë". Para Kompleksit të Lidhjes, ku vazhdojnë të mësyjnë vizitorë të shumtë, në trotuarin e bulevardit buzë lumit, takojmë Bajramin, 75 vjeçar, pesionist që sipas ecjes duket se ka dalë për shëtitjen e radhës. Prej larg ai duket se na njeh, pasi fillon të buzëqeshë dhe sapo afrohet, zgjat dorën drejt nesh. "Në Prizren, - tregon ai, - jetojnë kryesisht shqiptar, por ka edhe turq, rom, ka patur edhe serb, por tani nuk ka më", dhe tregon disa ndërtesa matanë lumit të ish serbëve që janë djegur. "Prizreni aktualisht është mbi-populluar, pasi kanë ardhur shumë familje nga fshatrat, pasi ata u dogjën nga serbët gjatë luftës, ndërkohë që edhe Prizreni u dogj, por më pak se fshatrat përreth tij". "Kosova e gjitha fushë dhe mjaft pjellore, por fare pak mbillet me grurë", i themi bacës Bajram! "Po keni të drejtë, ne miellin për bukë vazhdojmë ta marrim nga serbi kryesisht," thotë ai. "Në përgjithësi fëmijët tanë punojnë jashtë shtetit, në Gjermani, Austri, Zvicër etj. - Veç kësaj, aktualisht mungon mekanika bujqësore për punimin e tokës dhe këtu shteti duhet të ndërhyjë me investime, kryesisht për blerje makinerish, që fermerët t'i rikthehen punimit të tokës. Kur të

ndodhë kjo, të jeni të sigurtë se me këtë fushë të begatë që ka Kosova, jo vetëm do sigurojë bukën për vete, por edhe do të eksportojë grurë. Veç kësaj mbjellja e tokës jo vetëm me drithëra buke, por edhe me bimë industriale, do rikthejë rivënien në punë të fabrikave, duke shtuar kështu vende pune për të rinjtë që ata të mos emigrojnë në shtete të huaja", thotë në vijim, baca Bajram.

Pas bisedës me këtë plak të urtë e të mirë të Prizrenit, marrim udhën për në malin e Sharrit, një nga pikat turistike malore më të spikatura të Kosovës. Për tu ngjitur në malet e Sharrit, udhëtojmë në grykërrjedhjen e Lum-Bardhit, ku dhe është marrë emri i këtij lumi, pasi ujërat e tij të bardha kristal zbrasin pikërisht nga këto male. Përveç fshatrave turistikë të Prevallës dhe Brezovicës, e gjithë rruga për në malet e Sharrit, ishte e mbushur me lokale të shumtë secili më i bukur se tjetri. Madje njëri prej këtyre lokaleve mbante emrin kuptimplotë; "Shtëpia e Bardhë". Kishte kështu jo vetëm emrin, por aty gjithçka mbante ngjyrën e bardhë, duke filluar nga godina që në formë i ngjante vërtet "Shtëpisë së Bardhë", por edhe nga gjithçka që kishte brenda saj, mbante gjithashtu ngjyrën e bardhë. Arrijmë në destinacion, në një lokal tejet luksoz, i ndodhur në lartësinë e maleve të Sharrit, ku dukej Brezovica turistike në shumicë me banorë serbë dhe përballë mali i lartë i Korabit me maja të zbardhura ende nga dëbora, që e bënin fushëpamjen edhe më të bukur e madhështore. Këtu Mendia, mbesa e Iljaz Pashë Di-brës, na kishte propozuar për të na sh-truar një drekë, pas vizitës që kishim bërë në Kompleksin e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit. Ndjehemi vërtet të mrekuluar nga pamja mahnitëse që na rezervohet nga ballkoni i këtij lokali. Edhe dreka me një menu shumë të pasur e tradicionale, ku nuk mungojnë edhe kërpudhat e buka e misrit, vera e rakia shumë e pëlqyer, kalon shkëlqyeshëm. Edmond dhe Mendia, nuk harrojnë për asnjë moment të interesohen deri në imtësi, që gjithçka të kalojë në mënyrë të përsosur.

Të mbërthyer nga emocionet, disa nga pjesëmarrësit e këtij udhëtimi, japin përsëndetjet e tyre, për Edmondin dhe bashkëshorten e tij, Mendien, që mundësuan realizimin e këtij udhëtimi të ëndërruar në Kosovë, si dhe përshtypjet e tyre gjatë këtij udhëtimi në tokën e ëndërruar nga secili prej nesh. Kështu përshëndesin me radhë para kameras së Tv Bulqizës, Lutfi Meçka i TV Kukësit, Lutfi Vani i TV Matit, Edmon-di, Mendia, Myrtezai, Gentiana, Hyseni etj.

Rreth mbrëmjes nisim kthimin për në Prizren dhe pastaj drejt Morinës. Edhe pse të lodhur pas një aktiviteti turistik tejet të ngarkuar, rrugës në kthim nuk munguan shakatë e këngët, jo vetëm nga çunat e rinj, Andi e Olti, por edhe Nafia e Violeta që herë pas here i kujtojnë Sinanit që të ndërrojë kasetat e magnetofonit. Vonë rreth mesnatës mbërrimë në Bulqizë. Vërtet ndjehemi të lodhur fizikisht, por njëherësh edhe të ripërtërirë shpirtërisht për realizimin e kësaj vizite turistike dy ditore, në tokën e ëndërruar ndër vite, Kosovën e dashur.

✚

Kamber Merdini... një histori njerëzore, një histori arratisje nga diktatura dhe përpjekjet për të qenë i lirë...

emigracion

Nga:
**KRISTO
ZHARKALLIU**

Kam humbur mikun tim të vjetër Kamber Merdinin nga Sohodolli i Peshkopisë...Mos ju duket e çuditëshme. E kam humbur Kamberin! Si është e mundur, do të pyesni? Hajde de! Sot kur mjetet e ndër-lidhjes janë kaq të shumta dhe kaq të "modernizuara" unë nuk mund të gjej mikun tim të mirë! Prej më shumë se pesë vjet Kamberi nuk ka dhënë asnjë shënjë jete!

Ku je o Kamber? Prej më se dyzetepesë vjet lidhjet tona kishin qënë të përherëshme, sidomos me anë të telefonave. Ai më merte në telefon qëkurse ishte në Kanada ku jetoj afro tridhjet vjet, pothuajse njëherë në muaj ose më dërgonte letra me shkrimin e tij fantastik si prej një fëmije që shkon në klasën e parë të fillores. Aty nga vitet 90, kur në Shqipëri u shëmb diktatura, ai erdhi familiarisht në Greqi "me qënë më afër Shqipnisë" ku ëndërronte të shkonte e të vinte shpesh bashkë me mua (mjerisht gëndja u zhvillua kësajsoj në Shqipëri dhe ne nuk mundëm asnjëherë të udhëtonim së bashku në Sohodollin e tij!) dhe u ngulit në fshatin e së shoqes afër Tripolit. Që atëhere telefonat ndërmjet nesh u bënë shumë të shpeshta, pothuajse njëherë në javë dhe kur ai vononte ndonjëherë-gjë që e bënte shpesh-e mirja unë në të dy numrat që kishin një në shtëpi dhe tjetri celular Disa herë vinte në Athinë dhe vraponte tek unë. Madje njëherë erdhi të kërkonte ndihmën e vajzës sime avokate se kishte humbur pasaportën kanadeze.

Këto lidhje u ndërpre në papritur rreth pesë vjet më parë. Në fillim nuk përgjigjej kush në telefonat e tij, pastaj shoqëritë më njoftuan se këto numra nuk ekzistojnë më! Kërkova sqarimet nga shoqëritë telefonike, por më dhanë të njëjtin shpjegim. Nuk ekzistojnë këto numra, jo nuk funksionojnë më! Kërkova të më jipnin ndonjë numër tjetër në emrin e Kamberit! Nuk e gjetën asgjëkund! Ç'u bë pra Kamberi ynë? U zhduk nga faqja e dheut pa lënë gjurmë? Dhe Kamberi nuk ishte nga ata njerëz që kalonte pa u vënë re!

* * *

Kamber Merdini e njoha pesëdhjet vjet më parë kur të dy ishim djelmosha, njëzetedyvjeçarë. U njohëm në qytetin grek Janinë, në rrethana disi interesante aspak të zakonshme. Sapo isha arratisur nga Shqipëria dhe mbahesha "i burgosur" në qendrën e asfaljes ku bëheshin hetime të thella dhe të gjata. Isha tepër i brengosur dhe i zhgënjyer se nuk e prisja kursesi një trajtim të tillë nga organet greke, për të cilat unë besoj se do të më prisnin krahehapur. I mbyllur në një qeli të zymtë pas hetimeve të gjata-dhe të kota-isha tepër i mërzhitur dhe më e keqja, më jipnin dhjetë cigare të

Makinën e shkrimit të Kamber Merdinit, një "Omodoro", në shtator 1996 Kristo Zharkalliu, me të cilin do të bëhesha në vite shok dhe mik, ma dha mua. Ma dha bashkë me tregimin e gjatë, tërë mall e dashuri për Kamberin. Me të, derisa mësova kompjuterin, bërë shumë shkrime dhe tregime.

Kamber Merdinin, me gjithë dëshirën time të madhe nuk e takova kurrë. Tregimi i Kristo Zharkallit për Kamber Merdinin, është vetëm një fragment nga jeta dhe marrëdhëniet e tij me të.

Po e përcjell për lexuesin dibran në Shqipëri e deri në Kanada ku aktualisht jetojnë fëmijët e tij. Për vajzën, Lulen, ndoshta në një tregim në numrat e ardhshëm...

A.ASHIKU

dobëta në ditë që mua atëhere nuk më mjaftonin as për disa orë. Aty pra ku kisha filluar të pendohesha për arratisjen time, një mbrëmje kur më kishin mbaruar cigaret, dëgjova zërin kumbues të dikujt që këndonte nga ana tjetër e murit këngën e... Bardhok Bibës! Pas kaq vjetësh nuk më kujtohen vargjet, por aso kohe kjo këngë "heroike" ishte tepër e modës në Shqipëri! Në fillim u habita, pastaj u shqetësova se mos ishte ndonjë provokacion. Por pasi mbaroi këngën, dikush nisi t'i binte murit nga ana tjetër atje ku kisha mbështetur krevatin e hekurt. Qëndrova i palëvizur duke pritur ç'do të ngjiste më tej. Dikush thërriste:

"Hej ti nga ana tjetër e murit! Mos qënke shqiptar bre!"

U ngrita. Qelitë ishin ndërtuar kësajsoj që linin një boshllëk ndërmjet tavanit dhe murit ndarës. Nuk e di pse. Sidoqoftë vura veshin të dëgjoj, duke goditur dhe unë lehtë murin.

"Mos je shqiptar bre? Fol o se më ka plasë shpirti këtu! Fol e mos u frigo!"

"Jam dhe unë shqiptar!" i u përgjigja pak me ndrojtje.

"Jo, pushë Zotin!" thirri i gëzuar.

Pas pak dëgjova zhurmë sikur diçka tërhiqte zvarrë, pastaj se diçka mbështeste në mur dhe nuk vonova të dalloja në ndarje të murit nga tavani kokën e qethur të një djaloshtit simpatik i cili më buzëqeshte duke më bërë më shënjë të ngrihesha nga

krevati.

"Kush je ti dhe si u ngjite atje lart?" e pyeta pak i bezdisur që të them të vërtetën.

"Jam Kamber Merdini nga Sohodolli i Peshkopisë!" tha ai si me krenari. "Ngrita krevatin e hekurt dhe e mbështeta në mur si shkallë dha ja ku jam! Ti kush je?"

Sigurisht nuk mund t'i jipja besim menjëherë. Tekefundit në hetime ishim! I thashë emrin tim, kurse ai m'u ankua se këta "derra grekë" më kan mbyllë në këtë vrimë si me qënë ndonjë kriminel! I thashë të mos shante "mikpritësit tanë" dhe se kjo ishte e përkohëshme dhe formale për sigurinë e shtetit grek. "Ore ti!-thirri ai- mos qënke njeri me shkollë a?" Pastaj më tha se "Jam mërzhitë si drejt këtu dhe kot u arratisa!" Dhe shtoi:

"Këta të pafytyrë më muarnë dhe pushkën time! Hajde ore pushkë që kisha unë!" dhe në fund më pyeti: "Po ti a je mërzhitë? Mos ti je i krisherë dhe të sillen më mirë?!" Më bëri të qesh naiviteti i tij i çiltër. I thashë pra se ajo që më kishte mërzhitur më shumë ishte se nuk më mjaftonin cigaret që më jipnin. "Jo bre burrë!" thirri ai "Mua më pyetën dhe u thashë se nuk e pi dreqin! Por ti mos u brengos! Tani do të shohësh ç'do të bëj!"

U zhduk prapa murit, dëgjova se si zbriti krevatin dhe pas pak dëgjova se si Kamberi i binte derës me grrushte duke thirrur e bërë zhurmë!

Roja hapi deriçkën ta shihte se ç'kishte ndodhur, por Kamberi i binte vazhdimisht derës duke thirrur: "Dua oficerin! Oficerin tuaj bre! Nuk mund me duru më këtu mbrenda, pushë zotin!" Roja i shqetësuar duket se lajmëroi oficerin i cili arriti pas pak - i shoqëruar si dukej.

"Ti epathes vre palioallvane?" (Ç'pësove o shqiptar i prapë?) e pyeti.

"Thello cigare!" thërriste Kamberi. "Dua cigare se nuk duroj dot më këtu!"

Ç'të bënte oficeri? Ai kuptonte vetëm fjalët cigare se ndryshe nuk mund të mirrej vesh me Kamberin! Pas pak pra i sollën një paketë dhjetëcigaresh dhe sapo u mbyll dera ai m'i hodhi nga ndarja në tavan! Që atë ditë unë kisha dy paketa në ditë falë Kamberit. Por Kamberi kishte talent të çuditëshëm. Përveç këngës së Bardhok Bibës që e këndonte përditë, shkruajti me sharje ndaj grekëve të gjithë muret e qelisë. Pastaj nga paketat e cigareve bëri një palë letra bixhozi dhe që atë ditë ngjitej në mur, kalonte nga ndarja dhe ulej në krevatin tim ku luanim gjithë natën xing nën dritën e dobët të korridorit.

Që atëhere u bëmë miq me Kamberin. Të vetmin mik të vërtetë që bëra në emigracion. Nuk do të flas për episodet e tjera që u krijuan me Kamberin dhe se si unë e mora nga hera në mbrojtje se i kam shkrojtur gjetkë, por do të shtoj këtu më poshte shkurtimisht historinë e këtij njeriut të çuditëshëm, i cili, megjithëse ishte pothuajse analfabet, kishte një zgjuarsori origjinale që herë herë të linte gojëhapët.

Ja si më tregoi ai arratisjen e tij që duket krejt e paarsyeshme:

* * *

"Jam nga Sohodolli i Peshkopisë. Nana më kish vdekë dhe baba u martua me një grua tjetër e cila nuk më donte. Unë, sapo u bana pesëmbëdhjetë vjeç ika në Tiranë ku isha tuj punu në ndërtim. Shumë herë kthehesha në fshat dhe u jipja ato para që më tepronin. Më vinte keq për babën dhe vëllezërit, megjithëse ata nuk më donin! Baba kishte qënë me partizanët prandaj mua kur më muarnë ushtar më çuan në kufi atje

në Konispol, në një vend që quhet Qafa e Botës! Thue se kjo dreq botë ndahej atje në atë qafë! Unë isha ushtar i mirë, në qitje kisha dalë shëmbullor por nuk munda me duru disiplinën e egër të oficerëve dhe të rreshterëve. Komandanti ynë ishte një rreshter i prapë, një kodosh i vërtetë. Më bante gjithë ditën stërvitje dhe tallej me mu përpara kompanisë. Pashë zotin ma kishte sjellë në majë të hundës. Me u ba kufitar domethënë se ke beografi të mirë, se je nga familje komunistësh... Baba dhe vëllai im i madh ishin të dy antar partie dhe tani me arratisjen time kanë me pësu madh por mirë më e pësu se më silleshin keq.

Jo, nuk kisha ndërmend me u arratis! Ku me shku? Ata na thoshin se matanë kufirit njerëzit janë si kafshët, veejnë nga uria... Por rreshterin nuk munda me u duru! Kur një ditë më kërcënoi se do të më raportonte në komandë si ushtar të padisiplinuem, vendosa me e vra! Pashë zotin pol Por e dija se po ta vrisja dhe të më kapnin isha i humbun dhe un nuk mund me duru burgun e Burrelit! Kështu një ditë kalova vijën e kufirit bashkë me pushkën dhe dy ballë fishekë dhe u fsheha në një gëmushë në një bregore mbi postën e kufirit tonë. Vrojtja që andej duke pritur të dilte rreshteri me i futë një plumb kokës! Nuk vonoi dhe në postën kufitare u dha alarmi për zhdukjen time! Çudi por as grekët kishin marrë haber se kisha kaluar kufirin e tyre. Unë shënoja me pushkë, o ç'alamet pushkë qënka ajo! Dhe prisja të më afrohej reshteri. Disa herë e shënova por pastaj ndërrova mendje! Më vinte keq besa, por më shumë u dëshpërova kur një oficer-një djal i mirë nga Vlora, i cili duket se e kuptoi se diku atje afër isha fshehur nisi të thërrasë:

"Kamber, kthehu prapa! Të jap fjalën e nderit se nuk do të pësosh asgjë! Mos na korit bre burrë! Kthehu se ashtë turp me shku tek armiku bashkë me pushkën tonë!" Që në atë çast nuk kisha aspak dëshirë me vra rreshterin! Qëndroja atje i strukur dhe shumë herë mendova të dilja dhe të kthehesha se më vinte keq që oficeri qante me lot për mu! Por e dija se disiplina ishte shumë e rreptë dhe se nuk do të më falnin që kisha kalu vijën e kufirit bashkë me pushkë! Kur perëndoi dielli dola nga gëmusha dhe u nisa teposhtë në tokën greke. Sapo arrita tek rruga më rrethuan disa ushtarë grekë me automatikë në dorë. U thashë se po dorëzohesha dhe atëhere dikush m'u afru dhe më foli shqip, pushë zotin shqip më foli! Më tha se duhej me dorëzu pushkën...dhe unë i u përgjigja: "Shqiptari nuk e dorëzon kurrë pushkën! Pushkën kam me e dorëzu tek gjenerali juaj!" Ata biseduan midis tyre dhe atëhere ai drejt që fliste gjuhën tonë më tha: "Mirë, mbaje pushkën por na jep fishekët" Unë u dhashë ballët e fishekëve, bëra sikur zbrazta dhe pushkën veçse mbajta një fishek në gojë... Ata më zbritën me këmbë deri në një fshat që quhej Sajadha dhe më çuan në do gazerma. Edhe atje një oficer më kërkoi me dorëzu

portret

Ai ishte shumë i brengosur me Atdheun. Ishte i brengosur me kërkesat absurde të shqiptarëve të cilët të gjithë i afroreshin për të përfutur diçka. Megjithatë asnjëherë nuk e humbi humorin, optimizmin dhe dashurinë për vendin e tij, sidomos për fshatin e tij Sohodollin...

pushkën. I thashë se do ta dorëzoja tek gjenerali i tyre në Janinë! Hajde more ç'alamat pushkë ishte ajo! Ata shikojshin me kureshtje pushkën time se dukej se ata nuk kanë armë të tilla kaq të mira. Atje më dhanë me hangër, pastaj më futën në një xhips- unë prapa duke mbajtur pushkën në prehër gjatë gjithë rrugës. Vetëm kur arrita në Janinë dorëzoja pushkën duke i kërkuar oficerit të më jipte një dëftesë me e pasë që të mos besojnë se e përvetësova pushkën! Ai qeshi tuj me thanë-si më tha ai që dinte shqip: "Kur me ikë që këtej, do të ma japin përsëri pushkën time! Pashë zotin! Jo se i besova por ja me ba pak shaka me ta..."

Ky ishte pra Kamber Merdini që njoha para pesëdhjetë vjet!

Që atë ditë që ai kapërceu murin e qelisë u bëmë miq të pandarë. Atje kishte dhe të arratisur të tjerë që duke përfutur nga naiviteti i padjallëzuar të djaloshtit dibran, përpicaeshin ta ngacmonin ose të talleshin me të se gjoja ai ishte mysliman dhe se në Greqi muslimanët nuk i duan. Jo se kjo nuk ishte e vërtetë, por ata përpicaeshin ta frikësonin duke i thënë se ai do të kalonte jetën në burg. Unë i dilja ngahera në mbrojtje, por ajo që e bindi Kamberin për miqësinë time të singërtë u bë ditën e Pashkëve. Atë ditë oficerët na morën dhe neve të hanim bashkë me ta se helbete festë e madhe ishte. Në oborr piqueshin mishtë në hell dhe atje më tutje ishte shtruar një tryezë e gjatë me dhjetra karrike nga të dy anët. Mua më vendosën përballë një oficerit arrogant dhe pranë meje sigurisht Kamberin. Përpara nesh ishte një pjatë me pesë gjashtë kokra portokalle, si dhe vezë të kuqe, pije dhe meze të ndryshme që ne për herë të parë i shihnim. Kamberi mori një kokërr portokall dhe nisi ta pastronte. Ç'ishte? Një kokërr portokall! Dhe Kamberi ishte një djalosh i papërvogë-si ishim të gjithë ne- dhe i pëlqeu një portokall dhe kishte kureshtjen ta provonte!

Ajo që ngjau pas pak nuk më harrohet kurrë. Oficeri që rrinte kundrejt meje, në mënyrë brutale i rrëmbeu portokallen nga dora duke i thirrur me zëmërim: "Këto i hamë pas gjellës dhe më parë u a japim zonjave! Por ju jini kafshë dhe nuk i dini këto!" Kamberi nuk i kuptoi të gjitha fjalët por unë i kuptova se kisha filluar të mësoja dopak greqisht.. U ngrita më këmbë i zëmëruar duke i thënë Kamberit: "Çohu të ikim! S'kemi pse të rrimë në tryezën e tyre! Dhe ti- i u drejtova oficerit që jo njëherë më ishte sjellë me brutalitet dhe mua- tregon sa i qytetëruar je kur sillesh kështu me një të huaj që e ke ftuar për drekë në shtëpinë tënde!" Të dy u larguam duke i lënë të habitur të gjithë të pranishmit që nuk kishin vënë re episodin. Pas pak erdhi përkthyesi dhe komandanti i repartit, një kolonel i cili ishte njeri

menjimënd i mirë dhe na u lut të ktheheshim në tryezë se në fund të fundit ai na kishte ftuar për drekë dhe askush tjetër. "Është dita e shënjtë e Pashkëve dhe është turp të hamë ne dhe ju të qëndroni larg tryezës!" tha...Kështu u zgjidh keqkuptimi, por as këtë e harronte kurrë Kamber Merdini ynë....

Me Kamberin na suallnë bashkë në Athinë, pasi na kishin mbajtur tre muaj në hetime në Janinë. Duket se edhe grekët e kishin kuptuar se nuk mund të na ndanin. Për atë kohë udhëtimi me autobus nga Janina në Athinë mbante më shumë se dymbëdhjetë orë për arsye se rrugët ishin njësoj si ato të Shqipërisë. Ishte pra një udhëtim i lodhshëm dhe i pambaruar. Herë pas herë Kamberi pyeste oficerin: "Ku asht Athina bre?" dhe ai përgjigjej me ato pak shqip që dinte: "Ku je ti, ku je ti!" Përgjigjia e oficerit u bë për shumë vjet slogan i udhëtimeve të gjata, kush e di se si u përhap: Sa herë pyesje dikë kur do të mbrinin në një vend ai të përgjigjej: "Ku je ti ku je ti!". Na çuan në Gudi ku ishte baza e informacionit amerikan ku na mbajtën një javë pastaj na ndanë. Kamberin e çuan në Llavrio kurse mua në Athinë ku kisha njerëz me lidhje fafaisnore, të cilët garantuan për mua banesë dhe ushqim. Nga Llavrioja Kamberi na vizitoi disa herë ku na thoshte se kishte përgatitur dokumentat për në Amerikë. Pas rreth gjashtë muajsh më lajmëron me telefon se kishte zbritur në Pire nga ku do të mirte pas disa orësh anijen për në Amerikë!

U ndamë me përqafime dhe premtime që ai nuk i harroi kurrë. Sapo u rregullua pakëz, me paratë e para që mblodhi bleu një makinë shkrimi dhe ma dërgoi duke e shoqëruar me këto fjalë: "Ti din të shkruash dhe e di se kishe qejf një makinë shkrimi. Dua që me këtë makinë të shkruash "historinë" tonë në Greqi që t'u a dërgojmë dikur njerëzve tanë në Shqipëri që të mësojnë të vërtetën dhe vuajtjet tona. Mos i gënjejë mendja se në Greqi ose në Amerikë gjendet parajsja. Parajsja më e mirë është të jesh në mes njerëzve të tu! Unë do të shkruaj-aq sa di, ti do t'i rregullosh- se ç'kam vojtur muajt e parë këtu në Kanada. Më shkruaj në se ke ndonjë nevojë për para dhe unë do të të dërgoj..."

Besoje se e mbajta premtimin dhe shkroja mjaft për jetën dhe miqësinë tonë. Me gjithë hallet e gjithsecilit ne mundëm të mbanim lidhjet dhe miqësinë tonë për më shumë se dyzet vjet. Por vitet e fundit ai ishte shumë i brengosur me Atdheun. Ishte i brengosur me kërkesat absurde të shqiptarëve të cilët të gjithë i afroreshin për të përfutur diçka. Megjithatë asnjëherë nuk e humbi humorin, optimizmin dhe dashurinë për vendin e tij, sidomos për fshatin e tij Sohodollin. Shpresoj që edhe njerëzit e tjerë që e njohën ta kujtojnë me dashuri...

Janë dy djem nga Sllatina, dy nga ata dallëndyshtet shtegtare që nuk e harrojnë folenë, që, malli për vendlindjen fle i pushuar në mendjen dhe zemrën e tyre.

Haki Çollaku

Esat Hysa

Të dy këta dallëndyshe, që si shumë sllatinas jetojnë prej vitesh në mërgim nuk e kanë harruar dashurinë për atdheun dhe vendlindjen. Njëri në Uashington dhe tjetri në Filadelfia. Larg dhe atje, por rrinë shumë pranë njeri-tjetrit, shumë pranë dibranëve dhe shqiptarëve të asaj diaspore. Jetojnë me shqetësimet e Atdheut tonë, me hallet e vendlindjes e të Sllatinës, që e duan aq shumë e u dhemb zemra për të...

Gjithmonë pranë folesë...

Nga: **NAIM PLAKU**

Janë dy djem nga Sllatina, dy nga ata dallëndyshtet shtegtare që nuk e harrojnë folenë, që, malli për vendlindjen fle i pushuar në mendjen dhe zemrën e tyre. Të dy janë nga një fshat, të dy dibranë të devotshëm, të dashur, punëtorë, e plot energji, djem nga ata energjikë e nga ata që të nderojnë kudo venë këmbën, nga ata që rrëzojnë malin me shpatull. Të dy kanë, pothuajse të njejtën biografi, kanë patur të njejtin fat, të dy shembullorë, të dy jetojnë në tokën e bekuar, në SHBA së bashku me familjet e tyre. Janë Haki Çollaku dhe Esat Hysa, bij të nderuar të Sllatinës, të cilën e mbajnë në mendje dhe zemër çdo ditë.

I kam patur të dy nxënës, ndaj dhe i njoh mirë e krenohem me ta që, të pajisur me cilësi të larta morale e me guximin djaloshtar në vitet e rinisë, të etur për dije e vullnet, bënë realitet ëndrrën e tyre, për të ndryshuar diçka nga jeta e tyre. Dhe realizuan atë që deshën.

Esati kaloi një jetë të vështirë në fshat, se pas mbarimit të shkollës tetëvjeçare nuk pati mundësi të vazhonte të mesmen. Ishte një i ri plot talent, sidomos në muzikë. Bëri ç'bëri dhe mbaroi një kurs amator për klarinetë dhe krijoi një orkestër të vogël në fshat dhe merrnin pjesë në veprimtaritë artistike të asaj kohe. Ishin vitet e regjimit të diktaturës komuniste. Esati nuk shihte asnjë perspektivë për të realizuar ëndrrat e tij të guximshme. Një njarje tjetër jo vetëm e pikëlloi, por dhe e mbushi me dëshirë të papërmbajtur për t'u larguar nga ky mjedis mbytyës. I vdiq nëna, një grua e re, bijë e këtij fshati, një grua punëtorë dhe e dashur që fshati e mban në gojë. I mbushur me dhembjen e nënës dhe me urrejtje ndaj padrejtësive të kohës mori guximin të arratiset. Nuk e duroi dot më jetën mizore në atë fshat malor teje të varfër dhe pa të ardhme, ndaj vendosi ta lërë përgjithnjë, por mos ta harrojë kurrë.

Ishte viti 1990. Kishte kohë që kishte menduar të lëvizë diku. Por të gjitha rrugët ishin të zëna. Dhe hodhi sytë tutje kufirit. Kufiri nga fshati nuk ishte larg. Një vrap pele...dhe hop, matanë. Por duhej guxim. E kishin provuar këtë rrezik shumë të tjerë e që ishin vrarë në kufi. S'kishte shumë kohë që një të ri dibranë e vranë kufitarët pak hapa larg kufirit dhe kufomën e mbështetën për shkëmi ta hanë serrat edhe pse familjen e kishin jo shumë larg. Duhej guxim një ndërmarrje e tillë. Guximi nuk i mungonte Esatit, ndaj një ditë gushti i la lamtumirën fshatit të tij. U hodh përtej në Jugosllavi. Kaloi gati një vit në një kamp refugjatësh dhe pas shumë përpjekjesh arrin të shkojë përtej Oqeanit.

Aty nisi të krijojë të ardhmen e tij. U fejuua me një vajzë dibre dhe u martua me të. Tani ka një djalë e tri vajza. Është tepër i lidhur me vendlindjen, me Sllatinën e tij të dashur, të cilën e kujton shpesh dhe në

ëndërr, Vjen nga Amerika e largët për t'u çmallur me fafaisin, me miqtë e shokët e tij të shumtë, me arat e lëndinat e bukura të fshatit, me krojet, rrugët, pyjet, bjeshkët plot lule që i mban të pashlyera në kujtimet e tij. Vjen zakonisht në Festën e Sllatinës e mundohet që të jetë në gjirin e saj çdo 30 qershor, të ndodhet mes bashkëfshatarëve të tij që i do dhe e duan.

Haki Çollaku është dallëndyshta tjetër që s'e harron folenë e vjetër. Edhe Hakiu ka lindur në Sllatinë në vitin 1960. Është biri i një prej familjeve të nderuara në fshat, një familje punëtorë dhe patriotë. Të parët e tij, astu si gjithë sllatinasit kanë qenë luftëtarë në qëndresën e madhe shqiptare antisërbe. Po kështu dhe në luftën Nacionalçlirimtare. Por mbi të gjitha ka në gjak traditat e kësaj familjeje si njerëz të ndershëm e punëtor, që e kanë ftuar gjithmonë jetën me mund e djersë.

Hakiu ishte nxënës shembullor dhe mbaroi me rezultate shumë të mira shkollën e mesme në Sllavë, pastaj ndoqi studimet e larta dhe diplomohet oficer ekonomist. Disa vite shërbeu si oficer në Brigadën IV e pastaj në organet e policisë në Dibër, Tiranë e Elbasan.

Në vitin 2000 fiton llotarinë dhe vendoset familjarisht në Filadelfia të SHBA-së.

Hakiu mbetet tërë jetën një djalë punëtor dhe i përkushtuar për të arritur maksimumin në jetë. Shembullor në detyrë e në çdo punë që ndërmerr. Ai ka arritur suksese edhe atje, larg vendit të tij duke u bërë menaxher i firmës së njohur "EUROSTAR CONSTRUCTION BROTHERS" në Filadelfia.

Hakiu tashmë jeton i lumtur me gruan e dy fëmijët e tij, një djalë e një vajzë.

Të dy këta dallëndyshe, që si shumë sllatinas jetojnë prej vitesh në mërgim nuk e kanë harruar dashurinë për atdheun dhe vendlindjen e tyre, e kanë në gjak dhe ruajnë me fanatizëm çdo gjë shqiptare, gjuhën, zakonet, virtutet.

Njëri në Uashington dhe tjetri në Filadelfia. Larg dhe atje, por rrinë shumë pranë njeri tjetrit, shumë pranë dibranëve dhe shqiptarëve të asaj diaspore. Jetojnë me shqetësimet e Atdheut tonë, me hallet e vendlindjes e të Sllatinës së tyre që e duan aq shumë e u dhemb zemra për të. Janë shumë aktiv në të gjitha veprimtaritë që zhvillon diaspora shqiptare në Amerikë.

Malli për fshatin i tërheq më shumë se çdo gjë dhe bëjnë çmos që të vijnë shpesh e ta vizitojnë atë, sidomos që këtë mall e dashuri ta përçojnë edhe te fëmijët e tyre. Janë sponsor të çdo veprimtarie kulturore e vepra që ndërmerr fshati, ndaj meritojnë mirënjohjen më të thellë dhe urren për ta mbajtur të pashuar dashurinë për fshatin Sllatinë, vendin e dashur ku kaluan rininë e tyre dhe për të cilën u rreh zemra fort.

Në foto: Familjet Tota dhe Uka shtrijnë dorën e pajtimit

Të marrësh pjesë në një Mision Pajtimi gjaqesh, është shumë emocionuese. Jo vetëm për mua, si hera e parë, por edhe për drejtuesit e shoqatës "Misioni i Pajtimit Mbarëkombëtar "Nënë Tereza", të cilët kanë mbi 10 vjet që merren me pajtimin e gjaqeve, një mision i vështirë, por shumë fisnik dhe human.

Mbi 200 pjesëmarrës ishin të hënën e 20 qershorit 2011 në Kompleksin "Lura" në Gjirin e Lalëzit për të marrë pjesë në Kuvendin e Faljes dhe sesionin shkencor me temën: "Fenomeni i gjakmarrjes dhe sensibilizimi i shoqërisë për minimizimin e efektit të tij". Ky Kuvend ishte organizuar nga Misioni i Pajtimit Mbarëkombëtarë "Nënë Tereza" Tiranë në bashkëpunim me Lidhjen e Poetëve, të Shkrimtarëve dhe të Artistëve Ndërkombëtare "Pegasi" Albania.

Në sesionin shkencor mbajtur me këtë rast, ishin të pranishëm me përshëndetjet dhe diskutimet e tyre shumë personalitete të artit dhe kulturës nga gjithë trevat shqiptare, deputetë të parlamentit shqiptar dhe misionarë nga të gjitha trojet e vendit dhe drejtues të shoqatave joqeveritare.

I pari që përshëndeti dhe që emocionoi të pranishmit ishte Artisti i Popullit Lazer Filipi, i cili me recitim që u bëri vargjeve të Pashko Vasës, "O moj Shqypni" dhe fjalët e tij kundër fenomenit të gjakmarrjes, i dha një tingëllim shumë aktual kësaj çështje dhe emocionoi shumë të pranishmit. "Është detyrë e çdo shqiptari, tha Artisti i Popullit, të përpiqen dhe të punojnë çdo ditë për të hequr këtë plagë të shoqërisë shqiptare". Pas tij, përshëndeti edhe Prof. Dr. Nuri Abdiu, kryetar i Lidhjes së Intelektualëve Dibranë, i cili uroi organizatorët dhe uroi në shërimin sa më të shpejtë të kësaj plaje të shoqërisë shqiptare.

Ndërsa Prof. Dr. Zymer Neziri referoi temën "Anton Çeta, pajtimtar i madh i shekullit", Shefqete Gazalci "Pajtimi i gjaqeve në Kosovë, parë në kontekstin qytetar dhe kombëtar", Esat Loshaj "Të mbjellim siguri sot, që të mos korrim frikë nesër". Me kumtesa u paraqiten edhe Osman Vladi, Kristaq Shabani, Mr. Rezarta Pode, Skender Doda, Jozefina Traboini, Gjon Nikolli, Prof. Dr. Mark Palnikaj, etj.

Referuesit në sesionin shkencor e vlerësuan gjakmarrjen si një zakon të egër të trashëguar që nga rendi fis-

Pajtimi - mision i vështirë, por jo i pamundur

Zhvillohet "Kuvendi i Faljes". Mbahet sesioni shkencor: "Fenomeni i gjakmarrjes dhe sensibilizimi i shoqërisë për minimizimin e efektit të tij"

nor e të ardhur në ditët tona përmes kanuneve, po që me përkushtimin e misionarëve të faljes së gjakut ka ardhur drejt reduktimit duke treguar ndër shqiptarët që arrijnë të falin mençuri dhe unitet, pavarësisht gjendjes së rëndë psikologjike në të cilën falja kalon.

Mal Cani, kryetar i Misionit të Pajtimit Mbarëkombëtar "Nënë Tereza", vlerësoi kontributin e çmuar të shumë misionarëve, kontribut që u shtri në çdo vatër të prekur nga gjakmarrja dhe pasojat e saj.

Një vend të rëndësishëm në këtë Kuvend Falje, ishte portretizimi që iu bë njeriut të pajtimt nga Lura, Llesh Zef Doçi. Osman Vladi i bëri një portret kësaj figure, duke e sjellë për të pranishmit një portret të tij, ashtu siç ka qenë dhe siç ka jetuar, me gjithë dashurinë për Lurën dhe njerëzit e saj. Llesh Zef Doçi ka qenë i njohur si mbrojtës i Lurës dhe simbol i njeriut të zgjuar e me ndikim në komunitet për zgjidhje konfliktesh, duke eliminuar në shumë rastet fenomenin e gjakmarrjes. Por këtë, mund ta bëjë vetëm një njeri i mirë, që në themel të parimeve të veta ka jetën dhe dashurinë për njeriun. Ndoshta është kjo karakteristikë që i ka çuar organizatorët ta nderojnë atë me Çmimin e Lartë të Virtytit. Me të njëjtin çmim u vlerësua edhe Anton Çeta, njeriu i pajtimt nga Kosova, me motivacionin "Në shenjë

nderimi për veprimtarinë e tij në Lëvizjen e Pajtimt, 1990 – 1992".

Po në këtë ceremoni u shpërndanë certifikata mirënjohje për misionarët e pajtimt Shefir Peka, Adem Hyseni, Hamit Xhaferi, Osman Ndreu, Nazmi Loka, Sali Ahmet Çupi (Pas vdekjes), Mahmut Çoka, Mhill Hasani, etj.

Më emocionuese në këtë Kuvend Faljeje ishte pajtimi i gjaqeve mes dy familjeve Tota nga Vila e Kukësit dhe Uka nga Puka. Dy misionarët e shoqatës Misioni i Pajtimt Mbarëkombëtar "Nënë Tereza", Mahmut Coka dhe Mhill Hasani, kishin punuar prej muajsh për të arritur këtë pajtim, duke bërë të mundur që dy burrat, Besnik Tota dhe Bajram Uka t'i shtrinin dorën e pajtimt njëri-tjetrit para gjithë të pranishmëve, me kokën lart dhe me besimin te jeta. Pas shtrirjes së dorës së pajtimt, një foto me dy heronjtë e kësaj dite, ishte pak me të pranishmit. Emocionet e këtij çasti, ishin referimi më i mirë shkencor, se për të jetuar jetën me dashurinë dhe mirësi, ia vlen çdo sakrificë, sado e dhimbshme të jetë ajo.

Në kafën e pajtimt të këtyre dy familjeve ishin edhe deputeti i Dibrës Qemal Minxhozi, Sali Shehu, ish deputet, Princi Leka I dhe Presidenti i firmës "Lura" Dodë Doçi. Ky i fundit, ishte edhe mbështetësi i këtij sesioni shkencor, jo vetëm se veprimtaria u zhvillua në mjediset e

mrekullueshme të kompleksit "Lura" në Gjirin e Lalëzit, por se pas sesionit kishte krijuar kushtet që ky sesion dhe ky pajtim të kthehej në një festë të madhe.

Mal Cani dhe Astrit Reçka, kryetari dhe sekretari i Misionit të Pajtimt Mbarëkombëtar "Nënë Tereza", tregojnë për gazetën historinë 10 vjeçare të krijimit të misionit. Ky mision pajtimi është themeluar në prill të vitit 2001 dhe kryetar i parë i saj ka qenë Gjon Mekshi.

- Kjo veprimtari, thotë Mal Cani, ishte shumë e suksesshëm për pajtimin e familjeve në hasmëri dhe për ndriçimin e fenomenit të gjakmarrjes ndër shqiptarët.

Cani dhe Reçka thonë se fenomeni i gjakmarrjes është një pengesë shumë e madhe e progresit të vendit. Janë mbi 900 fëmijë, të cilët jetojnë të ngujuar dhe kjo është e pafalshme për shoqërinë tonë. Anëtarët e shoqatës, - thotë Mal Cani, - po punojnë çdo ditë me organizata të huaja dhe struktura qeveritare, për të ndihmuar sa më shumë në uljen e fenomenit. Por për këtë, duhet një koordinim me institucionet shtetërore, kryesisht Ministrinë e Brendshme dhe Ministrinë e Punës. Një koordinim i mirë mes këtyre institucioneve dhe një respekt ndaj ligjit dhe zbatim i drejtë i saj mund të sjellë një ulje të këtij fenomeni për një kohë të shkurtër.

Llesh Zef Doçi ka qenë i njohur si mbrojtës i Lurës dhe simbol i njeriut të zgjuar e me ndikim në komunitet për zgjidhje konfliktesh, duke eliminuar në shumë rastet fenomenin e gjakmarrjes. Por këtë, mund ta bëjë vetëm një njeri i mirë, që në themel të parimeve të veta ka jetën dhe dashurinë për njeriun.

- Referuesit në këtë sesion shkencor, - thotë Mala, - sollën fakte se si moszbatimi korrekt i ligjeve të shtetit, ka çuar në raste të fenomeneve të hakmarrjes, krejtësisht të panevojshme dhe plotësisht të evitueshme.

Ndërsa sekretari i shoqatës, Astrit Reçka, tha se po punohet me evidentimin e familjeve që vuajnë nga fenomeni i gjakmarrjes dhe hakmarrjes dhe se po punohet çdo ditë për gjetjen e mundësive të faljes. Ai thekson edhe punën që po bën shoqata në botimin dhe shpërndarjen e materialeve që do ta ndihmonin në ndërgjegjësimin e opinionit shoqëror, për nevojën e zhdukjes së këtij fenomeni të vjetër dhe arkaik.

- Shteti duhet të mbështesë misionarët e pajtimt, - thotë Mal Cani. - Ne kemi anëtarë të shoqatës që merren çdo ditë me këtë fenomen, pa kurrfarë mbështetje shtetërore, por që udhëhiqen nga parimet dhe virtytet e misionares shqiptare Nënë Tereza. Ai sjell shembullin e anëtarit të këtij misioni, Adem Hyseni nga Kukësi, i cili vetëm këtë vit ka pajtuar mbi 20 familje në gjak.

Sesioni shkencor u mbyll edhe me një deklaratë të lexuar nga znj. Kozeta Zavalani., e cila apelonte kundër fenomenit arkaik të gjakmarrjes në mbrojtje të jetës dhe nderim të pajtimtarëve të gjakut.

Teksti dhe fotot: BUJAR KAROSHI

E s'kishte si të mos ishin pjesë e librit edhe nënat shqiptare, këta gra që kanë marrë rrugët e kurbetit, që çohen që me natë, vrapojnë sa në trena në autobusë e taksi, punojnë në punët më të vështira e më të pështira...

Mishërim historive të mbledhura në kohë

Nga: **MIRANDA GOLECI***

Abdurahim Ashiku vjen tashmë me librin e tij më të ri, "RRËFIMET E KOMSHIUT" - Tregime të jetuara, në 70 vjetorin e lindjes së tij!

Ai gjithë jetën e tij i është përkushtuar të shkruarit dhe ka dhënë një ndihmesë të shquar si gazetar dhe si shkrimtar.

Kur libri i parë "Njerëz që i dua" – Publicistikë, viti 2007, mori udhën e botimit, isha ndër të parat që e lexova.

Të thuash e lexova është pak, por e përjetova, qava, u gëzoja, u hidhërova. Të gjitha ndjenjat përzi-heshin gjatë leximit të tij. E të tillë libra që të bëjnë të futesh thellë, vetëm një shkrimtar me një shpirt të madh dhe i talentuar si Duro mund ta bëjë.

Në parathënien e librit redaktori shkruante:

"Në mënyrën e të shkruarit të Abdurahim Ashikut vihet re një rilindje e tij. Ashtu si rilindësit tanë krenoheshin me bukuritë e Shqipërisë, dhe, nëpërmjet saj, u bënë thirrje shqiptarëve të punonin e kontribuonin për vendin e tyre, edhe ai kërkon të bëjë të njëjtën gjë, duke u rritur emigrantëve dashurinë për atdheun dhe gjuhën shqipe". (B.K. f.5)

E kjo rilindje ishte vetëm fillimi. Ai do të vazhdonte më pas me "Rilindësit e kohës sonë" – Publicistikë, në vitin 2008, ku rilindësit e kohës sonë jetojnë, ata janë të gjallë në fletët e këtij libri. Janë ata mësues që sot punojnë në mbarë botën për mësimin e Gjuhës së bukur Shqipe. Në të janë mësuesit emigrantë, përkushtimi i të cilëve ngjan si dy pika loti me atë të Rilindësve të Mëdhenj të Kombit Shqiptar...

E ai nuk ndalet, por shkon përpara si një mesazher i diturisë për të gjithë emigrantët me librin e tij të tretë "Shkolla shqiptare e Athinës", viti 2009.

E tanimë nuk është thjesht një ëndërr! Për të, të flasë e të shkruajë, të mendojë e të veprojë në mënyrë që Shqipja të jetë pjesë e atyre njerëzve që jetojnë jashtë vendit është edhe detyrim, "detyrim ndaj atdheut", - siç shprehet ai.

E ndërsa vazhdon beteja e tij që mësimi i Gjuhës Shqipe të jetë një lëndë që fëmijët emigrantë duhet ta kenë në shkollë, dashuria për vendlindjen e zgjon atë në çdo moment kur flitet apo kur janë në diskutim çështje madhore për të.

Dhe ai nuk hesht! Ai ngre zërin e tij fuqishëm me anë të librit të katërt të tij:

"Nuk kam këmbë dhe as zemër të fortë që të përballoj emocionet në rrugët e jetës dhe të dritës, folëtë e ëndrrave të mia në malet e Dibrës, male që fillojnë në Bjeshkët e Kallkanit dhe, valle pas valle ndalën në Bjeshkët e Fushë Lugje, bjeshkë të Krej Lurës e të Oroshit... Kërkoj folenë e shpirtit tim nëpër një Dibër me dritë dhe me ujë që flladit fytyrën time, fytyrat e dibranëve.

Atje, kur të iki, ma hidhni hirin e trupit tim...

Tani jam gjallë, në këmbë, bash-

Si e përgatitëm kopertinën e librit?

I nderuar Abdurahim!

Po ju dërgoj një skicë që menduam të jetë kopertina e librit tuaj. Them "menduam", sepse atë e krijuam të gjithë bashkë, në bashkëbisedimin që kishim për librin e "Xhaxhi Duros" me fëmijët e emigrantëve, që mësojnë të shkruajnë dhe lexojnë gjuhën shqipe.

...Në kopertinë, lundëtarët e guximshëm duan të kalojnë shkëmbin e pakalueshëm, që hapet e mbyllet. Shkëmbi hapet në momentin kur kalon "zogu hyjnor" dhe lundëtarët, fill mbas tij, u bien fort rremave të kalojnë, para se të mbyllet hapësira e ngushtë...

Thonë se "zogu hyjnor" la një pendë të bardhë!

Thonë se lundra kaloi!

Thonë se në momentin e fundit shkëmbinjtë kapën bishtin e lundrës!

Thonë... Thonë...

A nuk janë historitë e odisesë shqiptare një jehonë e këtij miti mijërvjeçar?

Sa "lundëtarë", bij të nënës Shqipëri, morën guximin të kalojnë të pakalueshmen?

Disa humbën në çastin e fundit, disa-disa arritën dhe kapën ëndrrat e tyre.

Të gjithë ama, gdhendën historinë e tyre në këto vite.

Mendoj se ky libër është mishërimi i këtyre historive të mbledhura në kohë nga ju.

Më tepër se kopertina e një libri kjo skicë e thjeshtë është një bashkëpunim me fëmijët e shkollës "5 Maji" të fshatit grek të Sarantit. Po, po, nga duart e tyre është bërë ngjyrosja. Duken gërvish-tjet e lapsave, duket dora fëminore në bashkimin e shkronjave, duket dëshira dhe dashuria e Dhimitrës e Aldos, e Megit, e grekut të vogël Panajotis, e Aspasisë, Erit, Frrokut, Kledit... Donin të gjithë të vinin diçka në këtë kopertinë, sepse edhe xhaxhi Duro i do dhe i ka ndihmuar kaq shumë.

Kjo kopertinë nuk ka shkëlqimin e atyre që prodhohen në studiot moderne, por ka sinqeritetin fëminor të painterpretueshëm vetëm se nga duart e tyre.

Përshëndetje!

Grupi i fëmijëve: Dhimitra, Aldo, Megi, Panajotis, Aspasia, Eri, Frroku, Kledi, Melina, Amela

Mësuesi Eqerem Elezi.

Saranti, Thiva, 5 maj 2011

Një kujtim me nxënësit e shqipes në bregdetin e fshatit Saranti.

kë me Ju për t'i thënë: "Jo Skavicës, Po Dibrës"!

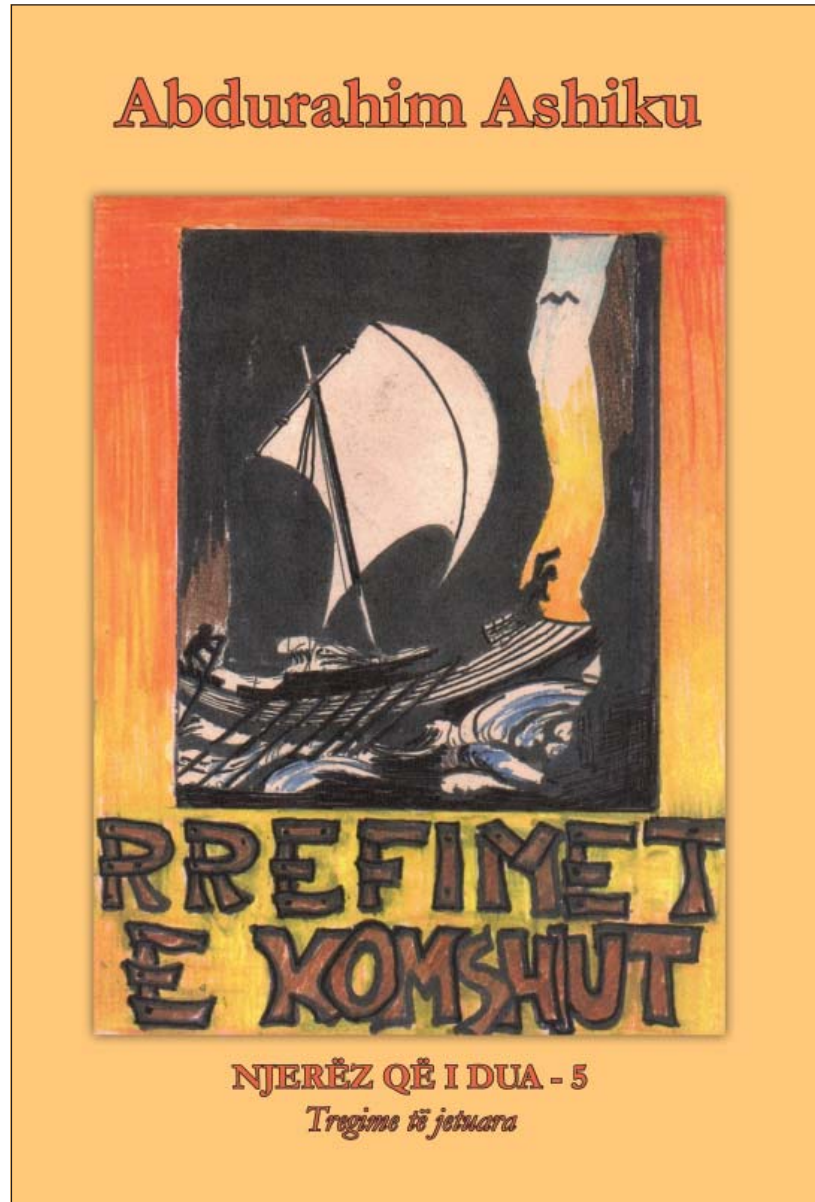
Dhe ai vazhdon të punojë, të shkruajë, të mbajë gjallë dashurinë për gjuhën, vendlindjen, Atdheun. Shkruan, hedh çdo ditë në letër rrëfime të njerëzve që i takon, bisedon me ta, nxjerr nga thellësia e shpirtit të tyre historitë, kohën e ikjes në mes të katër rrugëve të kurbetit, të uritit, pa rroba, pa para. Dhe më e keqja se nuk dinin se ku shkonin...

Dhe me kapitullin "Kohë ikjeje", Abdurahim Ashiku nis librin e tij të pestë; "Rrëfimet e komshiut", rrëfime në të cilat gjithkush që do ta marrë ta lexojë do të gjejë një copë nga

jeta e tij, do të gjejë babanë, vëllanë, motrën, kushëririn, histori të mbushura me dhimbje, lot, rrugëtime pa fund, përçmime, lodhje dhe shpresë se një ditë do të kthehen në vendin e tyre...

E koha e ikjes ndiqet nga "Koha e qëndrësës", kohë në të cilën sheh se si shqiptarët janë përshtatur në vendin e huaj. Shikon se sa të zgjuar janë dhe se me punën e ndershmërinë e tyre janë bërë miq me të huajt, kanë lënë mbresa të mira te ata.

"Shqiptarët janë të mrekullueshëm, - thotë Kosta, pronari grek i Akropolit. Bashkëpunoj me sh-

Në "Rrëfimet e komshiut", gjithkush që do ta marrë ta lexojë do të gjejë një copë nga jeta e tij, do të gjejë babanë, vëllanë, motrën, kushëririn, histori të mbushura me dhimbje, lot, rrugëtime pa fund, përçmime, lodhje dhe shpresë se një ditë do të kthehen në vendin e tyre...

qiptarët. Janë të mrekullueshëm dhe jam shumë i gëzuar që bashkëpunoj me ata. Bashkëpunoj me ta prej shumë vitesh. Nuk kemi pasur asnjëherë ndonjë problem. Janë shumë të mirë në punë dhe mbi të gjitha me karakter shumë të mirë. Për mua kjo ka rëndësi. Nuk kam se çfarë të them më shumë. Të gjithë janë shumë të mirë..."

E s'kishte si të mos ishin pjesë e librit edhe nënat shqiptare, këta gra që kanë marrë rrugët e kurbetit, që çohen që me natë, vrapojnë sa në trena në autobusë e taksi, punojnë në punët më të vështira e më të pështira...

Dhe kthehen mbrëmjeve pranë familjes të lodhura deri në këputje krahësh. Kthehen jo për t'u shtrirë e pushuar, por për të rinisur punën në një turn tjetër, turnin e përgatitjes së

drekës e darkës, larjes së shtëpisë e larjen e hekurosjes e rrobave.

E autori bën pyetjen: "Po gruas emigrante, që e ka trefish të këputur shpinën, si duhet t'i thonë?"

Por vinë Kohë të reja. Dhe autori rikthehet tek ëndrra dhe detyrimi që ai ka, mësimi i shqipes nga fëmijët shqiptarë në emigracion. Dhe jo më kot e mbyll librin me tregimin "DËSHMITAR NË GJYQIN E SHQIPES", një gjyq ku Gjuha Shqipe, nëpërmjet deklarimit të pajajësisë së DY MËSUESEVE kishte fituar, ishte bërë e ligjshme.

Dhe s'ka se si të mos të të ngrenë peshë fjalët e drejtoreshës së shkollës së Gravas Stela Protonotario e cila thotë:

"Duam që nisma jonë të mos qëndrojë këtu, por të shkojë edhe në shkollat e tjera në Athinë dhe në të gjithë Greqinë. Kështu do të rritet kultura dhe bashkëpunimi me vendet e tjera nga vijnë të rriturit dhe fëmijët. Fëmijët duhet të vazhdojnë mësimet, të shkruajnë e lexojnë në gjuhën e nënës së tyre. Mendoj se është shumë e rëndësishme që të mësohet gjuha e nënës dhe të ndihmojnë veten e tyre edhe në zhvillimin e dijes dhe të kulturës".

Ky libër vjen në 70 vjetorin e tij të lindjes, një libër që lexuesi do ta lexojë me një frymë, libër nga ata që të mbeten në kujtesë përgjithmonë.

Faleminderit Duro, që ndave me ne këto histori njerëzore të njerëzve tanë!

* Redaktore e librit

“Gjithë ky popull e ky dhë E ka emrin Skënderbe...”

(Vijon nga faqja 7)

Ndahemi me vëllezërit sinianë. Me Palin, me Gjonin, me Gjergjin...

- Mirë u pafshim, Sinë!

Xhorxhi edhe makinën nuk pranoi ta lante, kur mbërritëm në Peshkopi, se e deshte ta ruante me pluhurin dhe baltën e Sinës, të paktën gjer sa të kalonte kufirin në Qafë-Thanë.

Peshkopia i kishte marrë të gjitha masat për ta pritur siç e meriton birin e saj. Ishin parashikuar disa aktivitete për ta nderuar mikun e zemrës. Një takim dhe një koncert në Pallatin e Kulturës. Salla e koncerteve është e tejmbushur. Këngë e valle për mysafirin e madh. Sa bukur tingëllojnë sot fjalët e prijësit Skënderbe, kur mbërriti më 28 nëntor të vitit 1443 në Dibër: **“Lirinë nuk e solla unë, atë e gjeta në mes tuaj”**...Sa emocionuese është kënga **“O e bukurra more”** që sjell sot në këtë sallë nga thellësia e shekujve mallin, brengat, lotët e dashurinë për vendlindjen, ajo dashuri që i mbajti gjallë prej shekujsh arbëreshët. Ajo dashuri që ka frymëzuar dhe vëllain tone Xhorxh për të njohur vendin e stërgjyshëve të tij. Ja dhe kënga që buçet sot në këtë sallë e ngre në këmbë të pranishmit:

**A po e nje, Evropë, shqiptarin,
Për lirinë e ndez Ballkanin...**

Xhorxhi pritet me duartrokitje të gjata. Një vajzë e bukur dibrane e veshur me kostumin e krahinës e prezanton bukur trashëgimtarin:

- Kush je ti që vjen të gënjeshtë një nënë të mjerë, një qyqe të neveritur?!

Dhe vajza zbret shkallët e podiumit dhe i afrohet:

- Ti je im bir! Ti je Gjergji im! – e kap për dore dhe e përqafton.

Duartrokitje. Lot malli. Dhe koncerti vazhdon. Këngë për Skënderbeun nga Qerim Sula, valle e këngë dibrane, këngë trimërie e këngë për zanat e bjeshkëve...

Xhorxh Mario Kastriot Skënderbeut i dorëzohet titulli **“Qytetar Nderi i Qarkut Dibër”** dhe skulptorit Sadik Spahija që realizoi këtë vepër monumentale, i jepet titulli **“Mirënjohje”**

Në të djathtë të bulevardit, para Pallatit të Kulturës, ngrihet madhështor monumenti i heroit tonë kombëtar. Është një vepër monumentale, të cilën pata mundësinë dhe njëkohësisht nderin për ta bërë të mundur ta përjetësojmë në bronx, këtu në vendlindjen e tij, figurën legjendare të Heroit tonë kombëtar. Ishte një ëndërr e kahershme e imja, një dëshirë që më kishte pushtuar për të bërë çmos ta realizoja këtë. Shfrytëzova mundësitë e mia financiare dhe realizimin e kësaj vepre ia besova skulptorit të talentuar, dekanit të fakutetit të Arteve, z. Sadik Spahiu, të cilin sot, në këtë udhëtim e kemi me vete. Porosita dhe hartimin e një kënge për Skënderbeun që u këndua ditën e inaugurimit vitin e kaluar. Sot, ja, qëndrojnë para Xhorxhit dhe kënga, dhe monumenti i Skënderbeut, i Gjergj Kastriotit, ashtu i ri, siç ishte kur braktisi frontin e luftës me Huniadin si gjeneral i ushtrisë turke dhe hyri në Dibër duke përshëndetur popullin dhe duke i frymëzuar për betejat vigane që do të sillnin më pas gjithë ato fitore të lavdishme.

Jemi para këtij monumenti madhështor. Xhorxhi më kap për krahu dhe më afron në gjoksin e tij:

- Kush është ky? - më thotë me të qeshur tërë gëzim, - Kush është ky?

Unë vura buzën në gaz.

- Ky jam unë... Je dhe ti... Jemi ne të gjithë...

- Thotë stërnipi i tij tërë krenari. Dhe vërtet ishte ai, pasadhësi i tij, isha unë, ai, ata e ato. Ishin e janë të gjithë Gjergja, të gjithë Kastriotë, të gjithë dibranë, të gjithë shqiptarë.

**Gjithë ky popull e ky dhe
E ka emrin Skënderbe...**

* * *

Kthehemi në Tiranë të mbushur plot emocione. Nesër do të vijë dhe ndarja. Natyrisht. E përcollëm mikun tonë të nderuar duke e falënderuar për këtë vizitë që i bëri vendit tonë, për këtë gjest atdhedashurie e respekti për vendin e të parëve, për vëllezërit e tij të një gjaku, për Shqipërinë. E përcollëm me shpresën se do të shihemi përsëri, se do ta kemi përsëri mes nesh, Kastriotin, gjakun prej gjakut tonë të cilin e mban në palët e tij flamuri ynë me shqiponjën dykrenore, gjithmonë në fluturim.

- Mirupafshim, Gjergji! Mirëardhsh përsëri në vendlindjen tënde!

Z.KORSI

Tiranë, qershor 2011

“Gurrat e Korabit”, një vëllim me tregime popullore i autorit Shaqir Skarra

Legjendat dhe anekdotat e popullit të rishkruara në një frymë bashkëkohore

Nga: **Dr. FEJZULLA GJABRI**

Tregimet popullore janë një pasuri jo e vogël e identitetit kulturor të Dibrës. Megjithmend Dibra është visi më i spikatur jo vetëm i meseleve dhe alegorive, po edhe i zhanreve të tjera të tregimeve popullore, përfshi legjendën, baladën dhe anekdotat. Mjafton të përmendim vetëm botimet e deritanishme, të cilat janë vetëm një pjesë e vogël e asaj që bën jetë folklorike në vis, pasi, siç thoshte Volteri, “Anekdotat (po edhe lënda tjetër e trashëgimisë kulturore-F.Gj) janë si kallinjtë që mbeten fushës së historisë pasi kalon drapri i të korrave”. Pra, asnjëherë nuk mund të themi se ‘nuk ka më’ nga gurra popullore. Kjo, se fundja nuk quhet kot ‘gurrë’.

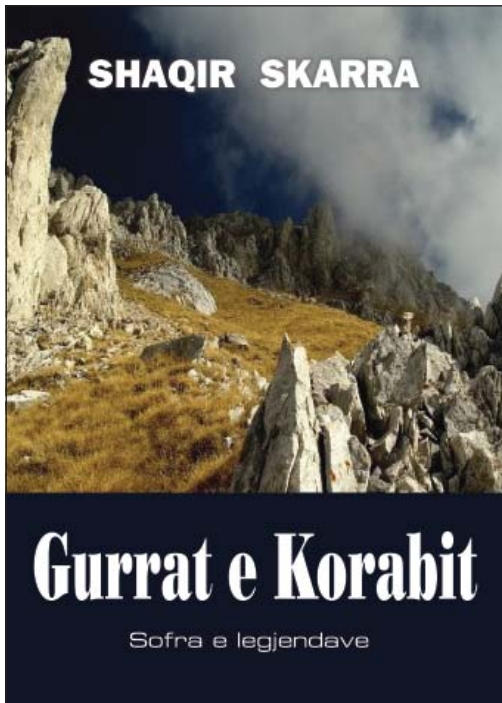
Tashmë janë të njohur mbledhësit e tregimit popullor në Dibër. Të paktën, nga ato që njohim ne, nisin nga Haki Stërmilli, Haziz Ndreu, Hilmi Kolgjegja, Naim Plaku, Xhafer Martini, Sakip Cami e deri te analizat e krijimtarisë popullore të Agron Tufës e shumë të tjerëve. Në këtë varg është edhe Shaqir Skarra, që në dy vëllimet e botuara dallohet për mbledhjen e subjekteve, varianteve, punimin e ripunimin, latimin e deri te varianti i vet.

Dy nga këto botime janë të autorit Shaqir Skarra, i cili njihet për evidencimin e kësaj pasurie. Para disa vitesh ka botuar vëllimin “Malet e Dibrës”, afërsisht me të tilla tregime, duke e pasuar me vëllimin e fundit “Gurrat e Korabit”, që urojmë të vazhdojë me të tjera.

Në “Gurrat e Korabit” në fillim janë shënuar Legjendat. Ky zhanër si të veçanta nga krijimtaria e llojit tjetër folklorik, jep një episod të përcjellë artistikisht me elementet e mitit, metamorfizimit, hiperbolës etj, ku në pjesën më të madhe dallohet qartë grotesku. Disa legjenda janë pronë e një rrethi të caktuar gjeografik, nga fshati deri në periferi të luginës së Drinit Zi. Një pjesë kanë kapërcyer kufijtë e visit për t’u përhapur në gjithë viset tjera. Kjo duket në praktikimin e tyre, që, si legjendën mitike, ashtu dhe historike, lidhjet janë me shumë fije në krijimtarinë e këtij lloji me ato të vendeve përreth, deri në shkallë kombëtare. Nga ana tjetër, askush nuk mund t’i mohojë infiltrimet e mundshme, të cilat gjithsesi janë të pavetdijshme (nuk pyesin njeri), pasi janë “vjelur” si subjekte, janë latuar gjatë qarkullimit dhe kanë hy në fondin e krijimtarisë popullore.

Emigrimi i subjekteve është një dukuri e njohur. Pastaj, askush nuk mban ndonjë procesverbal të lindjes së këtyre krijimeve. Dhe, si mbledhës e latues i kësaj kolane, për këtë ndihmesë modeste, hyn në vargun e punonjësve të kulturës dibrane, falë pasionit dhe punës tij disavejçare. Këto krijime, siç thotë autori në Hyrje, është synuar që të jenë autoktone, pra, të trevës plot tradita të M’Ujës e M’Ujës, rrëzë Korabit e anash Drinit Zi. Megjithatë, autori i ka trajtuar në formë tregimesh, duke plotësuar e sqaruar në ndonjë rast me fjalët e veta subjektet e mbledhura.

Plotësimi i subjekteve ka dy anë të medaljes: Largohet nga burimi, por vijnë më afër ditëve të sotme. Pra bëhen më të pranueshme për lexuesin e sotëm, por nga ana tjetër humbin vlera për studiuesit. Gjithashtu askush nuk mund t’i mohojë infiltrimet e mundshme, të cilat gjithsesi janë të pavetdijshme, pasi emi-

grimi i subjekteve dhe plotësimi i tyre është një dukuri e njohur. Pastaj, siç thashë më lart, askush nuk mban ndonjë proces-verbal nataliteti të lindjes së këtyre subjekteve, qofshin dhe historike.

Në studimin e krijimtarisë popullore në tërësi, pothuaj të çdo lloj, është më lehtë për të depërtuar e dhënë mendime. P.sh, kur flet në përgjithësi për legjendat, mundësia për të komunikuar me to, është më e madhe ndaj atyre të një zone të përcaktuar. Kjo se në grupin e madh gjen përfaqësuese më lehtësisht. Vështërsia fillon, kur kalon në lokalizimin e tyre, pra për krijimet legjendare të një treve të veçantë, pasi shpesh nuk i përballojnë gjithë klasifikimit llojet përfaqësuese.

Kjo vështërsi zbutet në rastin e Dibrës, se ka një material të mjaftueshëm për të dhënë mendime e deri konkluzione. Jo vetëm visi rrezë Korabit, por në gjithë viset e Drinit e më tej, ruajnë legjenda të ndryshme, veçanërisht toponimike. Ndonëse ato flasin drejtpërdrejt për krahinën, a më saktë për një fshat, fis a objekt të tyre, nga ana tjetër lidhen me kombëtaren për mesazhin që sjellin si qëndresën, urtësinë, humanizmin, bujarinë, por edhe zilinë, dënime e ndëshkime. Të tilla si “Ç’ke që ban ku-ku, moj qyqe”, “Guri i Vashës”, “Bolla e Boçevës”, “Zanat e Shumatit”, “Guri i Nus-es”, Vorret e Dragojve etj, na japin mesazhe të një jete në marrëdhënie me figura mitike, gjithsesi mesazhe të kulturës shqiptare që nga lashtësia, po që janë shndërruar në vlerë artistike në ditët e sotme.

Interesante janë legjendat për viset e Skënderbeut.

Legjendat e shekullit të 15-të a ndryshe legjendat e kohës së Skënderbeut, në treven e Dibrës, ashtu si dhe në treva të tjera, sjellin nëpërmjet kujtesës popullore ngjarjet dhe vlerësimet për atë periudhë. Skënderbeu, si figura qëndrore e legjendave, vjen si vazhdim i figurave heroike e të jashtzakonëshme të legjendave të mëparshme. Bëmat me shpatë, fluturimet me kalë, zënia e mallkimeve dhe e bekimeve, lidhen me eposin tonë legjendar a me pjesë të këtij Eposi. Bëma të tilla i ka bërë para tij Muji e Halili e para këtyre, heronjtë

mitikë ballkanikë.

Të tilla mjete, si hiperbolizime, lidhja e forcës fizike me shejtërinë, i gjejmë në krijime para shek. të 15-të. Kështu në tregimin “Kodra e Pareve”, përcaktohet saktësisht vendi i pareve (Çelias, aty ku mendohet se ka lindur Skënderbeu), dhe paret i ruante një gjarpër i stërmadh, që i kalon kufijtë e masës, për të dhënë një figurë groteske ‘me kokë në kodër e bisht në Dri’. Në legjenda të tjera për Skënderbeun thuhet se “zgjat dorën prej malit e n’zall”, “fluturon me kalë”, “i bie malit me shpatë e nxjerr uji për ushtarët” etj. Shejtëria del te disa tregime historike që marrin formën e tregimit legjendar.

Këto tregime kanë personazhe historikë realë e ngjarje reale, por që, me kalimin e kohës, janë futur dhe elementë mitikë ose fantastikë e përrallorë e që mbajnë në vetvete ngjarje të përjetuara, disa jo shumë të lashta. Populli, këto ngjarje e këto figura të rëndësishme historike i ka veshur me petkun e legjendave, për t’u dhënë përmasa më të mëdha, përmasat e heronjve legjendarë, ashtu siç ndodh edhe me heronjtë e eposit të kreshnikëve. Kështu, p.sh. legjenda për “Hoxhë Gjonin”, “Qimekeqin”, “Unë jam Hasja e Kaloshit” etj, mbështeten mbi ngjarje reale, por që kanë marrë trajta e përmasa groteske. Si figura groteske disa nga personazhet e tregimeve të këtij vëllimi kanë kuptimin realist të së vërtetës, ruajnë lidhje me realitetin, por që paraqiten artistikisht në formën artistike të groteskut. Meritë e autorit është ruajtja paprekur e thelbit të figurave groteske. Ato vetëm se janë latuar për t’i përcjellë te lexuesi i ditëve të sotme.

Anekdotat janë shtirë në pjesën e dytë të vëllimit. Këto histori gazmore autentike, emërtimi i të cilave varion edhe në formë barcaletash, si shaka, mesele, shpota, përrallëza etj., që janë mjaft të përhapura në të gjithë trevën e Dibrës, duke kaluar kufijet. Këto “të forta”, sic u thuhet këtyre krijimeve, kanë vlera emancipuese, shprehje e lirisë, e miqësisë dhe e afinitetit mes njëri tjetrit. Anekdotat dhe krijime të përafërta me to duhet pranuar se nuk janë afësi e gjithkujt. Si krijimtari janë aftësi e disa personave, ose të paktën duhet thënë se dikush i ka krijuar e të tjerë i kanë huazuar. Në Dibër prapë duhet pranuar se dinë t’i thonë, por më së pari dinë dhe vendin ku duhen thënë kjo a ajo krijimtari. Përsa u takon anekdotave, dibranët shquhen për absorbimin e menjëherëshëm të tyre, përfshi edhe atë “reaksionar”, siç e etiketonin me dashakeqësi dhe frikë zyrtarët e lartë të paranëntëdhjetës. Në atë kohë asqë mund të aspiroja për t’i botuar në një libër historitë gazmore që mblidhje jo vetëm në Dibër, por në gjithë vendin. Bile edhe t’i tregoje, duhet të shihje rreth e rrotull. Jo vetëm koha, por edhe vetë Dibra e kanë lehtësuar Shaqir Skarrën që t’i mbledhë, t’i përshfasë për lexuesit e sotëm dhe të na japë vëllimin “Gurrat e Korabit”.

Anekdotat e këtij vëllimi janë një humor i shëndetshëm e origjinal, larg mediokritetit e banalitetit, që fatkeqësisht në këtë kohë tentojnë për të ngritur krye. Duke qëndruar larg këtij banaliteti, mendoj se botimi “Gurrat e Korabit” dhe anekdotat kontribuon drejtpërdrejt në ruajtjen e parametrave të bashkëjetesës edhe në kushte jashtë vendlindjes, në Tiranë.

botime & studio grafike

kafe kohën...

00355 4 22 33 283
069 20 68 603
mbbotime@gmail.com

Brenda romanit “Fshati Mosqofsh”, me autor Xhafer Martinin tregohen shumë histori që të cilat të gjitha në vetevete janë tragjedi njerëzore.

“Gjaku është përcaktues i shumë vlerave njerëzore”

Nga:
Dr. ROVENA VATA

“Një plak, në një mëngjes dimri, kur toka kishte ngrirë po kalonte përmes një fshati.

Ai u gërmua të merrte një gur që të mbrohej. Po guri nuk shkepej nga toka sikur të ishte me rrënjë të thella. Kështu i ndodhi edhe me të thella. Kështu i ndodhi edhe me Gurët e tjerë.

- Mosqofsh ti, o fshat, që gurët i mbake lidhur dhe qentë lëshuar, -mallkoj plakun fshatin.

Që nga ajo kohë atë e quajtën Fshati Mosqofsh dhe emri i parë iu harrua”.

“Fshati Mosqofsh ishte nga më të mëdhenjtë e krahinës së Ndërmale; kishte dyqind shtëpi dhe rreth dy mijë banorë. Nga lindja kishte kodra të buta me dushk, që vinin duke u ngjitur dhe pikën më të lartë e arrinin në malin e Korinit, shkëmb i zhveshur, me shtatë maja të larta, mbi dy mijë metra mbi nivelin e detit. Nga veriu kishte kodra, qafa, përrrenj të thellë dhe humnera, që e ndanin nga fshatrat e tjerë të krahinës së Ndërmale. Nga jugu kishte shtatë qafa malesh; nga perëndimi kishte cekën, lumin dhe përtej tij, kodra me dushk, që ua linin vendin pyjeve të ahut e të pishës. Në këtë fshat ishte problem shtimi i numrit të njerëzve me të meta mendore e fizike. Fshati kishte njëzet qorra, prej të cileve tetë ishin qorra dysysh, shtatë vetëm me nga një sy; pesë i kishin dy sytë, por njëri vështronte në tokë e tjetri në qiell; shtatëmbëdhjetë ishin sakatë në gjymtyrët ekstreme: kishin lindur pa një këmbë ose pa një dorë; njëzet e tre kishin nga tre gishta në secilën dorë, kurse njëmbëdhjetë nga shtatë gishta në duar. Gjashtëmbëdhjetë vetë ishin veshëllapushë, dymbëdhjetë pa veshë fare, kurse katërmëdhjetë me veshët sa të pulës. Njëzet e dy ishin ulokë e nuk ngriheshin në këmbë fare, dymbëdhjetë zvarriteshin; njëzet e katër ishin plotësisht të çmendur, kurse njëmbëdhjetë të çmendur sezonalë. Tetëmbëdhjetë vasha dhe njëzet e dy djem, në vend të organeve gjenitale, kishin përkatësisht nga një të çarë fare të vogël dhe diçka si sisë, që vlenin vetëm për të bërë ujët e hollë. Pleqtë e Mosqofshit dëshmonin se në të kaluarën e hershme gjendja nuk kishte qenë e tillë. Fort rrallë mund të shikoje një njeri me të meta mendore e fizike. Atëherë çdo burrë kishte vetëm një grua dhe çdo grua kishte vetëm një burrë, thonin pleqtë, duke ia lënë sakatllëkun në derë asaj ndjenje amorale që kishte përfshirë burrat e këtij fshati që u hipnin grave të njëri-tjetrit. Thuhej që në Mosqofsh trembëdhjetë burra kishin marrëdhënie brenda fisit, kurse për kushërira, halla, teze etj, nuk pyeste kush.

Ngaqë shumica e fëmijëve ishin të lindur jashtë martese, nuk ishin aspak çudi që të kishin marrëdhënie seksuale vëllai me motrën, pasi ata nuk i nihnin për të tillë njeri-tjetrit. Imoraliteti të përgjithshëm, i shtoej edhe inçestit. Kishte edhe raste inçesti që nuk vinte nga padijenja. Frejx Fjegërdungu flinte me të dyja motrat që mbeten shtatëzënë dhe, mbasi një viti, në vend të fëmijëve, njëra lindi një zhap, kurse tjetra një peshk me fytyrë njeriu. Frejx Fjegërdungu vdiq i çmendur at vit që la

motrat me barrë, kurse ato u dogjën brenda në shtëpi, e cila mori flakë nga shkrepëtima e një rrufeje. Kjo duhet të kishte mjaftuar për ta larguar fshatin Mosqofsh nga mëkatet, por ndodhi e kundërta: ai veç vinte duke u zhyrur me shumë se kurrë...”

Dhe historia vazhdon, në fshatin Mosqofsh ndodhën me rradhë inçeste të tilla mes njerëzve të fisit dhe njerëzve të familjes.

Brenda romanit “Fshati Mosqofsh”, me autor Xhafer Martinin tregohen shumë histori që të cilat të gjitha në vetevete janë tragjedi njerëzore. Sapo të lexosh faqet e para të këtij romani të vjen ndërmend tragjedia e famshme eskiliane “Të shtatë kundër Tebës” si dhe “Kompleksin e Edipit”- të cilin e ndjek motivi i mallkimit të fisit, trajtohen histori ku ndodh inçesti dhe nga ky inçest nuk dalin njerëz normal, por qenie të ndryshme si zhap apo peshk me fytyrë njeriu, njerëz me dy sy qorra, njerëz me një këmbë.

Dihet se në momentet që nuk ruhen raportet dhe normat e përcaktuara nga shoqëria ndodh inçesti, shmangia nga norma, humbja e vlerave njerëzore dhe përzirja e gjakut të familjarëve mes njëri-tjetrit përmes marrëdhënieve intime. Këto lloj historish janë dhe kanë qenë prezente që në lashtësi si dhe vijnë edhe aktualisht edhe sot. Ky fenomen ndodh si në vendet primitive ashtu edhe në vendet të ashtuquajtura të “qytetëruara”. Duke dashur të ruhen raportet e drejta brenda fisit dhe familjes, shoqëria ka ngritur rregulla të shkruara dhe të pa shkruara siç kanë qenë të fuqishme nenet kanonore që ka vende të cilat i zbatojnë edhe në ditët tona, ku tregohet që vajzat dhe djemtë nuk kishin të drejtë, nuk kishin tager, të mendojnë për martesat e tyre, sepse i martonte familja pa i pyetur fare, ose në raste kur ishin jetimë i martonte fisi.

Kultura shqiptare tradicionale karakterizohet nga një numër shumë i madh normash kulturore të detajuara, të cilat rregullonin të gjithë sistemin e marrëdhënieve, të komunikimeve të shumëanshme të anëtarëve të saj. Por për problematikën e marrëdhënieve martesore dhe sidomos seksuale norma të tilla janë të pakta, si të thuash, më anemike, madje të shprehur në trajta më të tërthorta. Në kanunet shqiptare, si “legislacione” të pashtuar që rregullonin gjithë funksionimin e shoqërisë shqiptare tradicionale, ka norma të pasura për marrëdhëniet martesore dhe shumë më pak për ndëshkimin e atyre që trashëtonin kurorën, sidomos për gratë. Në të gjitha kanunet e shoqërisë tradicionale shqiptare përvijohen qëndrime krejt jotolerante ndaj marrëdhënieve seksuale paramartesore ose jashtëmartesore. Burri kishte të drejtë ta vriste gruan e vet për tradhëti bashkëshortore. Në mendësinë tradicionale të shqiptarëve vrasja për çështje nderi konsiderohej si “pushkë me faqe të bardhë”, si “detyrë që i zbardh faqen çdo burri, të cilit i cënohet nderi”, si “detyrë e çdo burri për të ruajtur dinjitetin e vet e të familjes, “detyrë e burrave për të ruajtur të pacenuar nderin e fisit”. Në kushtet e një organizimi të tillë të shoqërisë, të rinjtë dhe të rejat ishin të privuar nga komunikimet e drejtpërdrejta me njëri-tjetrit, ishin pothuajse krejtësisht të privuar nga marrëdhëniet dashurore para dhe jashtëmartesore. Vajzave u ndalohej të shikonin në sy një djalë të panjohur edhe nëse kryqëzoheshin në rrugë. Kësisoj marrëdhëniet intime jashtë kontrollit totalitar të familjes konsideroheshin “mollë e ndaluar”. Në fillim të shek XX Edith Durham ka shkruar: “Shqiptarët .. këta njerëz që jetonin sipas rregullave të tyre, nuk e llogarisnin fare jetën kur vinte puna për të ruajtur të panjolllosur nderin e tyre. Jo çdokush në një vend të “qytetëruar” do të ish-

te gati ta bënte një gjë të tillë. Njeriu, nderi i të cilit është njolllosur, duhet ta heqë njollën me çdo kusht. Për sa kohë që nuk e ka bërë këtë ai është i përbuzur në sytë e të gjithëve, është i ndarë nga shokët dhe në të gjitha rastet ai shikohet dhe trajtohet me përçmim. Kur më në fund i zgjasin gotën e rakisë nga prapa shpinës, ai nuk mund të duket më midis njerëzve dhe për të venë nderin në e tij, ai vret”.

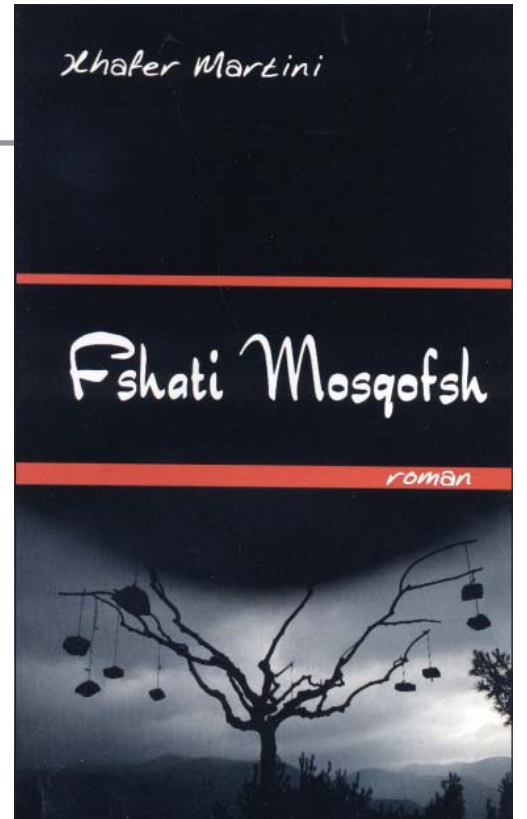
Duke e parë këtë roman në prerjen e tij psikoanalitike, këtë fenomen social, tashmë të letralizuar jemi të detyruar t’i referohemi psikoanalistit Freud.

Frejdi, ky psikoanalist i kohëve tona ka studiuar njeriun në prani dhe mosprani, ka studiuar parimet e jetës duke thyer “tabu”, ka studiuar letërsinë dhe artet. Ndër shumë të tjera Freud shprehet: **“I moralshëm është njeriu që reagon ndaj tundimeve të brendshme pa rënë pre e tyre”**. Freud ishte një arsye tepër serioze që kërkohet t’u vinte në ndihmë njerëzve që vuanin nga sëmundjet nervore dhe gjatë analizës, në plan të parë duhen nxjerrë konflikti aktual dhe shkaku përcakues i sëmundjes. Në këtë rast objekti i studimit tonë ka dy rrethana, dy shkaqe, autori vetë që i vë në pah këto dukuri dhe njerëzit që i shkelin normat themelore të njerëzimit. Libidoja zëvendëson një seksualitet të ndarë në shumë degë, në një njësi dinamike, në mungesë të së cilës këta përbërës me domethënie të njëanshme nuk janë gjë tjetër vetëm se veprimtari të mundshme. Duke na ardhur në ndihmë edhe Eric Fromm me veprën e tij të njohur “Gjuha e harruar” arrijmë të njohim disa nga simbolet e psikoanalizës. Kemi tre lloje simbolesh:

- 1- I pranuar (konvencional)
- 2- I rastit (aksidental)
- 3- I përgjithshëm (universal).

Motivi kryesor i shoqërisë njerëzore ka, tek e fundja, natyrë ekonomike. Është Freud-i dhe jo Marx-i ai që pohon një gjë të tillë në librin me titull “Hyrie në psikoanalizë”. Ajo që e ka dominuar dhe dominon deri në ditët e sotme historinë njerëzore është domosdoshmëria për të punuar; për Freud-in kjo domosdoshmëri e pamëshirshme nënkupton që njeriu duhet të shtypë disa nga prirjet e tij për të shijuar kënaqësitë e jetës. Çdo njëri i nënshtrohet procesit që sjell me vete ndrydhjen e “parimit kënaqësi” nga “parimi realitet”, siç i quan Freud-i; për disa prej nesh kjo ndrydhje mund të marrë përmasa të ekzagjeruara dhe të shkaktojë sëmundje.

Kjo sëmundje njihet me emrin neurozë. Foshnja thith nga gjiri i nënës qumësht dhe zbulon se ky aktivitet i domosdoshëm biologjik përbën në të njëjtën kohë kënaqësi. Për Freud-in ky zbulim përfaqëson agimin e parë të seksualitetit. Raporti me nënën fiton kështu një dimension të ri libidinoz. E gjithë kjo mund të cilësohet si një “autoerotikë”, një term në të cilin Freud-i përfshin të gjithë seksualitetin fëmijëror. Fëmija gjen kënaqësi erotike tek trupi i tij, pa qenë në gjendje ta përcëtojë atë si një objekt unik. Prandaj autoerotika duhet diferencuar nga “narcizmi”; një gjendje psikologjike, në të cilën trupi apo egoja si e tërë kthehet në një objekt të dëshirës libidinoze. Në stadin e tij si burrë në embrion, mashkulli rritet i shoqëruar nga ato i mazhe dhe praktika, të cilat shoqëria rastësisht i konsideron si “burrërore”. Një ditë do të bëhet baba dhe do ta përkrahë shoqërinë nëpërmjet kontributit të tij në riprodhimin seksual. Nëse vogëlushi nuk është në gjendje ta kapërcejë me sukses kompleksin e Edipit, ai do të jetë seksualisht i paafët ta përbushë si duhet një rol të tillë. Fëmija zotëron tashmë një ego apo një identitet individual, një pozicion specifik

në rrjetin familjar, seksual e shoqëror; këtë ama e arrin vetëm duke e dyzuar lakminë dhe duke e ndrydhur atë në pavetëdije. Kështu pra, subjekti njerëzor që rezultojn nga procesi edipal është një subjekt i dyzuar, i cili rreket sa andej-këndej midis vetëdijes dhe pavetëdijes; kjo e fundit rrezikon të shfaqet në çdo kohë dhe ta torturojë atë.

Duke vrojtuar fazën imagjinare, duhet marrë në konsideratë një situatë në të cilën faktikisht bëjnë pjesë vetëm dy koncepte: fëmija dhe trupi i tjetrit, i cili në këtë fazë është nëna dhe që për fëmijën mishëron realitetin e jashtëm. Situate “diadike” kthehet në situatë “triadike” në momentin kur babai shfaqet duke dhënë fund kësaj scene harmonike. Babai simbolizon atë që Lacan-i e quan Ligji, i cili është fillimisht tabu shoqërore e bazuar mbi inçestin. Shfaqja e babait e shpëput fëmijën nga trupi i nënës dhe e degdis fëmijën në “qilarin e pavetëdijës”, fëmija do ta ndrydhë dëshirën e tij të fajshme vetëm kur të njohë tabunë apo ndalesën të simbolizuar nga babai.

Pavetëdija nuk është një zonë private turbulente “brenda nesh”, por rezultat i raporteve tona ndaj njëri-tjetrit. Pavetëdija është si të thuash më tepër “jashtë nesh” sesa “brenda nesh”, bile ajo ekziston më tepër “midis nesh”, pikërisht ashtu si lidhjet tona. Ajo është e pakapshme jo pse është varrosur diku thellë në shpirtin tonë, por ngaqë përbën një lloj rrjeti gjidand të ngatërruar, që na rrethon dhe është i lidhur kaq fortë me jetën tonë saqë nuk mund ta përkufizojmë kurrë me saktësi. Imazhi më i përshtatshëm për të përshkruar këtë lloj rrjeti, i cili ndodhet jashtë nesh dhe në të njëjtën kohë është lënda nga e cila përbëhemi, do të ishte vetë gjuha. Për Lacan-in vetëdija është rezultat i gjuhës, një proces i dëshirës, i cili vihet në lëvizje nëpërmjet diferencës. Kur futemi në rendin simbolik të gjërave jemi future tek gjuha vetë, e cila nuk është diçka që i nënshtrohet kontrollit të individit. Në të kundërt gjuha, siç e pamë, na dyzon, ajo nuk është aspak një instrument të cilin mund ta manipulojmë qetësisht. Gjuha na paraprin gjithmonë, qëndron gjithmonë “në vendin e saj” dhe prët të na tregojë vendin tonë në të. Ajo qëndron dhe na prët, pak a shumë ashtu siç bëjnë prindërit; nuk do të mund ta zotërojmë atë kurrë apo t’ia nënshtrojmë atë qëllimeve tona, ashtu nuk do të jemi asnjëherë në gjendje të shpëtojmë nga roli dominant që luajnë prindërit gjatë formimit tonë. Gjuha, pavetëdija, prindërit, rendi simbolik këto koncepte nuk janë sinonime, por gjenden të lidhura ngushtë me njëri-tjetrit. Nganjëherë ato grupohen nën emrin “Tjetri”; dmth, diçka, e cila, ashtu si gjuha, është gjithmonë para nesh dhe përpigjet të na ikë, diçka që na ka bërë të jemi subjektet që jemi, por që do të jetë gjithmonë përtej mundësive tona të zotërimit. Dëshira jonë e pavetëdijës priret gjithmonë nga Tjetri në formën e një realiteti ekstremisht të kënaqshëm, të cilin nuk mund ta sundojmë asnjëherë.

Shqiptarëve nuk ju duhen shumë parti

Nga: **Rexhep TORTE**

Në mëngjesin e të shtunës më datë 25 qershor 2011, në rrugët e qytetit të Dibrës së Madhe, bashkë me njerëz të tjerë ecën edhe një burrë i imët. Duke ecur i menduar sikur mbi supet t'i rëndojnë tonelatat e vuajtjeve dhe shqetësimeve të qindra vjetëve. Ai bie menjëherë bësy se është dikush që vjen nga larg, i thjeshtë dhe me vështrim të menduar, ai takohet me shumë njerëz të qytetit. Është Adem Demaçi, i cili ka ardhur për një vizitë në këtë qytet me traditë shqiptare. Tek ulet në një vend për të pirë kafe i afrohen të gjithë gazetarët dibran dhe ai nuk përton të japë vështrime kritike për situatën politike në Maqedoni, Kosovë dhe Shqipëri. Tek e dëgjojmë duke folur, e kuptojmë menjëherë se filozofia e mendimeve politike të Adem Demaçit është shumë e thjeshtë dhe shumë e kuptueshme. Mendimet e tij politike nuk kanë nevojë të analizohen për ta kuptuar se çka ka dashur të thotë. Adem Demaçi nuk filozofon shumë për të kërkuar pak. Nuk flet pak për të thënë shumë. Flet vetëm atë që duhet thënë dhe atë më esencialen. Në fakt, ai nuk kërkon as shumë e as pak, por kërkon vetëm atë që popullit tonë i takon. Në deklaratat e tij kur nuk ka qenë demagog, që premtom e nuk zbaton. Demaçi e flet atë që e mendon pa i logaritur konsekuencat dhe pasojat që mund t'i vijnë nga njerëzit primitivë, qofshin nga tanët apo të palës së armikut. Për Kosovën thotë se tani më ajo është e pavarur, por "ka edhe disa pengesa që ajo pavarësi të rumbullakësohet".

KEMI PAVARËSI, POR KA EDHE PENGESA

"Kemi disa kontrole ndërkombëtare, kemi edhe disa pengesa në Kushtetutën tonë ku nuk guxojmë të bashkohemi me askend. Jemi shtet që gjertani jemi pranuar nga 76 shtete, por duhet të pranohemi nga dy të tretat e shteteve të botës, që të bëhemi anëtare e KB dhe shtet sovran i pranuar nga bota. Kemi një pjesë të territorit të Kosovës që ende mbahet nga sigurimstat e Serbisë nën pushtimin e tyre. Kemi probleme të cilat ende janë të pazgjidhura. Ekonomia është në gjendje katastrofike, më shumë ardhura fitohen nga doganat se sa nga prodhimi. Bujqësia është ende e prapambetur, më shumë se gjysma e popullsisë e aftë për punë nuk mund të punësohet. Jemi shtet i ri i shpallur para tre viteve si shtet i pavarur, por jemi ende larg nga një pavarësi e vërtetë. Pavarësi e vërtetë don të thotë ta kemi ushtrinë tonë, ta kemi policinë tonë që ta komandojmë

ne vetë, mos t'i kemi gjyqet dhe prokurorët ndërkombëtarë siç kemi sot Eulexin, por t'i kemi të gjitha tonat. Ende jemi një shtet me shumë pengesa e bariera. Pa trupat roje në Kosovë ne nuk mund të qëndronim, sepse Serbia është e armatosur gjer në dhëmbë, kurse ne jemi të çarmatosur krejtësisht. I kemi disa pengesa përpara ndaj nuk mund t'i themi vetes se jemi krejtësisht të pavarur. Përkundër këtyre problemeve që i numërova Kosova po hec përpara falë faktorit ndërkombëtar, sidomos Amerikës, e cila e ka kuptuar se lëshimet që i janë bërë Serbisë nuk kanë qenë me vend, e ka kuptuar se duhet Kosovës t'i jepet një mbështetje ashtu siç e meriton populli shqiptar. Një numër i shteteve kryesore të Evropës gjithashtu janë në anën e popullit shqiptar të Kosovës, dhe në një mënyrë ia bëjnë me dije Serbisë se nuk mundet Serbia vetëm të kërkojë e të kërkojë, e të mundohet edhe më tutje ta copëtojë Kosovën. Serbia duhet të reflektojë e të pajtohet me Kosovën kështu si është Kosova, duke e respektuar tërësinë territoriale të Kosovës", thekson Demaçi.

Në pyetjen, a jeni të kënaqur me atë që është arritur gjertani, Demaçi u përgjigj se, "Nuk mund të jemi të kënaqur sepse jemi bira e fundit e kavallit, jemi shteti më i prapambetur i Evropës. Ne kemi kushte e rrethana natyrore, pasuri mbiotkësore e nëntokësore, kemi rininë, kemi popullin e ri ku më shumë se gjysma e popullsisë është nën 30 vjeç, kemi fuqi, energji të madhe, e cila është e papërdorur, sepse nuk ka ende kapital, s'ka fusha ku të përdoret kjo energji njerëzore. Ne do të jemi të kënaqur kur të arrijmë ta zhvillojmë vetveten, të jetojmë nga industria jonë, ta mbushim buxhetin nga prodhimet tona, të bëhemi të pavarur ekonomikisht, që është një punë shumë e largët për neve që shohim pak më larg".

EVROPA S'E KA KUPTUAR FYTYRËN E VËRTET TË SERBISË

Megjithatë, thotë Demaçi, duhet ta themi të vërtetën, nëse shikojmë nga e kaluara, atëherë jemi më mirë se kurrë në historinë tonë.

"Mirëpo kur e shikojmë para Evropën, atëherë shohin se jemi shumë prapa. Ambicet tona janë që ta zëmë botën, sepse kemi kapacitete, kemi mundësi, kemi energji e dëshirë që ta bëjmë këtë punë, por njëherë i kemi pengesat që besoj se dalëngadalë do t'i largojmë".

Për Qeverinë e Kosovës, thekson se "Qeveria e Kosovës nuk i ka të gjitha konpetencat e pre-

rogativat që të mund të punojë sa duhet.

"Si qeveri ajo është nën kontrollin e tjerëve, duhet t'i plotësojë disa kërkesa që janë para nesh, duhet të shkojë të bisedojë me Serbinë edhe atëherë kur Serbia thotë hapur se nuk e pranon Kosovën, kur Serbia ka kërkesa absurde ndaj nesh. Nuk na i jep origjinalet e dokumentave që na i ka vjedhur. Kur është tërhequr nga Kosova na i ka marë të gjitha dokumentet kadastrale dhe dokumente e regjistrime tjera, dhe thotë se do na i jep kopjet. Kjo nuk ka bërë vaki asnjëherë. Serbia sillet sërish si një fuqi imperiale ndaj nesh, kurse bashkësia ndërkombëtare ende nuk ka ardhur në situatë që ta shtrëngojë Serbinë që të silltet si një fajtor, agresor e gjakater, por mundohet ta bëjë një partnere nga një shtet mafioz e kriminel, nga një shtet që lau me gjak Slloveninë, Kroacinë, bëri kerdinë që se kishte parë bota në Bosnjë dhe Hercegovinë, e bëri njëqind mijë të zeza në Kosovë", sqaron Demaçi.

Për Mandelën e shqiptarëve, bashkësia ndërkombëtare i ka interesat e veta, donë që ta tërheqë Serbinë në BE, donë që ta shkëpusë nga zinxhiri i varësisë nga Rusia, Mirëpo Serbia duke e ditur këtë punë, se bashkësia ndërkombëtare luan me letra të hapura, Serbia i sheh këto letra dhe e ngrenë pazarin, paraqet kërkesa tjera, duke krijuar një situatë absurde.

"Evropa ende se ka kuptuar se Serbia ende është një shtet nacionalist, fundamentalist, çetnik, i cili ende nuk e ka pranuar realitetin, ende nuk e pranon Kosovën. Për ta njohur kush është Serbia, mjafton ta pyesish Serbinë, a je e gatshme ta pranosh Kosovën. Ajo do të përgjigjet, jo. Kjo ndodh sepse shumicën dërmuese të pushtetit në Serbi e përbëjnë çetnikët, fashistët e kriminelët. Evropa duhet ta kuptojë këtë.", thotë Demaçi. Ndërkaq Amerika e ka kuptuar para të gjithëve, por besoj se edhe tjerët do ta kuptojnë këtë punë, dhe atëherë do të hapet rruga për një proces të ri, ku Kosova do të mund të përparojë shpejt, do të pranohet nga bota shpejt, do të hapen mundësi për një zhvillim të shpejtë të Kosovës. Ka disa hapa pozitivë në këtë drejtim.

"Me Shqipërinë i kemi hequr ato kufizime doganore. Kemi marrë vendim që të bëjmë një abetare të përbashkët për të gjithë shqiptarët, botimin e teksteve shkollore, qarkullimin e mallrave etj. Është një fillim i cili premtom se Kosova, duke u mbështetur në vendosmërinë e Amerikës që ta përkrah idenë e shqiptarëve që të jemi të pavarur, ndoshta edhe të bashkuar, unë besoj se do të shkojmë përpara", thotë Demaçi.

I pyetur për numrin kaqë të madh të partive shqiptare, Demaçi, theksoi se, "Në krejt hapësirat shqiptare partitë e shumta janë

Adem Demaçi

të tepërta. Nuk i duhen Shqipërisë 30 parti, nuk i duhen Kosovës 20 parti, nuk i duhen pjesës shqiptare në Maqedoni 7 parti, nuk i duhen shqiptarëve në Mal të Zi 4 parti, Luglinës së Preshevës 4 a 5 parti. Ne na duhen aqë parti sa të mund të funksionojmë. Duhet të jemi të bashkuar shumë dhe fortë që të mund t'i përballojmë të gjitha sfidat para të cilave ndodhemi, sepse kemi punë me fqinj, të cilët të gjithë na kanë borxh, sepse të gjithë i kanë pushtuar tokat tona, dhe të cilët nuk janë të interesuar që shqiptarët të faktorizohen, sepse duan që t'i mbajnë ato toka që na i kanë grabitur. Gjithashtu kemi punë edhe me disa nga shtetet prosllave, orthodoxe si Greqia e shtete tjera, të cilat bashkëpunojnë me Serbinë. Rusia e ka strategjitë e vet për të mos lejuar që Serbia të futet në BE. Kemi probleme aqë të mëdha sa që luksi i shumë partive, në të vërtetë është një përçarje e fuqisë sonë politike, e cila është në dëm edhe të Shqipërisë, edhe të Kosovës edhe të pjesëve tjera shqiptare në Maqedoni e gjetkë", kërkon Demaçi nga shqiptarët.

Pyetjes se, a ka mundësi që Kosova të jetë konfederatë me Shqipërinë, ai u përgjigj, "E kemi të ndaluar me kushtetutën nga Projekti i Ahtisarit që Kosova s' mund të bashkohet me askend. Unë mendoj se do të vijen koha që të shkelet ai projekti i Ahtisarit, sepse u bë enkas për ta bindur Rusinë që të lejonte që Kosova të mund të lirohej nga Rezoluta 1244 dhe të nxirrej një rezolutë tjetër. Kjo nuk u bë, prandaj duhet të anulohet ky projekt, por këtu udhëheqësia jonë u tregua oportuniste dhe nuk e bëri punën që duhej ta bënte. Tani jemi futur në një kurth pa nevojë.. Sikurse i kemi shkatërruar edhe kurthet e tjera gjatë historisë, besoj se edhe këtë kurth do ta shkatërrojmë", tha në fund Adem Demaçi.

BËHUNI PJESË E GAZETËS!

*Pajtimi në gazetë kushton 600 lekë në vit dhe gazeta ju vjen me postë në shtëpinë tuaj**

Tel. (04) 22 33 283. E-mail: rrugaearberit@gmail.com.

Numri i radhës së gazetës do të dalë çdo të diel të fundit të muajit.

* Për ata që duan që gazeta t'ju shkojë me postë në shtëpi, ju lutem konfirmoni në redaksi adresën e saktë

Pajtohuni
në gazetën
"Rruga
e Arbërit"

Shkruaj
dhe ti
mendimin
tënd!

arsim

Nga: **BASHKIM LAMI**

Ramiz Alliu, është një figurë me kontribute të veçanta në hapjen e shkollave të para në gjuhën shqipe, në fshatrat e Dibrës, që nuk mund të harrohet nga një shoqëri e demokratizuar. Lindi në fshatin Strikçan të Zerqanit më 1894. Në moshë të vogël i ati i tij, Ibrahim, e mori në Stamboll, ku jetonte e punonte edhe vetë. Ramizi kreu plotoren dhe tri klasë të Liceut të Sulltanies në Stamboll dhe më 1912 me shpalljen e pavarësisë së Shqipërisë kthehet në Strikçan, ku solli edhe disa Abetare Stambolli për mësimin e gjuhës shqipe, që u përdorën nga fëmijët e Strikçanit. Në vitet 1914-1916 ka punuar si mësues në shkollat, në fshatin Çepan të Skraparit dhe në Çorrush të Mallakastrës. Kështu e filloi veprimtarinë e tij atdhetare Ramis Alliu nëpër Shqipëri dhe në fshatin e lindjes, Strikçan, ku me forcat e tij hapi shkollën e parë shqipe. Janë gjëra të pa imagjinuara, por reale se si njerëzit tanë të etur për dije, mësonin të shkruanin e të lexonin në gjuhën e tyre amtare pa ndërtesa dhe orendi shkollore, ku në vend të dërrasës së zezë, përdorëshin rrasat e gurit. Dhjetëra ishin ata që mësuan alfabetin e gjuhës së tyre pa patur shkolla e mësues, me disa abetare që silleshin nga kurbetçinjtë e Stambollit, Sofjes, Bukureshtit, etj. Kjo qe bërë si detyrë e ndërjet në shpirt, nga shqipëtarët që lirinë dhe arsimin i shihnin të pandara.

Ibrahimi, në Stamboll, u përfshi në lëvizjen e xhonturqve të rinj dhe u kujdes për Telat Pashën për sa kohë që ai ishte në burg, duke u treguar shumë besnik ndaj tij. Pasi doli nga burgu Telat Pasha u bë përsëri Kryeministër i Turqisë dhe të birin e Ibrahimit, Ramizin të cilin e pati birësuar, e morën nga kursi i oficerave në Shkodër dhe e dërgojnë në Akademinë Ushtarake të Vienës në vitet 1916-1918, ku ka qenë student edhe Ahmet Zogu. U kthye në Atdhe pas vdekjes së Telat Pashës nga atentati që iu bë në Berlin. Më 1919-1921 emrohet kryesekretar bashkie në Zerqan, ndërsa më 22 prill 1922 emrohet mësues po në Zerqan, ku qëndron deri në fund të vitit 1924. (sipas F.Dacit në librin "Historia e arsimit shqip në Dibër", faqe 218).

Pasi kishte ndjekur me interes kuvendet e organizuara në krahina të Dibrës, si në Arras, në Gropat e Ujikut, etj. Ramiz Alliu që ishte sekretar bashkie në Zerqan, mori pjesë aktive në Lidhjen e Dhoksit me atdhetarët Elez Isufi, Halit Lleshi, Zija Dibra, Mehmet Duriçi, Jas-har Zeneli, Ramiz Daci, Bajram Curri, Destan Puca, Ali Islami, Bajram Zeneli, etj. ku trimat bisedonin shtruar tek Duriçët në Vajkal, për gjëndjen e krahinave të Dibrës nga pushtimi serb dhe masat e menjëherëshme që duheshin marrë për luftën në një front të bashkuar ndaj shovinistëve serb. (sipas F.Dacit në librin "Burri i madh i Bulqizës", faqe 98) Në këtë takim mendimet e Ramiz Alliu, që kishin edhe njohuri të artit ushtarak, u dëgjuan me mjaft interes për problemet e kohës.

Në shkollën e Zerqanit. Ish nxënës të tij si Bilall Çela, Abaz Bici, Xheladin Llagaçi, Tahir Bici, Shahin Lami, Muharrem Tançi, Ibrahim Hida, Selim Alliu etj. e më vonë Ramadan Hoxha, Ramiz Gjoka, etj. e kujtonin me respekt të veçantë si mësues pasionant e njohës i shtatë gjuhëve të huaja, kërkues për cilësi e nivel të lartë, sidomos për bukurshkrimin pasi të gjithë ish nxënës të tij kanë pasur shkrim shumë të bukur dhe aftësi për të kryer me sukses detyra të rëndësishme. Në vitet 1924-1925

Ramiz Alliu

Selim Alliu, Mësuesit të Popullit

Sabri Alliu

Familja Alliu e Strikçanit dhe 15 mësuesit e paharruar

punon toger, por pasioni i tij ishte puna me fëmijët, të cilët i mësonte me shumë dashuri edhe pse dukej i rehtë. Më 1929 kaloi në punë si mësues në fshatin Zogje, ndërsa më 1932 ishte mësues në Fushë-Bulqizë, kur në Vajkal ishte mësues Osman Topçiu nga Kruja e përsëri më 1934 në Zogje, ku kishte 40 nxënës (sipas F.Dacit në librin "Historia e arsimit shqip në Dibër", faqe 31).

Ramiz Alliu ndihmoi në hapjen dhe mirë-funksionimin e shkollave shqipe edhe në fshatra të tjerë të prefekturës së Dibrës (sipas një shkrese nr 3101 datë 31.12.1931 të kësaj prefekturë), si në Fushë-Bulqizë, Tërnovë, Sopot, Peladhi, Godvi, Valikardhë, duke qenë një udhërrëfyes dhe inkurajues për mësuesit e tjerë që shërbyen në këto fshatra. Kudo që shërbeu të gjithë e kujtojnë si njeri të pa lodhur, për edukimin e brezit të ri me dashuri për dijen dhe atdheun. Atdheut mund t'i shërbehet ma mirë me dijet, që merren në shkollë-thoshte Ramizi në takimet me fshatarët, kudo që shkonte, për të rritur pjesëmarrjen nëpër shkolla, sidomos të vajzave që pengoheshin nga mentaliteti i prapambetur i prindëve. Që nga viti 1939 dhe deri me 15 janar 1947 punoi si mësues në fshatin e tij të lindjes në Strikçan. Ai e mbajti shkollën hapur gjatë luftës së dytë botërore, duke përdorur shpenzime të veta për libra, lapsa e fletore. Pas çlirimit dha një ndihmë të vlefshme edhe në luftën kundër analfabetizmit. Para vitit 1939, por dhe deri në vitin 1947 punoi si mësues në fshatin e tij të lindjes në Strikçan deri sa u nda nga kjo jetë papritmas, më 20 janar 1947. Ai mbeti një shëmbull i shkëlqyer i përhapjes së arsimit shqip në të gjithë zonat ku punoi pa u lodhur me devotshmëri të lartë për Atdheun.

Mësuesit të Popullit, Selim Alliu u shkollua nën kujdesin e Ramis Alliu, që luajti një rol të rëndësishëm në arsimimin e fëmijëve të fisit "Alliu" dhe të intelektualëve të tjerë të shquar, mësues, inxhinjerë dhe mjekë, etj. të shpërndarë në të gjithë vendin tonë. Me këmbënguljen e Ramizit si mësues i vjetër, Selim Alliu u shkollua në Internatin e Kastriotit më 1928 dhe në Normalen e Elbasanit më 1934. Selimi pasi mbaroi shkollimin e kohës me re-

zultate shumë të larta, u emërua mësues në Pepel të Gjirokastrës, pastaj kryemësues në Trebisht; mësues në Ushtrimoren e Elbasanit; drejtor shkolle në Zerqan; punon ca kohë në Ministrinë e Arsimit dhe vendoset për kohë të gjatë në detyrën e Përgjegjësit të Seksionit të Arsimit në Dibër, duke u bërë figura më popullore në rrethin e Dibrës. , duke qenë gjithmonë pranë arsimdashësve, që i motivonte për nevojën e shkollimit të rinisë dibrane në të gjitha profesionet për të cilat kishte nevojë përparimi i shoqërisë. Emri i Selim Alliu kujtohet me respekt e mirënjohje nga çdo dibran që e ka njohur apo që e gjen të gjallë në historinë e arsimit të dibrës. Ai qe vazhdues i denjë i profesionit të mësuesit nga kjo familje dhe për merita të veçanta në arsim e shoqëri është vlerësuar me titullin e lartë "Mësuesi i popullit". Selim Alliu vdiq në pension më 13 korrik 1977, duke mbetur i pa harruar nga sjellja, puna dhe vepra e tij shembullore.

Nga familja "ALLIU" e Strikçanit janë rritur e shkolluar plot djem e vajza, ku vetëm mësues kanë punuar 15 veta si: **Ramizi, Selimi, Hyseni, Sabriu, Bujari, Rifati, Samiu, Hikja, Shega, Naimi, Naxhija, Doriana, Nada, Alberty, Irena**, ndërsa në profesione të tjera; **Ahmeti, Surriu, Besniku, Iliri**, etj, si dhe më të rinj të po këtij fisi, që punojnë në profesione të ndryshme, në Zerqan; në Bulqizë; në Tiranë dhe në disa vende të botës si, Greqi, Itali, Sh.B.A, etj .

I biri i Ramizit, **Sabri Alliu**, i dl 1935, ishte vazhdues tjetër i denjë i profesionit të mësuesit. Ai mbaroi filloren në fshatin e lindjes; shkollën unike në Zerqan; të mesmen Pedagogjike në Elbasan; Institutin e Lartë pedagogjik për gjuhë-letërsi në Shkodër dhe punoi si mësues në Strikçan, Radovesh, Smallick, Sofraçan e Drejtor i shkollës 7-vjeçare në Bulqizë. Më pas u la të punoj vetëm mësues në Bulqizë, sepse dy motrat e tij Sadetja dhe Sarria qenë të martuara në një familje patriotike në Zerqan, që u shpall kulake nga regjimi diktatorial komunist deri në vitin 1991, kur u vendos pluralizmit politik. Sabriu gjatë të gjithë kohës që punoi si mësues ishte një shëmbull i veçantë i marrëdhënjeve të mira me të gjithë

shokët dhe i punës pasionante me nxënësit, sidomos në punën e pavarur, në konkretizimin e temave të mësimi dhe në orët metodike. Ai është dekoruar me urdhërin e lartë "Naim Frashëri". Edhe pse ishte në pension, u aktivizua në drejtimin e degës së PD në Bulqizë në disa fushata zgjedhore, duke reflektuar kurdohërë kulturë, dinjitet e korrektësi.

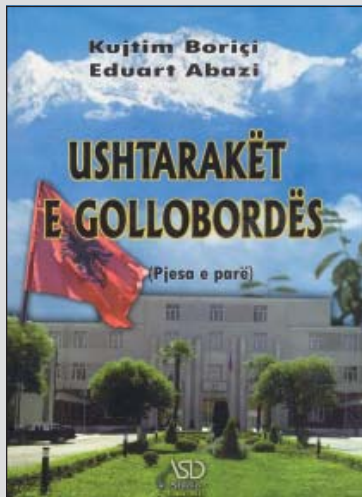
Ramiz Alliu (i ri), i biri Sabriu; mbaroi shkollën e mesme në Bulqizë; UT në fakultetin e gjeologjisë dhe është inxhinier i çpimit të puseve. Ka punuar në emigracion dhe sot punon në Inspektoriatin e Lartë të Punës në Tiranë e Durrës.

Për fat të keq veprimtaria atdhetare e Ramis Alliu u la në harresë për arsye politike edhe gjatë regjimit mbretëror, pasi kishte bindje demokratike dhe për këtë në vitet 1937-1939 ka qenë i arratisur në fushën e Bonatit në Sarajevë. Ai urrente pushtuesit dhe përkrahte pa rezervë idenë e pavarësisë, por mbajti qëndrim indiferent ndaj luftës pasi ishte antikomunist dhe komunizmin e quante mashtrim për të varfërit, ide që nuk i çfaqti hapur, për shkak të rrezikut që sollën reprezaljet e komunistëve.

Veprimtaria e Ramiz Alliu është vlerësuar me dekretin nr.478 datë 06.03.1993 të ish Presidentit Sali Berisha, që e ka dekoruar me urdhrin "Naim Frashëri" të klasit të Parë (pas vdekjes) me motivacionin "Është shquar për kontributin e dhënë në fushën e arsimit, për punë me passion dhe përkushtim në edukimin e brezit të ri". Po kështu në familjen "Alliu" kanë medaljen "Mësuesi i Popullit", Selim Alliu dhe medaljen "Naim Frashëri" Sabri Alliu.

Punova me kënaqësi, që në këto pak rreshta të sistemoj këto të dhëna, që të njohim disa kontribute e vlera njerëzore e kulturore të një prej familjeve të shquara të Dibrës, që për një periudhë më shumë se një shekull, ishin shëmbull i paharrueshëm për të gjithë ata që i njohën.

Shkrimin ia kushtoj me respekt Ramiz Alliu-t, mësuesit të babait tim Shahin Lami, si dhe Sabri Alliu-t, kolegut tim të shumë viteve dhe të gjithë mësuesve "ALLIU" e mësuesve të tjerë në të gjithë Atdheun, që sakrifkuan në rrugën e dijes e të lirisë, për popullin tonë.

“Tragjedia e Gjeneralëve” i Kujtim Boriçi, libër me vlera dokumentare e historike

Nga: **EDUART ABAZI**

Dënimi i kastër së ushtarake në vitet e monizmit, nga viti 1990 e më pas, është bërë shpesh objekt i shkrimeve të shumta në të përditshmet e vendit dhe në emisione të ndryshme televizive. Janë shkruar deri dhe broshura të veçanta. Për disa muaj të tërë, në vitet 2007-2008, tragjedia e gjeneralëve shqiptarë, ishte dhe objekt i dhjetra Dossier-ëve në gazetën “Shekulli”, më të madhen në vend atë kohë, të gazetarit Kujtim Boriçi. Kujtojmë që sjellja në këto shkrime e dokumentave arkivore (një pjesë e mirë e të cilave të botuara për herë të parë), dëshmime të gjeneralëve të mbijetuar, tendenca për të sjellë para lexuesve ngjarjet ashtu siç ka ndodhur, pendesa apo autokritika e gjeneralëve që ishin njëkohësisht viktimë dhe mëkatarë, bëri që ato të ndiqen me shumë interes dhe nga një lexues i shumtë. Shpesh, gjatë botimit të këtij cikli të gjatë, diskutoja me Kujtimin për detaje të ndryshme, duke dhënë dhe mendime që jo vetëm dokumenti arkivor të sillej i plotë (jo si në shumë publikime të kësaj natyre), por krahas saj të sillej për lexuesin dhe reagimi i sotëm i gjeneralëve të gjallë duke u ballafaquar me “krimin” për të cilën u dënuan atë kohë si dhe për stafetën e fajit që disa prej tyre ja hidhnin atëherë njëri-tjetrit. Për të qënë i sinqertë, që gjatë muajve kur Dossier-ët për tragjedinë e gjeneralëve të ushtrisë shqiptare po priteshin me interes, kisha formuar mendimin e një libri të plotë në të ardhmen nga autori për këtë tragjedi. Por këtë mendim, e shfaq në përfundim të ciklit të shkrimeve. Kështuqë jam një nga të parët që këmbëngula për këtë fakt. Dhe ja, tani, libri “Tragjedia e Gjeneralëve” (Balluku, Dume, Çako), është në duar të lexuesit. Ndërsa në rolin e redaktorit, mu desh të merresha gjatë, në mënyrë që puna voluminoze e profesionale e autorit Boriçi, të shkonte sa më e plotë e saktë tek lexuesi. Mendoj se ky libër-monografi, është më i ploti deri tani rreth tre figurës së Gjeneralëve të lavdishëm të luftës nacionalçlirimtare e drejtim të ushtrisë shqiptare ndër dekada, përkatësisht Beqir Ballukut, Petrit Dumes e Hito Çakos. Por për sa më sipër, i takon lexuesit të gjykojë.

Lidhja e shkrimtarëve të Kosovës në Dibër të Madhe. Prezantohet libri “Studime 4”

Prof.Dr. Mahmud Hysa krijues shkencor

Në Qendrën për kulturë në Dibër të Madhe të shtunën pas dite, në praninë e adhuruesve të fjalës së shkruar shqipe, Lidhja e Shkrimtarëve të Kosovës promovoi librin Studime 4 i autorit Prof.Dr.Mahmud Hysa.

Prof. Dr. Shyqri Galica, tha se, "Lidhja e Shkrimtarëve e Kosovës sot në Dibër të Madhe promovon librin e Prof. Mahmud Hysës me titull "Studime 4", veprën e 28 të tij. Ky krijues është paraqitur edhe me shumë veprimtari cilësore letrare brenda e jashtë vendit, duke dëshmuar përkushtimin dhe dashurinë e tij ndaj shkencës dhe artit letrar. Punimet e tij gjithashtu janë publikuar nëpër revista e gazeta të ndryshme, kështu që Prof.Dr. Mahmud Hysa padyshim është ndër emrat e veçantë në pasurimin e gjuhës e posaçërisht të shqipes letrare.

Adem Demaçi, kryetar i Lidhjes së shkrimtarëve të Kosovës, duke përshëndetur të pranishmit, shtoi se, "Kam nderin e madh që të jem para publikut të Dibrës heroike. Ne në Kosovë ua vëmë fëmijëve emrin dibran, por edhe shkodran. Ju përshëndes në emër të Lidhjes së shkrimtarëve të Kosovës dhe të popullit të Kosovës. Kjo veprë është shumë interesante dhe e vlefshme. Autori ka bërë një punë kolosale. Ky libër na e përkujton të sotmen duke iu referuar të kaluarës. Bëhet fjalë për shpërnguljet e mëdha që janë bërë në vitin 1821 në kohën e Millosh Obrenoviqit duke i larë me gjak e spastruar trojet tona. Kemi edhe veprën e diplomatit amerikan Fred Ëiljams, shkruar në vitin 1914, i cili na i përkujton edhe sot manovrimet e lojrat e ndryshme të faktorit të jashtëm lidhur me fatin e shqiptarëve. Tregon edhe për ndarjet tona, përçarjet, paafësinë tonë që me forcat tona t'i dalim zot vetes, e të mos lejonim që faktorit të jashtëm t'i paguanim fatura të rënda. Në këtë vepër bëhet fjalë për librin e Hamit Kokolarit, "Kosova djep i shqiptarizmit", për librin e Mehmet Vokshit "shqipnia e Shqiptarvet, për librin e Ismail Strazimirit "Lufta kundër pavarësisht të Shqipërisë". Mahmud Hysa duke na treguar se çka thonë tjerët edhe kur ata e kanë patur gabim, ua përmirëson gabimet në mënyrë të sjellshme dhe lexuesin e njofton me të vërtetën komplete. Është libër që ka rëndësi të madhe për kohën tonë. Përveç në Kosovë ne po e bëjmë promovimin edhe në Dibër, që është një nga qendrat tona vazhdimisht aktive. Dibra asnjëherë nuk u pajtua me robërinë, asnjëherë nuk u nënshtrua, por gjithmonë me forcat e veta luftoi pushtuesit edhe uzurpuesit e çështjes gjer në ditët e sotme. Ky libër duhet lëxuar me kujdes, jo si roman por si vepër shkencore, e cila çdo njeriu do t'ia kompletojë njohuritë e tij për t'i shërbyer kombit e atdheut. Dibra e ka ndërtuar dynjanë, tash ka filluar ta ndërtojë edhe veten. U kënaqa me këto pak që pata rastin të shoh. Jam i bindur se kur të vij herën tjetër do të më prisni me suksese edhe më të mëdha. Rroftë populli heroik shqiptar. Rroftë miqësia jonë me Amerikën, me shtetet

Vepra më e re me studime e Prof. Dr. Mahmud Hysës, është vazhdim i kërkimeve të tij historike, gjuhësore, letrare dhe kulturore në historinë e në qytetërimin shqiptar tashmë kryesisht të shekullit XX-të. Ky libër hapet me kapitullin Gjenocidi serb ndaj shqiptarëve të Qupërlisë (Quprisë). Kjo është një nga temat shumë interesante për të cilat është shkruar pak dhe në mënyrë të përgjithshme, shtrirjen e shqiptarëve në veri e verilindje të Serbisë së sotme dhe shpërnguljen e dhunshme e gjenocidale të tyre në kohën më të re.

kryesore të Evropës dhe me të gjithë ata që e duan lirinë, demokracinë dhe përparimin".

LIBËR ME PLOT FAKTE HISTORIKE

Argëtim Fida, kryetar i Komunës së Dibrës, duke përshëndetur të pranishmit, u shpreh se, "Përshëndes në veçanti z. Adem Demaçi legjendën e gjallë të qëndresës shqiptare.

Veprimtarëve të letrave shqipe u dëshiroj freski e jetë të gjatë që të promovojnë edhe vepra tjera në të ardhmen. Ne do të mbështesim edhe më tej botimin e veprave për brezat e ardhshëm, që do të ndihmojnë të mos përsëriten gabimet si në të kaluarën, por të ecim para me vizionin për një ardhmëri të lumtur".

Prof. Dr. Begzad Baliu, theksoi se, "Vepra më e re me studime e Prof. Dr. Mahmud Hysës, është vazhdim i kërkimeve të tij historike, gjuhësore, letrare dhe kulturore në historinë e në qytetërimin shqiptar tashmë kryesisht të shekullit XX-të. Ky libër hapet me kapitullin Gjenocidi serb ndaj shqiptarëve të Qupërlisë (Quprisë). Kjo është një nga temat shumë interesante për të cilat është shkruar pak dhe në mënyrë të përgjithshme, shtrirjen e shqiptarëve në veri e verilindje të Serbisë së sotme dhe shpërnguljen e dhunshme e gjenocidale të tyre në kohën më të re. Në kohën që studimet ka një shekull që ngrënë zërin për përmasën slave të trashigimisë serbe në Kos-

ovën e Mesjetës, shqiptarët heshtin për përmasën populluese, kulturore e qytetëruese të shtrirjes së tyre në Serbinë veriore e verilindore. Qasja e Prof. Dr. Mahmud Hysës është mjaft e thelluar dhe e mbështetur fort në dokumnete letrare e historike të kohës., kryesisht të proveniencës serbe. Ky studim ridëshmon edhe njëherë marrëdhëniet postmesjetare serbo-shqiptare dhe fatin e asaj pjesë të popullit shqiptar që jetonte brenda influencës së shumicës serbe në këtë pjesë të Ballkanit gjatë sundimit të Perandorisë Osmane. Kjo është përgjigje njëkohësisht edhe e marrëdhënieve të sotme shqiptare - serbe., të cilat po presin një zhvillim të ri, sipas premisave që përcakton mendimi bashkëkohor i shekullit XXI. Këtu ka studime për Traktatin famëkeq të Shën Stefanit dhe të shumë ngjarjeve në kontestin e zhvillimeve shqiptare e ndërkombëtare, për tu vetedijësuar për perspektivën politike, diplomatike e strategjike për integrimin e hapësirës shqiptare në një shtet".

LIBRI, REZULTAT I NJË PUNE SHKENCORE

Prof.Dr. Jahja Drançolli, shtoi se, "Libri i Prof. Dr. Mahmud Hysës është rezultat i një pune kërkimore - shkencore të gjatë e të mundimshme që na ndihmon t'i finalizojmë, qartësojmë dhe rivendosim disa ngjarje e personalitete në vendin e duhur në historinë tonë , por edhe të zgjerojmë

njohuritë tona për shumë çështje që nuk ka mundur t'i trajtojë historiografia. Në këtë përmbledhje studimesh janë ofruar mjaft risi, të cilat gjer më sot për shkaqe të politikës ditore nuk janë trajtuar sa duhet ose nuk janë trajtuar fare".

Ibrahim Kadriu, shkrimtar, autor i 40 veprave dhe fitues i sivjemë i çmimit "Beqir Musliu" për letërsi, foli për marrëdhëniet krijuese mes tij si shkrimtar dhe Prof. Dr.Mahmud Hysës si kritik letrar i veprave të tij, por edhe kritik letrar e shkencor me përmasa të gjera vlerash. Vlerësimi real kritik symprehtë i Prof. Dr. Mahmud Hysës, tha Kadriu, më bën që para se të shkruaj të mendohem se vepra ime do të lexohet dhe vlerësohet denjësisht nga kritikët. Kjo ka bërë që maksimalisht në mua të rritet ndjenja e përgjegjësisë para lexuesit.

Mr. Ruzhdi Lata, u shpreh se, "Vetë tirulli i librit tregon se kemi të bëjmë me një vazhdimësi studimore shkencore të autorit. Për të shkruar libra të kësaj natyre duhet të keshë bazë shumë të shëndoshë shkencore e përvojë të jashtëzakonshme kërkimore. Libri është shkruar me një gjuhë shumë tërheqëse, inspiruese ku lexuesi mëson për ngjarje historike e letrare, por mëson edhe gjuhën. Në këtë libër trajtohen ngjarje dhe personalitete të ndryshëm të periudhave historike të çështjeve gjithshqiptare, ku unë autorin e shof si hulumtues ku ka krijuar shqiptari, ku ka jetuar, sa ka jetuar, pse është larguar dhe ku gjendet. Kjo është trashëgimi e një njeriu që posedon shpirt të madh që posedon ndjenjë dashurie ndaj tërë asaj që është shqiptare me një shpresë shumë të madhe, që ne lexuesve të na informojë kush jemi dhe ta ndjëmë veten të përfjetshëm edhe në meset tona.

Prof. Mahmud Hysa, duke u falenderuar për vlerësimet e paraqitura, tha se, "gjatë shkrimit të veprave të mia gjithnjë flas me lexuesin, me vetveten, se çka dëshiron lexuesi, si ta kënaq dëshirën e lexuesit. Falënderoj komunën e Dibrës që financoi botimin e këtij libri. Më inkurajon fakti i krijuesve të rinj si Ibrahim Kadriu, që është shkrimtari më i mire në Kosovë dhe në hapësirat mbarëshqiptare", tha në fund Prof. Dr. Mahmud Hysa..

Rexhep TORTE

Hoxhë Moglica në vitin 1975 është dekoruar nga Presidiumi i Kuvendit Popullor si gjuhëtar e atdhetar i shquar. Eshtrat e tij prehen në Varrezat e Dëshmorëve në Peshkopi

Hasan Hoxhë Moglica, klerik dhe luftëtar

Nga: **SAKIP CAMI**

Hasan Shermeti (Sula), Hoxhë Moglica, ka lindur në Moglicë të Okshtunit më 1852, në një familje të dëgjuar për ndjenja të thella patriotike e atdhetare. Hasani është i biri i Sulë Shermetit. Shermeti erdhi nga Dibra e Madhe aty rreth fundit të shekullit 18 dhe u vendos në Moglicë. Bleu një copë tokë, e cila edhe sot njihet si Ara e Shermetit. Ndërtoi shtëpinë e tij, e cila për nga ana sasiore, cilësore dhe arkitektonike bënte dallim për kohën. Shkaqet e shpërnguljes së Shermetit nga Dibra e Madhe ishin sa ekonomike aq edhe politike për kohën. Dibra e Madhe sundohej nga Hoxholli dhe Shermeti nuk i bindej atij dhe regjimit perandorak turk. Mbiemri është trashëguar nga emri i babait. I biri i Shermetit është thirrur Sulë Shermeti, ndërsa i biri i Sulës, Hasani, është thirrur Hasan Sula. Më vonë Hasani do të merrte për mbiemër emrin e fshatit që e lindi dhe e rriti, Moglica.

Që në moshë të vogël ai iu lut të atit që të arsimohej e shkollohet. Kështu i jati e mori me vete atje ku punonte, në Peqin të Elbasanit, ku krahas punës si specialist, usta, Hasani përveç bukës së gojës me punën e tij, edhe do të mësonte në mejtepin (shkollën filllore turke) të këtij qyteti të vogël. Hasani, pa u shpëputur nga puna, me zellin dhe zgjuarsinë që e karakterizonte, e mbaroi këtë shkollë me rezultate të shkëlqyera, gjë e cila i dha mundësinë të atit t'a regjistronte në Medresenë e Elbasanit. Edhe këtu, me vullnetin, talentin e etjen për dije e kulturë, mbaroi me rezultate të shkëlqyera dhe për vetësoi në të shkruar e në të folur osmanishten e vjetër, gjuhën turke, persishten, dhe tinëzisht, edhe shqipen eshkruar.

Në vitin 1874, në moshën 22 vjeçare, mbaroi Medresenë duke u titulluar Hoxhë (mësues dhe predikues) i fesë islame, titull të cilin do ta mbante përjetësisht.

Pas mbarimit të Medresesë, Hasani studioi në Stamboll për teologji dhe për shkencat inxhinjerieke. Të gjithë ata që studionin në Stamboll nga vendet jo turke e kishin detyrim që për të vazhduar studimet në një fakultet shkencor duhet të studionin më parë për teologji, për islam. Në një kohë kanë studiuar në Stamboll shumë hoxhallarë shqiptarë, të cilët më vonë pasi u kthyen në atdhe u bënë baza e formimit të gjuhës shqipe dhe e ndërgjegjes kombëtare si p.sh Vehbi Dibra, Hoxhë Vokri, Hoxhë Lila i Steblevës etj. Shto këtu edhe klerikët katolikë Nikoll Kaçorri, Ndre Mjeda, Gjergj Fishta etj si dhe ortodoksët shqiptarë Petro Nini Luarasi, Papa Kristo Negovani etj.

“PA ATDHE NUK KA FE”

I pajisur me kulturë e shkallë të lartë njohurish teologjike për kohën, Hoxhë Moglica u kthye menjëherë në fshatin e tij të lindjes, fillimisht si imam xhamie, por edhe predikues i ideve patriotike-atdhetare të Rilindjes Kombëtare.

I frymëzuar nga fjalët e Profetit: “Hulum vatan, minel Imam”, që do të thotë “Pa Atdhe nuk ka Fe”, ju vu me zell e përkushtim veprimtarisë së mirëfilltë kombëtare, duke grumbulluar rreth vetes bashkëkrahinarët e tij, të cilët dalloheshin për veprimtari patriotike. Shtëpia e tij u bë bazë e rëndësishme dhe strehë për të gjithë nacionalistët që merreshin me veprimtari atdhetare dhe ndiqeshin nga qeveritarët e asaj kohe. Veprimtaria patriotike e Hasan Moglicës kaloi kufijtë e Okshtunit dhe u shtri pothuaj në të gjitha fshatrat e Gollobordës e më gjërë. Ndërkohë për të përballuar çdo rrezik e të pa prituri, me nismën dhe nën drejtimin e Hasan Moglicës, u formua një njësi vetëmbrojtjeje ku bënëin pjesë

■ **“Mos m’i lidhni sytë se një ditë do të hapen, më lejoni të shikoj edhe një herë malet dhe luginat e Dibrës nga Korabi, Kurora e Lurës, Mali i Bardhë. Por plumbat ja prenë fjalën në mes, e trimat ranë në gropën që e kishin hapur me duart e tyre nën kërcënimin e bajonetave serbe. Ndonëse shpirti akoma nuk u kishte dalë ende përpëlitëshin, pushtuesit u hodhën dhe’ përsipër.**

bashkëfshatarët: Hasan Moglica, Kurt Balla, Hysen Balla, Avdi Sallaku, Shaqir Sollaku, Dalip Hoxha, Ferhat Hoxha, Tafë Hysa, Jashtar Hysa, Shaqir Gega, Din Gega, Tahir Gega, Rrapush Gega, Ymer Lika, Myslym Koka, Balli Koçi, Jemin Koçi, Maksut Koçi, Hajdar Koçi, Jonuz Koçi, Ymer Stojku, Mehmet Stojku, Murat Salku, Jashtar Rexha, Tahir Rexha, Rexhet Lika, Mehmet Lika, Mehmet Briçi, Ramazan Briçi, Isuf Sula, Mehmet Sula etj.

Këta bashkëluftëtarë të armatosur me armët e kohës, ishin jo vetëm përkrahësit dhe ndjekësit e Hoxhës, por dhe kushttrimdhënësit dhe mbrojtësit e lagjeve të tyre nga çdo situatë e papritur.

HOXHË MOGLICA, DELEGAT I LIDHJES SHQIPTARE TË PRIZRENIT ME ABDYL FRASHËRIN NË MOGLICË DHE NË PRIZREN

Ndërkohë, pas vendimeve të padrejta të Kongresit të Berlinit për çështjen shqiptare, ngjarjet në Ballkan rrodhën në mënyrë të atilë që të krijoheshin kushtet për mbajtjen e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit, ku së bashku me delegatët e tjerë të Dibrës, mori pjesë dhe Hoxhë Moglica. Ai shoqëroi në krahinën e Gollobordës dhe në Okshtun ideologun e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit Abdyl Frashërin, i cili pasi bujti dy netë në shtëpinë e Hoxhë Moglicës u shoqërua nga ky i fundit për në Teqenë e Martaneshit.

Hoxhë Moglica ka marrë pjesë edhe në Kuvendin Kombëtar të jashtëzakonshëm i Dibrës, 14 tetor 1878. Në degën e Lidhjes Shqiptare për Dibrën, me nismën e së cilës u mbajt në Dibër, më 14 tetor 1878, një kuvend i jashtëzakonshëm, ku morën pjesë krerët e qytetit të Malësisë dhe të Fushës së Dibrës u miratua një rezolutë, e hartuar mbi parimet e programit të Lidhjes Shqiptare të Prizrenit. Pasi protestohej kundër copëtimit të trojeve shqiptare nga Kongresi i Berlinit dhe pasi flitej për rrezikun e asgjësimit të Shqipërisë nga shtetet fqinje, në rezolutë vihej në dukje se për të larguar këtë rrezik është e domosdoshme që të gjithë sanxhakët shqiptarë të bashkohen në një vilajet të vetëm autonom (Vilajeti i Shqipërisë). Gjithashtu ai ka marrë pjesë edhe në Kuvendin e posaçëm të Lidhjes Shqiptare në Dibër më 1 nëntor 1878. Kuvendi i posaçëm i Lidhjes u mbledh më 1 nëntor 1878 në qytetin e Dibrës, me nismën e Komitetit të Lidhjes Shqiptare për të dyja Dibrat dhe veçanërisht të kryetarit të saj, Iljaz pashë Dibrës (Qoku). Në Kuvend mori pjesë si përfaqësues i Lidhjes Shqiptare për mbarë Toskërinë (vilajetin e Janinës) Abdyl Frashëri. Kuvendi miratoi një re-

zolutë në trajtën e një memorandumit, të hartuar nga dora e Abdyl Frashërit. Është për tu theksuar se në të gjitha kuvendet e kohës Hoxhë Moglica mori pjesë përkrah Abdyl Frashërit dhe Iljaz Pashë Dibrës. Kjo, falë edhe arsimimit të tij dhe vetive burrërore si besa, bujaria, trimëria etj. Kuvendi i Dibrës i filloi punimet më 20 tetor 1880. Aty morën pjesë rreth 300 delegatë të ardhur nga krahinat shqiptare të katër vilajeteve, të shoqëruar nga 5 mijë veta të armatosur. Shumica e tyre ishin dërguar nga vilajeti i Kosovës dhe nga viset shqiptare të vilajetit të Manastirit. Numri i delegatëve që përfaqësonin Shkodrën, Shqipërinë e Mesme dhe të Jugut ishte më i pakët. Pjesa më e madhe e delegatëve u përkiste rrymave radikale dhe të moderuara. Midis delegatëve ishin Ali pashë Gucia, Iljaz pashë Dibra, Abdyl Frashëri etj.

PAS LIDHJES SHQIPTARE TË PRIZRENIT DHE TË KUVENDIT TË DIBRËS

Veprimtaritë për zbatimin e vendimeve të Lidhjes Shqiptare të Prizrenit dhe të kuvendeve të Dibrës e bënë Hasan Moglicën akoma më të njohur në Dibër, Elbasan dhe Gollobordë. Ai mbante lidhje me mjaft figura të shquara të kohës si me Haziz Lilën në Steblevë, Elez Koçin e Qazim Dukën në Ostren të Madh, Hysen Destanin në Trebisht, Karasanajt në Radovesh etj. Ai mori pjesë aktive kundër forcave të Dervish Pashës, krahas forcave të tjera dibrane, me çetën e tij të Okshtunit. E gjithë kjo veprimtari atdhetare e Hoxhë Moglicës, krahas jehonës së madhe që bëri, shihet me sy jo të mirë nga autoritetet turke, të cilat tashtë më ishin bindur dhe e njohnin autoritetin dhe veprimtarinë e tij si dhe reputacionin e këtij patrioti në Malësinë e Okshtunit e të Gollobordës. Prandaj për ta afruar dhe për ta larguar nga armiqësia me pushtetin turk, i afruan atij detyrën e Myderizit në zonën e Gollobordës, duke i caktuar jo vetëm një rrogë të majme, por edhe një fond të majmë për të mbajtur deri në 5 sejmene për vetëmbrojtje. Duke pranuar detyrën e Myderizit, ai shkonte shpesh në Dibër të Madhe, Elbasan e nën maskën e doletit (shtetit), kryente edhe detyra patriotike atdhetare.

Nga zona e Gollobordës në Kongresin e Dibrës nga 23-29 korrik 1909 ishin: Haziz Hoxhë Efendi Lila (Steblevë), Dibër, Hasan Hoxhë Moglica (Okshtun), Dibër, Dan Agë Cami, Sepetovë, Dibër

Më 1909, Hoxhë Moglica mori pjesë në Kongresin e Elbasanit, ku midis të tjerave u vendos edhe hapja e Shkollës Normale për të përgatitur mësues për gjuhën shqipe. Vetëm dhjetë muaj nga Kongresi i Manastirit, më 2-9 shtator 1909, u organizua një kongres me përmasa kombëtare dhe me rëndësi tejet të veçantë për përhapjen dhe zhvillimin e arsimit shqip, që në historinë tonë kombëtare quhet “Kongresi i Shkollave Shqipe” i njohur si “Kongresi i Elbasanit”. Për këtë çështje, për t’u kërkuar leja që gjuha shqipe të behet gjuhë zyrtare në gjitha shkollat në Shqipëri, u ngarkua Klubi i Manastirit. Bashkëpunimi me patriotët Abdyl Frashëri, Iljaz Pashë Dibra, Vehbi Dibra, Hoxhë Vokri (Said Najdeni), Aqif Pashë Elbasani, etj ishin baza e veprimtarisë patriotike dhe e përhapjes së arsimit shqip të Hasan Hoxhë Moglicës. Hoxha në veprimtarinë dhe kontributin e tij kishte shumë miq, atdhetarë e patriotë të dëgjuar me emër si Abdyl Bej Frashëri, Bajo e Çerciz Topulli, Halit e Ibrahim Bërzështa, Ismail Qemali, Hoxhë Voka e Aqif Pashë Elbasani etj.. Ai gjithashtu bashkëpunoi ngushtë me figura të njohura të zonës si Haziz Lila, Elez Koci,

Hysen Destani, Feta e Dan Cami, Ali Pustina, etj. Për vënien në jetë të vendimeve të Lidhjes shqiptare të Prizrenit, Kuvendit të Dibrës, Kongresit të Manastirit dhe Kongresit të Elbasanit Hoxhë Moglica organizoi një kuvend që njihet në histori si Kuvendi i Fushë Klenjës. Për Kuvendin e Fushë Klenjës, patrioti dhe publicisti Haki Stërmilli shkruan: “ Hoxhë Moglica e mbledhi popullin e Gollobordës e mbasi ua shpjegoi gjatë e gjerë vendimet e mara në Manastir, u foli mbi rëndësinë e Shkollës Normale të Elbasanit dhe përfundoi duke kërkuar prej çdo dere të parisë së Gollobordës të dërgonin nga një djalë në këtë shkollë. Mbasi i dhanë të gjithë besën se fjalët e tij do të realizoheshin, mbledhja u shpërnda krejt entuziaste nga fjalët e Hoxhës, tue qit edhe pushkë nga gëzimipushtues”. (Haki Stërmilli, “Dibra në pragun e Historisë”, Fq.53, Viti 1940).

Vasil Pleushku, një ortodoks shqiptar nga Klenja ishte një nga ndihmësit më të mirë të Hoxhë Lilës dhe të Hoxhë Moglicës për përhapjen e gjuhës shqipe. Si ortodoks që ishte ai gëzonte besimin e forcave ushtarake sllave dhe të postave të tyre që kontrollonin vendin. Ai ishte miku i përbashkët i Hoxhë Haziz Lilës dhe Hoxhë Hasan Moglicës. Por serbët dhe bullgarët nuk e dinin se Vasili ishte patriot shqiptar dhe se luftonte për gjuhën shqipe. Vasil Pleushku ka meritën e madhe që transportoi dhe shpërndau abetaret shqip që sollën Hoxhë Lila dhe Hoxhë Moglica nga Stambolli, Bukureshti, Sofia etj. Mushkën dhe arkat e drunjtat të Vasilit nuk i kontrollonin postat serbe dhe kështu kaluan pa raprezalje abetaret shqip. Ai udhëtonte në të gjitha fshatrat e Gollobordës për të ushtruar zanatin e tij, por njëkohësisht shpërndante libra shqip kudo në Okshtun, Moglicë, Orenjë, Klenjë, Steblevë etj. Okshtunasit, e në radhë të parë vetë Hoxhë Moglica, nuk u tundën nga presioni i gjithanëshëm, por përgatitjen dhe dërguan 8 djem në normalen e Elbasanit. Tre nga këta ishin nga shtëpia e Hoxhë Moglicës e të nisur me shpenzimet e tij, midis tyre edhe djali i vetëm i Hoxhës, Osmani. Edhe nga Sebishti Hoxhë Moglica dërgoi djalin e patriotit Sulë Lila, të cilin e kishte edhe mik shtëpie. Dërgimi i 8 nxënësve nga zona e Gollobordës në Normalen e Elbasanit, në vitin e parë të hapjes, kur numri nga e gjithë Shqipëria ishte 29 nxënës, jo vetëm tregon prirjet dhe etjen arsimdashëse të popullit të Gollobordës, por edhe punën durimplotë që kishte bërë Hoxhë Moglica dhe rëndësinë që ai u jepte përgatitjes së njerëzve të djes me gjuhën amtare shqipe. Hoxhë Moglica nuk e ndërpreu asnjë çast veprimtarinë në funksion të shkollimit të fëmijëve të Okshtunit e të Gollobordës, duke e kthyer shtëpinë e tij në një shkollë të vërtetë. Ai u bë sjellës e përcjellës i Abetares shqipe duke e sjellë nga Stambolli fshehur në thasët e sheqerit. “Ai solli 5000 abetare të tilla”, shkruhet në revistën e kohës “Zani i Naltë”. Medashurinë për librin që ndihmonte më tej të dritës së driturisë, me shpenzimet e tij dhe mendimën e miqve që i kishte kudo, Hoxhë Moglica e ktheu shtëpinë prej 28 dhomash në Moglicë në një bibliotekë-shkollë, krahas shkollës turke që e kishte hapur tek Ara e Martinit që në vitin 1904. Këtë bibliotekë më 1908, së bashku me 15 shtëpi të tjera të Okshtunit e dogjën forcat turke të Durgut Pashës. Me dëshirën e madhe të Hasan Moglicës për të marr pjesë në shpalljen e Pavarësisë më 1912 në Vlorë, ai, për arsye të angazhimeve dhe ndjekjes nga pushtuesit, nuk mundi t’u bashkëngjitet delegatëve dibranë. I entuziazmuar për këtë eveniment, ngriti flamurin kuq e zi mbi pullazin e shtëpisë në prani të njerëzve dhe bashkëfshatarëve të tij.

(Vijon në faqen 21)

Libri për Maqellarën u promovua dhe në komunën e Maqellarës, ku interesi për të u zgjua dhe nga emigrantët dibranë në Amerikë. Regjisori Aqif Ademi ka dhe projekte të tjera artistike kryesisht në hapësirat shqiptare si në Velisht të Strugës, Tetovë dhe në Dibër të Madhe.

“Zemrën atje e kam”

Ymer Keta boton librat me poezi dhe kujtime: “Zemrën atje e kam” dhe “Shënime nga ditari im”

Nga: Fatmir DELISHI *

Përpara tavolinës time të punës, e cila dëshiroj që të mos mbetet asnjëherë bosh, me librat e shokëve dhe miqve të mi, të cilëve unë herë pas here jap ndonjë mendim për shkrimet e tyre.

Autori është një nga miqtë e mi, i cili këtë radhë vjen para lexuesit me një libër shumë interesant.

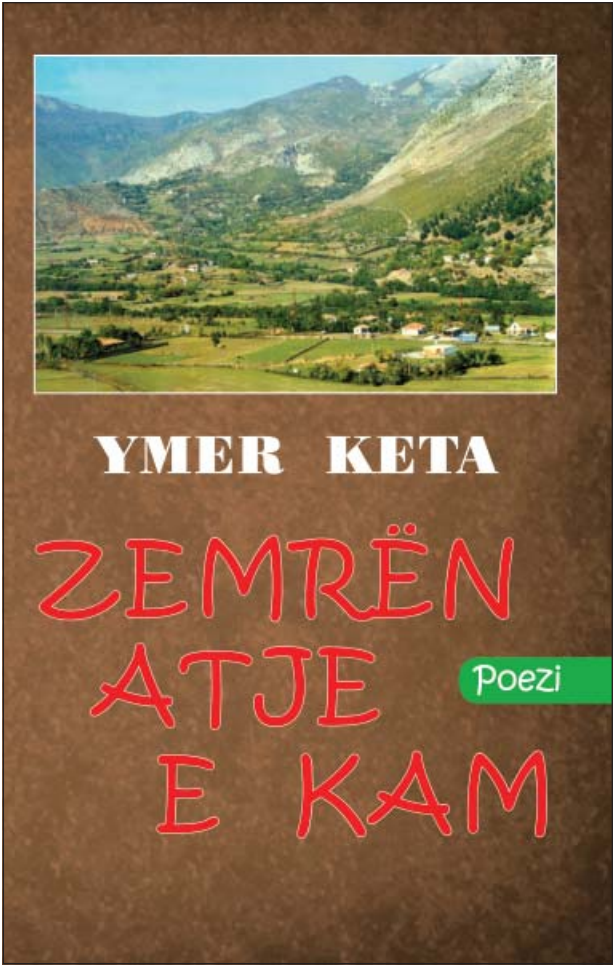
Të shkruash do të thotë të mos lësh asgjë në shpirt... Është kjo që më bën të them pak gjëra për autorin. Ky libër që po merr në duar lexuesi, e ka shkruar një ish punonjës i Shërbimit Inteligent, një intelektual : i kompletuar në fushën ushtarake, juridike dhe civile. Një kuadër i përkushtuar i cili ka qendruar për dekada në roje të atdheut..

Në librin e tij ky autor ka dhënë një pasqyrë të gjallë të një individi që ka punuar në shumë sektorë të jetës, si në mal në fushë, në zgafellat e nëntokës, apo si oficer në disa sektorë të rendësishëm, në labirinthe e sistemit një partiak. Ndonse libri ka si subjekt disa ngjarje, para më shumë tre apo katër dekadash, ka sjellë disa nga episodet, ndodhitë dhe detajet e ngjarjeve të jetuara në ato zona ku ai ka punuar e jetuar. Çuditërisht punëtor operativ i komanduar në burgun e Burrelit, i cili e kontenstoi, por e vazhdoi atë detyrë në burgun e Batrës të rrethit Mat.

I lindur në vitin 1942, në fshatin Dushaj të Dibrës në një familje vatra e së cilës ka mbajtur kurdoherë prush të dezur atdhetari, që kur ishte fëmë, ku për shkakë ekonomike dhe duke mos patur mbështetje nga monitoruesi, detyrohet të ndërpresë shkollën dhe të punojë në disa sektorë të vështirë për mbijetesë. I prire që në vogëli për letërsi, Ymer Keta kudo që punoi nuk iu nda veprimtarisë tij publicistike e letrare. Ky autor sot vjen para nesh me një mori librash, është poeti i mesazheve të zjarra atdhetare. Thua se në të gjitha vëllimet e tij letrare ndihet shpirti i ndezur prej shqiptari të vërtetë. Në të gjitha subjektet e librave të tij nuk e ke të vështirë të kuptosh monologun e tij të brendshëm, dialogun e tij shpirtëror me të tjerët, revoltën shpirtërore për padrejtësitë, por dhe për pathosin plot ndjesi zemre. Pra në krijimtarinë e tij letrare është derdhur llavë e nxehtë nga vullkani i zemrës së tij. Syri vëzhgues i këtij autori, mprehtësia, por edhe përgjegjësia si intelektual i ka dhënë mundësinë atij të depërtojë në botën e brendshme të njerëzve të afërm, të shokëve, kolegëve, të vetranëve, duke i trajtuar ato me vërtetësi e realizëm.

Kudo që ka punuar e jetuar, ka qenë dhe është i lidhur me komunitetin ? me të cilët ka ditur të bëjë dallimin e njerëzve që mund të mashtronin, apo devijonin nga detyra e tij jo e lehtë. Nuk dua të zgjatem me hollësi të jetës së burgut e të sektorve të tjerë, pasi autori i këtij libri dhe si dashamirës i letërsisë, i përshkruan me kujdes shumë ngjarje dhe episode. Autori veç të tjerash, si i talentuar në profesionin e tij, ishte në gjendje t’i analizonte të vërtetat dhe të pa vërtetat që i thoshin qytetarët, të burgosurit apo ushtarët, nën oficerët apo dhe oficerët sipas formimit, peripecive të tyre jetësore dhe interesave të kohës.

Rritur, edukuar dhe kalitur në një çerdhe të ngrohtë familjare dhe në rrethe njerëzish të përkushtuar për popullin dhe atdheun, autori është interpret i mendimit më të përparuar dhe shprehës i ndjenjës më të përflakur. Përmes librave ai i drejtohet lexuesit me mesazhet më të mira të sotmes dhe të arthmes, duke shkruar me modesti në mesin e lexuesve të tij jo vetëm si bashkëmendimtar drejt idealeve të fuqishme, por dhe si bashkëudhëtar kembëngulës drejt horizonteve plot

dritë.

Në librin e tij poetik, “Zemrën atje e kam” ka flakë dashurie që burojnë nga zjarri i brendshëm i autorit, ku rrezaton ngrohtësi e përkushtim, për të qenë kurdoherë në vendlindje, si një djalë i dhimbshëm. Gjithashtu një rendësi i ka kushtuar rimit, duke e ndërtuar vargun të atillë, ku herë e puthën, herë e ledhaton .

Autori ka udhëtuar si vizitor dhe si turist në disa vende Evropiane, veçanërisht ato Ballkanike. Në këto udhëtime si një njeri me përvojë, nuk ka harruar të bëjë pjesë të shënimeve të tij edhe bukuritë mbresëlejnëse të pikave e vendeve historike e turistike, deri ato antike. Gjithashtu s’ka përtuar që ato eksperiencia t’i eksplorojë në shkrime ne gazeta, pas kthimit në atdhe. Nga ana tjetër autori ka sjellë kontraste mes kulturave e modeleve të zhvillimit, rregullave, sistemeve të qeverisjes që përcaktojnë stadin e jetesës. Ka bërë edhe kritika për pushtetarë të disa niveleve, të cilët vizitojnë disa vende të Evropës e të botës, me parat e taksapaguesve shqiptarë, dhe kur kthehen s’bëjnë asnjë ndryshim apo shfaqje eksperiencie.

Duke e njohur, si shkrimtar, si poet por dhe si militant shoqëror, natyrshëm të krijohet ndjesia e një respekti të veçantë për te. Ashtu si në botimet e tjera dhe në këtë libër autori, është orgjinal dhe vetvetja. Duke qenë i tillë, ai zë vend natyrshëm në bibliotekat tona që dëshirojnë dhe e mirëpresin këtë lloj letërsie. Këtë respekt pothuajse e kanë të gjithë bashkëpatriotët e mi dibranë të cilët e kanë zgjedhur dhe sekretar të Shoqatës Dibra në Lezhë.

Unë i uroj që të mos e ndërpresë veprimtarinë e tij në fushën e letrave, por ta thellojë atë e të shkruaj të tjera episode nga ato labirthe njerëzish e personazhesh tepër interesantë.

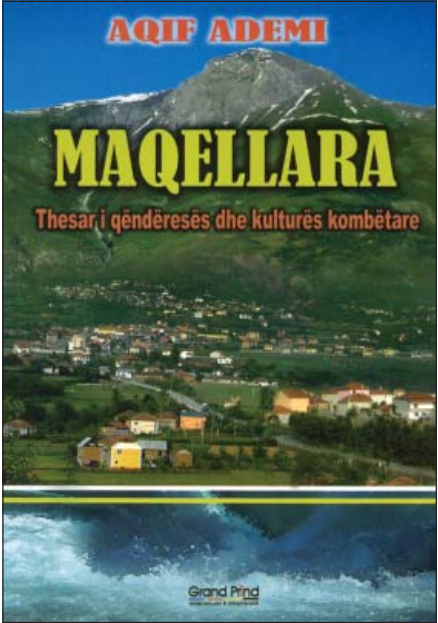
* Kryetar i Shoqatës “Dibra”, Lezhë

Prezantohet libri i regjisorit Aqif Ademi

MAQELLARA, thesar i qëndresës dhe kulturës kombëtare

Në Muzeun Historik Kombëtar në prani të pjesëmarrësve të shumtë dibranë si dhe nga Dibra e Madhe, Struga, Tetova e Manastiri, gjatë kohës së promovimit në monitor shfaqeshin sekuenca filmike nga dokumentari “Dibra dhe Skënderbeu” të autorit Ademi. Fjalën e hapjes së promovimit e hapi z. Xhevdet Stefa, ku theksoi: “Populli i Maqellarës ka shumë veçori të papërsëritshme ky populli mrekulueshëm, që duhet cilësuar që nga luftërat e hershme, e deri te figurat, e prijësit, që nga heroizmi kolektiv, deri në individë të shquar, që kanë bërë vend në historinë e Dibrës. Maqellara është modeli i urtësisë, i mençurisë, i trashëgimisë, i dëtorisë modeli i qytetërimit të popullit dibran. Të pranishmit i përshëndeti dhe z. Seudi Kaba gjyqtar nga Struga, ku foli për punën krijuese të regjisorit Aqif Ademi, në hapësirat shqiptare në Maqedoni, dhe përballjen në vështirësitë që i kanoseshin, por ai është i suksesshëm në emicionet televizive dhe në librin e tij të dytë. Poeti dhe studiuesi Mevlud Buci, lartoi figurën e z. Ademi për punën që ka bërë për evidentimin e vlerave dibrane të ngjuara në shekuj, bazuar vetëm në forcat e veta. Në këtë libër z. Ademi bëri një homazh figurave partiake të Maqellarës në rrezatim kombëtar pa marrë parasysh nivelin politik zero. Ngriti peshë auditorin fjala e Artistit të Popullit Reshat Arbana, i cili recitoi vargje nga poezi e Mevlud Bucit për Maqellarën.

Libri për Maqellarën u promovua dhe në komunën e Maqellarës, ku interesi për të u zgjua dhe nga emigrantët dibranë në Amerikë. Regjisori Aqif Ademi ka dhe projekte të tjera artistike kryesisht në hapësirat shqiptare si në Velisht të Strugës, Tetovë dhe në Dibër të Madhe.

FRAGMENT NGA HYRJA E LIBRIT

Maqellara, djepi i qytetërimit etnik, kjo perlë e kulturës dibrane, thesar i qëndresës dhe Kulturës Kombëtare. Ka qenë e banuar mijëra vjet më parë, ka lindur dhe rritur burra të fjalës, të besës, të karakterit që kanë drejtuar Dibrën dhe shtetin shqiptar që nga lashtësia e deri në kohën e sotme, në epokën e globalizimit masiv. Vjen një ditë që nxënësi I jep pavdekësinë mësuesit që e mësoi me detajet e jetës. Vjen një ditë që bijtë dhe bijat e Maqellarës qëndrojnë në istikame për të mbrojtur kufinj të trevës së Maqellarës, me armën e tyre artistike. Këta njerëz djersën e tyre shkolluan bijtë e saj, që një ditë të mbrojnë këtë planet të Dibrës, nga rrebeshet e kohës, që historia e saj të fitojë pavdekësi, që zakonet, tradita dhe kultura e saj të rrezatojnë në gjithë hapësirat kombëtare. Një ditë të bukur vjeshte, në Tiranë, mësuesi I letërsisë z. Xhevdet Stafa provokoi të gjithë frymëzimet e mia të akumuluar prej vitesh të vendosen në një libër për Maqellarën. Nga pritja e gjatë se ndoshta do ta kujtonim nga shkrimi I dikujt tjetër por jo, nuk ndodhi ashtu. Vendosi, siç shprehet zoti Stafa, të futemi në këtë sipërmarrje të vështirë, por e mundur. Vendosi të shkruajmë, sepse shpesh libri vendos një rregull në kaos, vendosa të shkruaj që të udhëtoj në jetën e banorëve të asaj treve, vjen një moment që e shkruara bëhet rrënojë, pastaj fryhesh nga brenda dhe shpërthen në këtë jetë të mbushur me dengje heroizmi, qëndrese, dashurish, përballimesh, brengash. Është një shpjegim i thjeshtëzuar ka 2000 vjet që mbetet e pashpjegueshme. Ky libër nuk është për t’ju mbushur mendjet dikujt, por për të pasur në kujtesë dhe për të mësuar të tjerëve vlerat e banorëve të asaj treve, të atyre personalitetëve që luftuan për liri dhe pavarësi kombëtare. Është një libër malli, sado e çuditshme që të duket, ndonjëherë e ndjen, se për disa njerëz që kanë ikur, ndej dalëngadalë, fillon një zë i çuditshëm, je përballë një perëndimi dhe ai zë të kujtohet. Dëgjon pas shpinës tënde, zërat e dikujt, duke kthyer në tinguj të panjohurve dhe parafytyron fytyrën e të mëdhenjve hap pas hapi, mendje pas mendje, dhimbje pas dhimbje, fillon të kuptosh se të vdekurit që lanë historinë duke shërbyer si burim frymëzimi, duke u kthyer kështu në dashuri të mëdha të vërteta të kësaj bote, për këtë duhet të kesh kaluar disa vite e të kesh shok dhe miq të mëdhenj me të cilët ke patur dialogje.

intervistë

Iluzionisti, aktori dhe mjeku popullor, nderuar me shumë çmime ndërkombëtare zbulon jetën private dhe profesionale

Sami Matoshi: “Ja si hipnotizoj dhe i shëroj njerëzit”

Sami Matoshi është iluzionist, aktor, dhe mjek popullor. Ka lindur më 29 nëntor 1966 në Luzhë të Tropojës dhe aktualisht banon në Shkozë të Durrësit. Është i martuar dhe ka tre vajza dhe një djalë. Është diplomuar për regjizurë dhe ka interpretuar në filmat artistikë “Në emet të lirisë”, “Guri i besës”, “Hetimi” dhe “Binarët”, si dhe në shumë role në estradë. Ka botuar dhe librin “99 mrekulli”. Është president i Federatës Shqiptare të Iluzionistëve, President i Shoqatës Bamirëse “Njeriu i mirë”, anëtar i Shoqatës së Iluzionistëve me qendër në Hollandë, anëtar i Shoqatës Botërore të Magjisë (IBM) me qendër në SHBA, ku bën pjesë edhe iluzionisti i famshëm David Koperfeld. Më 1990-2010 punon si iluzionist dhe mjek popullor, më 1988-1990 aktor në Kinostudion “Shqipëria e Re”, më 1986-1988 aktor në Teatrin e Estradës së Elbasanit. Ka shëruar mbi 500 mijë njerëz në Shqipëri, Kosovë, maqedoni, Mal të Zi, Greqi, Itali, Zvicër, SHBA, etj. Është fitues i çmimit të parë në Festivalin Ballkanik “Tirana 2005”, fitues i çmimit të parë në seleksionin evropian të iluzionistëve, Berlin 2005, fitues i çmimit të parë në Festivalin e Iluzionistëve të vegjël në krye të grupit “Hyjnorët shqiptarë” organizuar në Danimarkë në vitin 2009. Ka botuar dhe shumë cikle poetike në gazetën “Zëri i Rinisë”. Ka krijuar shoqatën e Iluzionistëve Shqiptarë “Hyjnorët” dhe jep shfaqje në të Shqipëri dhe jashtë saj. Është nderuar me shumë medalje dhe çmime kombëtare dhe ndërkombëtare.

Z. Matoshi, tashmë ju jeni një person VIP në Shqipëri dhe në botë, por pak di lexuesi për jetën tuaj private? Si ka qenë fëmijëria juaj? E bukur apo e trishtuar?

Kam kaluar një fëmijëri të zakonshme, si gjithë fëmijët shqiptarë të viteve '60-të. Një fëmijëri me shumë halle e pak mundësi për të plotësuar dëshirat feminare.

Çfarë tipi qenë qenë në fëmijëri, tip i mbyllur apo tip i hedhur?

Kam qenë tip i përkëdhelur, i shkathët, këmbëngulës dhe i vendosur për të çuar ambiciet e mia gjer në fund.

Pasionet në fëmijëri?

Kisha për zemër futbollin dhe topit i bëja xhunglime të papara. Lija pa kryer detyrat e shkollës për të luajtur top me shokët.

Keni mbaruar për regjizurë, ndërkohë që tashmë i jeni futur përfundimisht rrugës së bamirësisë, besimit dhe iluzionizmit?

Pasi diplomomit për regjizurë

kam punuar si aktor në Kinostudion “Shqipëria e Re” dhe në Estradën e Elbasanit”. Por iluzioni është pasioni im më i madh. Që në fëmijëri kam ndjekur numrat e iluzionistëve të mëdhenj botërorë nëpër filma e televizione. Kisha një shtysë të mbrendshme shpirtërore dhe besim hyjnor që më nxiste dhe më hapte rrugën. Një natë vëllezërit e mi kishin shkuar në mal për të marrë bar për bagëtitë. Pasi ra errësira u nisa për atje dheteksa i prisja në një për-rua, një trup madhështor veshur me të bardha afrohet drejt meje dhe më thotë: -Çohu se do vish me mua. Nuk e njihja atë zë dhe atë burrë. Mu duk vetja në ëndërr, por jo. E kundërshtova dhe ai mu përgjigj. “Po nuk erdhe unë do të vij prapë sonte dhe do ju marr, sepse ti je njeriu ynë”, më tha mjekroshi. Nga ajo ditë ai u bë për mua idhulli im.

E kujton shpesh daljen tuaj të parë para publikut shqiptar?

I përket vitit 1985. Atëherë Shqipëria kishte vetëm TVSH-në. Në koncertin e madh të Vitit të Ri që u

Shfaqë nga TVSH-ja u shfaq edhe unë. Më pas prania ime në koncerte dhe evenimente të ndryshme u bë shumë e evidente. Pas viteve '90-të dhe lindjes së shumë televizioneve dhe hapjes së kufijve mora pjesë në shumë koncerte në Shqipëri dhe në botë.

Çarë të është ngulitur në mendje nga numrat e tu magjikë?

Mund të përmend “Ushtrimet e djegies në turrën e druve, ushtrimet e hedhjes në Liqenin Artificial të Tiranës duke qenë i prangosur këmbë e duar, prerja e dorës dhe ngjitja e saj, mbajtja në ajër e djalit të tij Hyjnorit dhe dy vajzave, tre vetë njëkohësisht, performanca në turrën e druve, lidhur këmbë e duar me zinxhir në turrën e druve duke sfiduar zjarrin dhe flakën. Të gjitha këto i kam bërë në praninë e kamerave dhe të publikut, të transmetuar nga TVSH, Shijak TV, TV Klan, News 24, Alsat TV, Tirana TV dhe Vizion Plus, etj.

Bisedoi: MENTOR HOXHA

Hasan Hoxhë Moglica, klerik dhe luftëtar

(Vijon nga faqja 19)

Është për t'u nënvizuar se përveçse një dijetar, klerik dhe atdhetar i flaktë, Hasan Moglica ishte edhe një projektues e inxhinier me zë në të gjithë krahinën e Dibrës. Shpella tek Shkëmbi i Patës, ishte shtëpia e dytë e tij. Ai projektoi kanalën e famshëm të vaditjes në lagjen Ballaj, muri i të cilit ngrihet mbi një shkëmb të thepisur 9 metra të lartë. Ai ndërtoi për herë të parë një valanicë për ngjeshjen dhe përpunimin eshajakut si dhe një farkë (kovaçanë) për mjetet dhe armët e luftimit etj. Valanica u ndërtua midis Moglicës dhe lagjes Ballaj. Përveç valanicës Hoxha ndërtoi edhe një mulli që shërbente për të gjithë zonën. Kanali dërgonte ujë tek valanica dhe tek mulliri si dhe shërbente edhe për vaditje. Kjo vepër ujitëse ka egzistuar deri në ditët e vona dhe tregohet nga të gjithë. Hysen Sula, një okshtunas i vjetër, u tregonte fëmijëve të shkollës tek Ara e Martinut se ky kanal dhe kjo valanicë është ndërtuar nga biri i këtij fshati që studioi në Stamboll, Hoxhë Hasan Moglica.

Më 1914 Hoxhë Moglicën e kapën esadistët, e burgosën dhe e keqtrajtuar çnjerëzisht. Pa marrë parasysh moshën, autoritetin dhe petkun fetar, për ta poshtëruar e diskredituar, i vunë një samar dhe e detyruan të ecte këmbadoras në rrugët dhe rrugicat e Elbasanit. Por megjithë presionin dhe torturat çnjerëzore që përdorën esadistët ndaj Hoxhës, ai nuk u mposht e nuk u thyje, e pas 3 muajsh tortura të egra kur serbët ju afruan postave të Elbasanit, Hoxhë Moglica arriti të arratiset nga burgu me ndihmën e shokëve e miqve të tij dhe në fillimet e viteve 1915 u kthye në Okshtun. Edhe pas kthimit në vendlindje, serbët e ndoqën këmba-këmbës.. Ata dhanë shumën të konsiderueshme për të zbuluar vend ndodhjeve të tij, ndërkohë që shtëpinë ja dogjën e familja u largua në fshatrat e Çermenikës.

Me anë të shiturve, ata (serbët), mundën t'i kapin djalin e vetëm që kishte, Osmanin, i cili kishte mbaruar normalen e Elbasanit dhe kryente detyrën e mësuesit të gjuhës shqipe. Patrulla serbe i solli të lidhur djalin duke i bërë presion që të dorëzohej. Hoxha gjykoj se është më mirë të lirojnë djalin e vetëm, unë do të dorëzohem, se unë di si të qëndroj”. Ndërkohë serbët lirojnë Osmanin dhe arrestojnë Hoxhën dhe bash-

këpunëtorin e tij të ngushtë Abdi Sollakun, duke i vënë si kusht për lirim firmosjen e një deklarate sipas së cilës, rajoni nga Fusha e Kolreikut në perëndim në Kaptinë, në Vervjak, Qafë Bual dhe Qafë-Murrë, e më tej në Lurë të quheshin toka serbe!!!! - Nëse do të firmosej deklarata nga Hoxhë Moglica, serbët jo vetëm do t'a lironin, por ai do të përfitonte shpërblime dhe ofiqe të majme"- shkruhej në gazetën “Zani i Naltë” Nr.11 viti 1937.

Atdhetari e priti këtë “nder” me neveri duke dhënë këtë përgjigje:

“Mos m'i lidhni sytë se një ditë do të hapen, më lejon të shikoj edhe një herë malet dhe luginat e Dibrës nga Korabi, Kurora e Lurës, Mali i Bardhë. Por plumbat ja prenë fjalën në mes, e trimat ranë në gropën që e kishin hapur me duart e tyre nën kërcënimin e bajonetave serbe. Ndonëse shpirti akoma nuk u kishte dalë e ende përpëliteshin, pushtuesit u hodhën dhe' përsipër.

Për këtë veprim barbar një diplomat austriak, në telegramin drejtuar Vienës nga Durrësi më 31 tetor 1913 raporton: “Në Okshtun, një nga hoxhët e vendit, sapo e çonin në varr. Unë urdhërova që ta zgjidhinin të lidhurin dhe pushë tek kufoma e tij e prishur në kokë, në tëmthin e majtë një plagë plumbi.” Raste të tilla masive kishte në Okshtun ku para dhunimit e plaçkitjes ngrihej qendresa. Përveç hoxhës, nga plumbat serbë dhanë jetën Jakup Atka dhe Ram Stefa, vëllezërit Zenel dhe Ferhat Hoxha, vëllezërit Isak dhe Bajram Stojku, dy kushurinjtë Hysen dhe Sul Gega, Hasan Biba, Llan Zani, Muharrem Hoxha, Ferhat Lika, Ymer Hoxha, Hasan Stojku.

DIBRANI I SHEKULLIT

Hoxhë Moglica në vitin 1975 është dekoruar nga Presidiumi i Kuvendit Popullor si gjuhëtar e atdhetar i shquar. Eshtret e tij prehen nëVarrezat e Dëshmorëve në Peshkopi. Gazeta “Dibra”, në mbyllje të shekullit të 20-të dhe në vigjilje të shekullit të 21-të organizoi një anketë popullore, me votime dhe letra të lira të lexuesve ku ka vlerësuar Hoxhë Hasan Moglicën “Dibrani i Shekullit!”. Ky vlerësim nuk është thjesht një anketë gazete, por zëri i plotë i dibranëve dhe i mbarë shqiptarëve sepse figura e Hoxhë Hasan Moglicës është një figurë patriotike me përmasa kombëtare.

Shkruajnë lexuesit

Uroj gazetës pune tem bare e plot sukses por do doja te beja nja dy komente te shkurtera ne lidhje me te...

Kur flitet per Dibren duhet te merret ne considerate Dibra e tere ashtu si eshte ne te vertete – ne kuptimin e nente maleve te saj dhe jo Dibra qe eshte ndare tashme ne dysh sipas atyre qe kane shkruar ne gazeten tuaj... Flitet per Skavicen dhe nuk permenden fare zonat historike te populluare prej saj; Zall-Rec, Zall-Dardhe, Arras, Lugje, Muhurr.

Per me teper, nga mahnia per te treguar vetem pjesen e Dibres qe u intereson atyre qe shkruajne kishin lene pa permendur hidrocentralet e Lures dhe ate te Arrasit.

Dhe nje fakt tjeter, ndertimi i skavices,per te cilin flet aq shume Sali Berisha, as qe nuk ka per te ndodhur kurre. Jo vetem qe fakti se investitoret me te fuqishem u terhoqen por edhe sikur FMN dhe Evropa te derdhin

leke lume ajo nuk behet se nuk e le dibrani ti permbytet historia e varret, shtepite, tokat, qe te mbushen xhepat Sali berisha me qeveritare.

A ska ardhe koha vellezer te bashkohemi? Ska pse te mos e bejme kete per hir te brezave qe do te vijne.

Dhe ne lidhje me ndarjen qe bejne ato qe ne i therrasim historian te Dibres....duket sheshit, sepse populli i lugines e Drinit Zi, as qe eshte ftuar ndonjehere ne simpoziumet ose aktivitetet kur flitet per historine e Dibranit!! E kunderta ka ndodhur me ne te Dibres se “vogel”, qe ju nuk flitni per te. Per shembull, ne te gjitha aktivitetet e folklorit ne Zall-Dardhe “paria” e dibres, sic i pelqen ta quajne, eshte ftuar. Le ti japim fund kesaj ndarje dhe te flasim me nje ze kur flasim per Dibren. Mos harroni se po te mos ishte sakrifica e Elez Isufit me demjane, serbet paten marre Peshkopine, Dibren e madhe e deri ne Tirane!

Faleminderit,
PELLUMB BARA

Reklamoni biznesin tuaj!

GAZETA “RRUGA E ARBËRIT”
VË NË DISPOZICION
HAPËSIRAT E NEVOJSHME
PËR REKLAMËN TUAJ!

Tel: (04) 22 33 283

Email: rrugaearbërit@gmail.com

Telegrami

Tregim nga PETRIT FETAHU

tregim

1 Posa dielli u ngrit mbi shkëmbinjtë e thepisur e ajri nisi të ngrohet, era e freskët e natës iku nga pyllnaja e afërt e mbushur me drunj ulliri nga vinin fërfërlimat e gjetheve, atëherë me hapa të shpejtë ecte plaku gjataman dhe flugtar për moshën e tij, që u ra të poshtë shkallëve të ndërtesës duke mbajtur bastonin për t'u mbështetur, herë për të bërë hapërimin më të shpejt, por herë e lëshonte në tokë për t'u mbështetur apo edhe e rrotullonte në dorë si mjet dëfryes për t'i larguar mendimet e shumta që i vërtiteshin në kokë. Vetë fliste se njeriu është më i fortë se guri që po t'i kishte pasur hallet e tij kishte plasur me kohë. Të gjitha i kishte mbajtur mbi shpinë: të zezën e urisë, flakën dhe tmerret e bombardimeve, shpifjet e akuzat tendencioze, por kjo e fundit e rëndonte aq tepër sa e kishta dërmuar edhe shpirtërisht edhe nga shëndeti, pasi s'ishte ai i dikurshmmi kur rropatej nga mëngjesi gjer në mbrëmje, mirëpo të gjithë kur e shikonin mbetnin pa mend për vitalitetin, pasi s'kishte arritur ta thyejë e ta mposhtë as vdekja e hershme e gruas, e cila e kishte lënë quqar, as burgu i gjatë e puna në ishull ku kishte thyer gurë, as vitet e shumta, por ikja e djalit matan kufirit e kishte tronditur, ai kishte marrë fuqinë, ia kishte shtuar rrudhet më tepër në ballin e tij te gjërë e trupin ia kishte kërrusur e zemrën ia kishte mbushur plot helm dhe pezëm.

Çdo ditë pasi kalonte lagjen e re dhe i binte nga njëri skaj në tjetrin bulevardit, vazhdonte pa u ndalë askund, vetëm ua kthente përshëndetjen kalimtarve, që herë edhe deshi të bëjnë muhabet me të, pasi rrëfente ndodhi të përjetuara, prandaj edhe mundoeshin ta ndalin e të pinë një kafe.

"Ka kohë, ulu pak të pushosh"

"S'dua të vonohem, unë dua ta presë."

Posa arriti zu vend në stolin perballë detit, ku ulej zakonisht varg disa mëngjeze, dhe me sy të zgurdulluar vëzhgonte suprinën e ujit të qetë, të kaltërt e të pafund duke përcellë valët që vinin nga larg gjer në breg ku shpërlanin gurët e bardhë e të pastër dhe shtynin njëra tjetrën sikur deshin sa më parë të preknin tokën. Kur ato trazoheshin, bëheshin më të shpejtë e të lartë, atëherë fytyrën e tij e përshkonte shendi që dilte nga thellësia e krahërorit e arrinte gjer në buzë. Soditjet e tij shkonin shumë larg gjer ku ngjitej deti me qiellin, por ai deshte të shohë edhe më tutje, te oqeani te dheu i largët. Kur nuk shihte asgjë, asnjë anije, bebëzat e syve i futeshin thellë në zgavra, skuqeshin gjak, ndërsa dy-tri pika lot lehtas e rrëshqitnin nëpër faqet e thara e shkonin gjer te mjekra e mbushur me qime të rralla e të paruara.

Ne një ças vërejtë tumtoresh dhe valët e anijes së madhe, atëherë u mbush plot ngazëllim duke ndjekur pa e tërhequr shikimin e ngulitur, aqsa u bë i padurueshëm

2 e filloi të vërtitet aty përqark për ta mundur nervozën. Kur më u afrua përpiquej ta dallojë në grumbullin e madh që rrinin në verandë e mallin e zbrasin për vendin e tyre, por s'arinte ta gjente, edhe pse shëtiste nëpër çdo çehre. Posa u vendos në liman e udhëtarët filluan të zbrasin, filloi t'i vërejë nga këmbët gjer te qimet e flokëve, por asnjëri s'i përngjante të birit. Mezi priste ta takonte e t'i hudhej në qafë e ta pushtonte çdo pjesë të tij, t'ja merrte ato duar, t'ja prekte e t'ja ledhatonte e të vdiste pastaj, por atë s'e pa askund. Përsëri i mbeti një fije shprese se mund të jetë vonuar me bagazhin, mirëpo kur marinarët ngritën urën e kalimit ju humb besimi, por përsëri s'deshte të dorëzohej. I jepte kurajo vetes se do ta ketë lënë për itinerarin e ardhshëm.

Arbani vazhdimish i dërgonte letra të gjata dhe e ftonte për të marrë rugën për tek ai, por plaku Hasan asesi të vendoste. Ishte midis dy zjarreve: të djalit dhe të truallit. Ai nuk mund t'i ndante njërin nga tjetrin. Me të jetonte dhe i qante brengat. Mirëpo, kur dhembja për të birin u shtua e nuk mund ta përmante aq sa ishte bërë si gur i rëndë në krahërorin sa i merrte frymën e s'e linte të qetë edhe kur flente, vendosi të shkojë. Atje mbeti i shashtisur nga salltaneti. Qilimat e mëndafshë ishin shtruar kahmos, kolltuqet kadife e pikturat i shinte kah të kthehej, por nuk e ngrohën, nuk ia kënaqën shpirtin. Atij gjithçka iu duk e zbrazët, neveritëse, e ftohët akull ashtu sikur edhe njerëzit. Orë e çast mendja i fluturonte oqeanet, vargmalet dhe i shkante te gurët e kalldërmës që i fufuritnin si rubinë, tek balta e vendlindjes që bëhej gjer në gjuhë nga shirat, që i deshte më tepër se pallatet e ngritura në qytet të madh, se ato asfaltte të gjëra e të mbushura me makina. Kur ngashërimi e mbushi kupën në mëgjes u tha:

"Më nxjerrni biletën se s'mund të duroj më, do të kthehm nga kam ardhë. S'është ky vend për mua!"

Atë ditë kur u kthye, veshi opingat, tirqit, vuri qeleshin që mbante të paluar në sirtar dhe nisi për në lulishte, aty ku ishte rritur e moshuar e kishte kaluar nëpër sprova të shumta. Sa arriti në cikel i leshoi vështrimet e gjata dhe i kulloste sytë dhe zemrën në çdo skaj, duke i përshkuar fushat e pafund të mbuluara me jeshillëk që gumëzhitnin nga zërat e lavëtarëve, korësve, prashitësve, lamëtarëve, trokollimat e kuajve, zhurma e karrocave e mbushnin plot këngë e melodi fyejsh e çiftelishë, ndërsa tash i kishte mbytur vetmia, heshtja dhe kishin mbetur memec. Mandej ra tatëpjetë ravës së plurosur për të dalë te pishina e sheshit, që ishte bosh, e zbrazët, e kishte pushuar heshtja mbytëse, ndërsa dikur mblidheshin burrat, tymosnin e vëlonte

3 kuvendimi. Aty peshoheshin fjalët dhe krijohej mençuria. Ulëset ishin shkatërruar e shpërndarë anëve, të hudhura, një pjesë e tyre që kishte mbetur në vend ishte kalbur e disa ishin shtrembëruar e përkulur nga vjetërsia. S'pa asnjë banor, asnjë lëvizje, s'dëgjoi asnjë çokale, pa vetëm mure të rrëzuara, çati të fundosura, tjegulla të rëna. Gjithçka ishte shndërruar në çerdhe zogjsh. Diku ferrat e gërmushat kishin mbuluar çdo gjë sa asgjë s'dukej se aty dikur ka pasur gjallëri. Edhe këtë radhë i hodhi një sy mallit përballë ku shtatë ditë rrjesht u bëri ballë kryqthyerve gjersa i shpori përtej detit e menjëherë i shkoi, padashur, dora te plaga e marrë në këmbën e djathtë. E kur djali e kreu shkollimin, s'la vend pa hyrë, s'la njeri pa lutur, gjithkund i njeiti refren.

"Vetëm vrer nxjerr, gjuhën e ke shpatë, të ta presim me sëpatë!"

Nxori nga përfund gurit çelësin e rëndë e të vjetër, e vuri në bravë e pasi e lëvizte dy herë e shtyri portën e madhe të hekurt dhe ju hap para oborrit i gjërë i mbushur plot pemë dhe ndërtesa dy katëshe me ballkone në mes, e meremetuar e me fasadë të lyer. "Gjersa do të kem frymë s'do ta lë të shkatërrohet" e kishte obliguar vetveten. U ul te salloni i jashtëm, u mbush thellë me ajrin e pastër dhe ndjeu një kënaqësi të pashpjegueshme që e bëri më të lehtë e më të lirë. Pasi shëtiti ne çdo skaj, zu vend ne odën e ndejes që e kishte rrugatur besnikërisht, zu vend pranë oxhakut, ku i doli para i ati me pamjen e tij serioze, mjekrën e dendur të dendur e të bardhë, vetullat e zeza e të rënduara, por me krahë të hapur e me zemër të madhe. i doli edhe e ëma prekatore, me buzëqeshje e rëndomtë dhe e heshtur që fluturonte kur hynte dikush si mysafir.

Atë natë bëri gjum të rahatshëm, por e zgjoi zilia që e bëri të ngrihet e të dalë jashtë.

"Zotëri, keni një telegram!"

Goja iu ndry, frymarrja iu ndal e trupi iu shtang. Mendja i shkoi tek e keqja, nga vinin shpesh lajme të kobshme. Duartë filluan t'i dridhen sa s'e mbante dhe s'e lëvizte çelësin. Mirëpo kur postjeri e paralajmëroi se s'ka gjë të keqe, ai mori veten dhe gjeti forcë. Posa e hapi përmes syzeve që ishin livarë në fund të hundës lexoi: „Ardhja ime shtyhet për vitin e adhshtëm!"

Kjo fjalë e shigjetuan dhe aq i rënduan sa këmbën ju prenë, e pushtoi amullia, u molis dhe çehra iu zverdh sa mezi e mbajti dufin e shkoi ngadalë për t'u shtrirë në shtrat.

Të nesërmen banorët e qytetit, që ishin mësuar ta shohin për ditë duke kaluar, nuk ua zu syri askund xha Hasanin, ndaj edhe u shqetësuan. Shpejt vrapuan për ta parë ç'ka ndodhur me të. E gjetën të vdekur me një copë letër të shkruar e të lënë afër te tavolina e vogël mbi kokë.

"Trupi im të varroset në det. S'e pash djalin gjer kur isha gjallë, ta shoh si i vdekur sa herë të kthehet!"

Tregimi është marrë nga vëllimi me tregime "Pasionë kohe" Financuar nga Ministria e Kulturës së Maqedonisë.

botime & studio grafike

libra-revista
gazeta-fletëpalosje
postera-broshura
kartolina-ftesa
kartvizita
shërbim fotografik

mirë.... bukur.... lirë....

00355 4 22 33 283
069 20 68 603
mbbotime@gmail.com

Udha më e shkurtër për te nana

Lamtumirë, Tomor!

Më ra si rufe lajmi për vekjen e mikut tim të paharruar, Tomor Kaloshi. Kisha dëgjuar që vuante nga një sëmundje e rëndë, por, pas një operacioni që bëri, pati një periudhë të gjatë përmirësimi dhe të gjithë ne, shokë e miq, kujtuam se e kaloi. Por vdekja nuk e fali Tomorin tonë të dashur, të paktën edhe për disa vjet, por u kthye dhe e mori. Thonë që vdekja e merr të ri atë që e do për të mos e dënuar me një pleqëri të thellë, zvarritëse, me lëngatë të gjatë, e të tjera e të tjera. Megjithatë, kur ajo merr një njeri si Tomori dhe në një moshë të re, dëshpërimi dhe pikëllimi është i madh.

* * *

Tomor Kaloshi lindi më 03.07.1959 në Sinë të Dibrës së Poshtme. Ishte i biri i Shaqirit dhe Florës. Shaqir Kaloshi, ashtu si tërë Kaloshët në përgjithësi, në të kaluarën diktatoriale bëri burg dhe u persekutua.Tomori ishte një djalë pa perspektivë, prandaj edhe shkollimi i tij ishte gjysmak.

Pati një fëmijëri të vështirë, provoi punët më të rënda në kooperativë, sepse ato ishin të rezervuara për Kaloshët. Por njerëz me sedër dhe punëtorë, edhe në ato kushte, jetonin njësoj si të tjerët, bile edhe më mirë. Tomori ishte njeri i qeshur, i dashur, i ëmbël dhe i kudondodhur. Nuk përtonte kurrë dhe ishte kënaqësi të punojë ose të kishte të bëje me të. Në një punë të përbashkët, thonë ata që kanë punuar me të, Tomori bënte gjithnjë pjesën më të vështirë ddhe më të rëndë. Kishte dëshirën dhe vendosmërinë për t’i ndihmuar të tjerët. Duart e tij këndonin, nuk punonin. Ishte nga ata që çfarë u shikonin sytë, ua bëjnë duart. Ishte i gjallë, me humor;mjedisin ku punonte dhe jetonte e bënte të këndshëm, dinte të komunikonte me njerëz; tek të gjithë, edhe tek ata më shpresëhumburit, mbillte besim dhe optimizëm. Me Tomorin të gjithë ndjeheshin mirë. Altruizmi, dëshira për t’u sakrifikuar për të tjerët tek ai person erdhën duke u rritur dhe fuquar. Tomori karakterizohej nga një vullnet i çeliktë dhe vendosmëri e jashtëzakonshme për të arritur ato objektiva që i vinte vetes. Ishte njeri me iniciativë dhe vetëvëprim, u shkente gjerave deri në fund. Qysh në moshë të re u bë mbështetës për të gjithë, u vu në qendër të vemendjes dhe u bë lider, jo vetëm për Kaloshët, por për të gjithë ata që e njihnin.

Me fillimin e proceseve demokratike, Tomori ishte nga të parët që emigroi në Itali për një jetë më të mirë. Në një vend të lirë dhe të zhvilluar tiparet e karakterit të tij morën një shkëlqim të veçantë, ai u bë shtylla e palëkundshme morale dhe fizike ku u mbështetën të gjithë ata që ishin në nevojë. Në saj të aftësisë së jashtëzakonshme për të komunikuar me njerëzit, ai u bë shpejt një figurë simpatike, që tërhoqi vemendjen e të gjithëve. Pronarët italianë e donin pa masë, linin kokën për të, siç thuhej. Tomori nuk u kërkonte gjë për vete, por për të tjerët. Rregulloi në punë dhe stabilizoi me gjithçka në fillim njerëzit e vetë dhe më të afërmit, pastaj u kthye të rregullonte të gjithë ata që i njihte ose i kërkuan ndihmë. U bë misionar me plot kuptimin e kësaj fjale. Ideja e sakrificës për të tjerët dhe bujaria e jashtëzakonshme u bënë jo vetëm tipari i tij më i rëndësishëm, por edhe burim lumturie. Më duket se këtë lloj lumturie ka parasysh Dalai Lama kur thotë: “ Të jesh i mirë, i singërtë, të kesh mendime pozitive, të falësh atë që të ka bërë padrejtësi, t’i trajtosh të gjithë si miq, të ndihmosh ata që vuajnë, të mos e quash kurrë veten mbi të tjerët:ndoshta këto këshilla do ju duken të thjeshta, por provoni t’i vërtetoni, duke i vënë në zbatim, e do të jeni më të lumtur.” Tomori nuk e njihte filozofin tibetian dhe filozofinë e tij, por ai këto këshilla i ka zbatuar plotësisht në jetë. Ai, në saj të shpirtit të shëndetshëm, përkushtim-it ndaj të tjerëve, jetoi i lumtur. Nuk kishte forcë dhe vështirësi që ta thyente

optimizmin e tij karakteristik, nuk kishte hall familjar e shoqëror që t`ia pakësonte vullnetin dhe ta hidhte qoftë edhe përkohësisht në krahët e limontisë dhe letrargjisë. Aq sa ishte i hekurt dhe i pamposhur, aq ishte delikat dhe i ndjeshëm.

Tomori nuk kishte arsim të lartë, por ishte i kompletuar për nga formimi njerëzor. Lufta e klasave i kishte rënë shumë herë me shpatë pa mëshirë Tomor Kaloshit me shpresë që ta vriste ose ta gjymtonte rëndë. Por, për çudi, shpata e luftës së klasave atij nuk i la asnjë shenjë. Shpirti i tij ishte i mbrojtur nga një koracë e fortë. Në të nuk depërtonte urrejtja. Kjo e mbajti atë të shëndoshë shpirtërisht, prandaj ai pati një personalitet të fortë, të plotë, të pacopëzuar. “...urrejtja gërryen personalitetin dhe gllabëron unitetin e tij njerëzor, - shkruan Martin Luter King.- Urrëjtja shkatërron në një njeri sensin e vlerave dhe objektivitetin: e bën ta përkshruaj të bukurën si të shëmtuar dhe të shëmtuarën si të bukur, të ngatërrojë të vërtetën me të rremen dhe të rremen me të vërtetën.” Me urrejtje nuk ecet larg. I ngarkuar nga barra e rëndë e urrejtjes, njeriu ndjen lodhje dhe detyrohet të ndalet. Janë të rrallë ata burra që i shpëtojnë urrejtjes. Ata janë si Krishti që mëshironte persekutorët e tij: “Zot, fali se nuk dinë çfarë bëjnë”. Jo vetëm tani që Tomori vdiq dhe që unë po shkruaj këto radhë, por edhe më parë, sa herë që takoheshim, më bënte përshtypje natyra dhe personaliteti i tij, ajo dashuria e madhe dhe e panjollë për njerëzit, bujaria proverbiale, dhe më mundonte pyetja: ku e gjen këtë forcë ky njeri? Si mundet ky, i vetëm, i papërkrahur, i varfër, në vend të huaj, t’u vijë në ndihmë aq shumë njerëzve? Vonë jam kujtuar dhe tani po bindem gjithnjë e më shumë se Tomor Kaloshi para se të përkushtohej ndaj njerëzve, ishte i përkushtuar ndaj Zotit. Ai ishte besimtar i jashtëzakonshëm. Ky është çelësi i të gjithave. Nuk marr përsipër t’u them njerëzve ç` është Zoti, se kjo është një gjë e pamundur jo vetëm për mua, por për të gjithë vdektarët. Unë do t’ju them njerëzve se si do të ishte jeta pa Zotin. Dhe këtë do ta them me fjalët e Dostojevskit: “Atje ku nuk ka Zot, gjithçka është e lejuar”, duke lënë të nënkuptuar se atje ku besohet Zoti gjithçka e mirë është e mundur. Tomori ishte besimtar, ai besonte sinqerisht në Zotin, por besonte në atë mënyrën e vetë, ai, si të thuash, ishte i lidhur drejtpërdrejt me Të, jo nëpërmjet klerikëve dhe institucioneve fetare, që shpesh nuk u besonte. Besimin e mbante në zemër, si të shenjtë, nuk e shiste duke e propaganduar, nuk e bënte të dukshëm me rituale, e mbante thellë, të fshehtë dhe të papërlyer. Për këtë arsye, mendoj, ai qe njeri i komplertuar, me tri dimensione jetësore. Nëse i referohemi edhe një herë Martin Luter Kingut, ai na jep edhe një mësim të madh për jetën, sidomos nga këndvështrimi i kompleksitetit të saj: gjatësi, gjerësi dhe lartësi. “Gjatësia e jetës, - thotë ky mendimtar, - është shtytja e brendshme për të realizuar qëllimet dhe ambiciet personale, një interes i brendshëm për mirëqenien dhe veprimet vetiake. Gjerësia e jetës është interes i drejtuar jashtë, drejt mirëqenies së të tjerëve. Lartësia e jetës është tension drejt lartësisë, drejt Perëndisë.”

* * *

Tomori ishte operuar dhe kurohej në Itali, ku mjekët ta thonë hapur sëmundjen që ke, duke mos të fshehur asgjë, edhe vdekjen. Tomori kishte tumor në kokë dhe këtë e dinte. Kishte tri vjet që jetonte dhe punonte për bukur i si të gjithë njerëzit e shëndoshë. Por ende nuk ishte mbushur afati kur mund të merrej kthesa përfundimisht. Papritur Tomorri nuk u ndje mirë. Doktor i vizitoi, sigurisht u bënë ekzaminimet e nevojshme, dhe pa që sëmundja kishte përparuar në mënyrën më të frikshme. Prandaj ai i tha Tomorit: - Tomor, ti do të vdesësh shpejt, nëse

ke ndonjë porosi për fëmijët, lerua.

- Fëmijët të më rojnë, por tani kam tjetër hall, - tha Tomori dhe, me t’u ndarë nga doktori, vrapoi për të gjetur biletë që të vinte sa më shpejt në Shqipëri, tek Nëna që e kishte gjallë. Donte ta shikonin për herë të fundit njeri-tjetrin. Por kjo nuk u realizua. Ndërsa vraponte për të gjetur ndonjë mjet për të ardhur sa më parë, në zemrën e tij shkëlqeu i pari dhe i fundmi varg poetik:

Udha më e shkurtër për tek Nana!

Por ky varg poetik mbeti brenda tij, i pashprehur dhe i paartikulluar, se ai ra shpejt në koma. Nuk doli më prej saj. Jeto i pak kohë në agoni, se Zoti kishte vendosur të mos e linte të vuante fizikisht. Por Zoti, gjithashtu, kishte bërë emër që Tomori të vinte kufomë në Shqipëri. Kur vdekjet ndodhin larg dhe kufomat rrinë shumë ditë pa u varrosur, zakonisht arkivolet nuk hapen. Të dashurit e ruajnë në kujtesë njeriun e tyre ashtu si e kanë njohur kur ishte gjallë dhe shëndoshë. Por ky rregull prishte kur ke të bësh me Nënat. Kur po hapnin arkivolin ta shikonte Nëna, ajo humbi ndjenjat dhe nuk e pa. Kur erdhi në vete, Tomori ishte mbuluar me dhe. Nëna edhe sot kërkon ta shohë Tomorin. Asaj nuk i besohet se ai ka vdekur. E ka të vështirë një nënë të besojë vdekjen e djalit po nuk e pa me sytë e vet.

* * *

Lajmi se Tomor Kaloshi ishte sëmurë rëndë u përhap me shpejtësi në rajonin ku jetonte dhe punonte. Rëndën më shumë se 500 shqiptarë dhe i shkuan tek koka. Të gjithë ishin emigrantë që, në një mënyrë, ose në një tjetër, ishin borbxhlinj ndaj Tomorit.Po jap disa **mikrointervista** të tyre:

S.K. “Po ecja pa mend nëpër rrugët e qytetit ku jetonte dhe punonte Tomori. Deri në ato caste nuk dija gjë fare për atë njeri. Ndali makinën dhe më pyeti se pse ecja ashtu i hutuar. I thashë që isha emigrant, i sapoardhur, pa dokumente dhe pa para, pa njohje, pa gjuhë të huaj, shkurt, në ditë të hallit. Eja mik, më tha, dhe më dha para, më futi në punë, m’i bëri të gjitha të mirat.”

H.H. “Bëra një aksident me makinë dhe u shtrova në spital. Tomori nuk di nga e kishte marrë vesh dhe veç kur më erdhi aty, te koka. Nuk kisha asnjë njeri tjetër, veç atij, që m`u bë nënë, baba, vëlla, motër. I përballoi tërë shpenzimet dhe privacionet dhe unë e kam jetën prej tij.”

V.M: “Kisha shumë ditë që isha pa punë. Nuk kisha asnjë lekë në xhep. I kërkova një shokut tim, shqiptar, por as ai nuk kishte. Tako Tomor Kaloshin, më tha, se vetëm ai nuk rri pa të ndihmuar. Më mbajti si vëllain e vetë me të ngrënë dhe me të pirë derisa më gjeti punë. Kur desha t`ia kthej një pjesë të shpenzimeve, i mbeti hatri. I kam ruajtur ato para që t`i bëja një dhuratë, por s`e dija kurrë se do t`i përdorja për të përcjellë Tomorin të vdekur për në Shqipëri.”

Dhe Tomorin nuk e sollën në Shqipëri vetëm njerëzit e familjes, por, të paktën, 500 emigrantë shqiptarë që jetojnë në Itali. Atë ditë që u varros Tomori, Rrafshja e Sinës nuk i mernte njerëzit. Ishin me mijëra. Nuk thonë kot se dita e vdekjes tregon çfarë njeriu ke qenë.

“Tomori kohën e lirë e kalonte duke përgatitur pako për njerëz të ndryshëm në Shqipëri, - thotë kushëriri i tij i parë, Veli Kaloshi.- Blente qese të bukura dhe bënte gati dhuratën duke shkruar sipër emrin e atij që do t`ia dërgonte.Kështu, si shembull, në një pako kishte këtë shënim të shkruar me shkrimin e tij: “Për Emin Kaloshin” Dhe në atë pako ishte një shkop, një kapele dhe një orë. Emini djalë të parë quante Tomorin. Tomori bënte edhe dhuratat të mëdha, të shtrenjta. Janë të shumta dhuratat si makina larëse, televizorë, kompjutera etj. që ua ka sjellë njerëzve. Kur vinte në Tiranë, e mbushte makinën me njerëz për në Peshkopi. Kur mbërrinte në Peshkopi, e mbushte për në Sinë. Ndodhte që shkonte në Sinë dhe kthe-

hej prapë, brenda ditës, në Peshkopi për të marrë njerëz të tjerë. Nuk i merre për të fituar, i mernte për t`u lumturuar.

* * *

Të gjithë ata që e kanë njohur Tomor Kaloshin, janë në një mendje se ai qe njeri i rrallë. Por pse ka qenë i tillë besoj se askush nuk është në gjendje ta shpjegojë. Tomori ishte si një ujë i ftohtë dhe i kulluar, që nuk kuptohet nga e ka burimin.Bujaria është e pamjaftueshme për ta ngjitur njeriun deri në atë lartësi.Kishte diçka hyjnore në natyrën e tij si njeri. Edhe bujaria e tij ishte e tillë, hyjnore. Kur nisa këtë shkrim në formë nekrologjie, u bllokova. Nuk më ecte fare puna. E pata shumë të vështirë t`ua bëj njerëzve të njohur Tomorin ashtu siç e meritonte. Kjo më ndodhi për dy arsye: e para, nuk kisha kapur asgjë nga ajo pjesa hyjnore a natyrës së tij; e dyta, nuk kisha kuptuar se bujaria, trimëria, ideja e sakrificës nuk ishin thjesht cilësi të Tomorit, si mund të jenë tek shumë njerëz të tjerë. Ato ishin jo cilësi por natyra e tij. Ka një ndryshim të madh dhe këtë po përpigëm të shpejgoj. Sepse vetëm duke bërë këtë kuptojmë plotësisht Tomor Kaloshin. Kur flasim për cilësi, qofshin ato edhe shumë të mira, si:bujaria, solidariteti njerëzor, përkushtimi ndaj të tjerëve etj., ato janë të shtuara, të dhuruara nga Zoti, por njeriu jeton edhe pa ato cilësi. Cilësi është ajo që nuk e ke dhe të jepet. Pa cilësi mund të jetohet. Ka plot njerëz që nuk janë bujarë, që nuk e ndihmojnë tjetrin e, megjithatë, jo vetëm ekzistojnë, por u shkojnë punët mjaft mirë. Dashuria për njerëzit, bujaria, dëshira për t’i ndihmuar ata tek Tomori ishin natyrë e tij, pa të cilat ai nuk mund të jetonte. Ky pra është dallimi i Tomorit prej njerëzve të tjerë. Në veprën e tij “Afria me Perëndinë” Osho Rajnesh e bën mirë dallimin midis një cilësie dhe vetë natyrës së njeriut: “Një cilësi është diçka prej të cilës ti mund të jesh i privuar. Ti mund të ekzistosh edhe pa atë cilësi. Nuk është ekzistenca jote e brendshme. Është diçka që të jepet ty, i shtohet ekzistencës tënde. Natyra është diçka pa të cilën ti nuk mund të ekzistosh”. Tomori nuk mund të ekzistonte pa qenë bujar, pa qenë i përkushtuar ndaj të tjerëve.Por pse ishte i tillë, ai kishte shumë bukuri shpirti. Thoma d’Akuini ka vënë në dukje se “Askush nuk e vë në dyshim se virtyti përmirëson tej mase shpirtin.”

Por bujaria tek Tomori ishte e veçantë edhe në një aspekt tjetër. Ka njerëz bujarë, që japin, madje disa japin shumë. Por ata e reklamojnë ndihmën e tyre, i bëjnë jehonë asaj me mjete nga më të fuqishme mediatike. Ata nuk janë bujarë, por kanë nevojë të tregohen bujarë. Në ato momente, kur ata të shoqëruar nga turra e kameramanëve, shpërndajnë dhuratata, ndihma, bëjnë një tregti të leverdisshme: japin që të marrin. Bujaria e tyre është me interes. Shpërblimin e gjejnë tek krijimi i opinionit, tek lavdia që do të fitojnë, tek emri që do të lënë si mirëbërës të mëdhenj. Atyre u duhet publiciteti dhe për të arritur objektiva të tjera. Këta janë njerëzit e pasur dhe shumë të pasur që shpërndajnë disa thërime të pasurisë së tyre për të marrë dhjetëfishin e saj.Por edhe ne njerëzit e zakonshëm, që kemi pesë para në xhep, qëllon që i japim ndonjë lypsi, fukaraje etj.Edhe ne me atë mundësinë tonë, përpigemi të duke-mi, të paktën ndër sy të atyre njerëzve të pranishëm në këtë skenë. Kurse bujaria e vërtetë është tjetër gjë: nuk jepet për asnjëlloj interesi, prandaj është edhe e fshehtë, anonime. Dora e majtë nuk duhet ta shikojë të djathtën kur e jep gjënë, thotë populli. Kështu vepron-te Tomorri kur jepte. Ai në asnjë mënyrë jo vetëm që nuk e pohonte dhe nuk e reklamonte një gjë të tillë, por nuk duronte kur dikush i shprehte mirënjohje. Po ta çojmë më tej këtë mendim, do të thoshim se dashuria tek ai njeri nuk ishte cilësi, ai ishte i gjithi Dashuri. I tillë

ishte krijuar nga Zoti. Thënë me figurë, ai ishte “Këmisha” për t`u veshur që të mbron si nga acari i madh ashtu edhe nga vapa përvëluese, ai ishte robra që i vinte tjetrit për shtati.

Tomori na ka dhuruar të gjithëve diçka që ne nuk e shohim dhe nuk e dimë. Njeriu, në përgjithësi, po shkon drejt degradimit moral, ai po zvetnohet dita-ditës dhe po bëhet një qenie e pashpirt. Ky është një realitet tronditës dhe dëshpërues. Por Tomor Kaloshi me qenien e tij vërtetoi se njeriu, sado të zvetnohet dhe të bjerë moralisht, prapë mbetet një krijesë e bukur, me e mrekulueshmja e të gjitha krijesave të Zotit. Zoti e krijoi atë për mirësi dhe dashuri dhe ai vazhdon të jetë i tillë, pavarësisht nga goditjet e tmerrshme që i jep jeta. E pakët është kjo që i jep Tomori njeriut? E pakët është kjo që japin njerëz si Tomori njerëzimit? Po ku janë këta njerëz?- do të pyes, me të drejtë, dikush. Janë midis nesh. Tjetër punë është se këtyre njerëzve nuk u krijohen kushte dhe hapësira për të dalë në krye të punëve që t’u japin lumturi të gjithëve. Nuk është faji i tyre pse ne duam më shumë ata që na hipin në shpinë sesa ata që na marrin për dore. Popuj dhe kombe të tjera këta njerëz nxjerrin në krye, prandaj janë ndryshe nga ne.

Për mua Tomor Kaloshi ishte një hero: nuk ishte hero luftërash, nuk ishte as mendimtar dhe filozof, nuk ishte as artist apo shkrimtar. Ai ishte heroi-Njeri, nga heronijtë më të rrallë të kësaj bote. Të madh njeriun nuk e bën asgjë veç shpirtit.

* * *

Në mortin e tij erdhi një vëlla tjetër nga Italia, Giorgio Maria Castriotta Scanderbeg, trashëgimtar i ligjshëm dhe i dokumentuar i Gjergj Kastriotit të lavdishëm. E pra ky pinjoll i derës së Skënderbeut, erdhi në Sinë, në vendoriginën e të parëve të vetë dhe shkoi dhe piu një kafe ngushëllimi në mortin e Tomor Kaloshit. Kaloshë e Kastriotas janë një fis, i thanë Kaloshët. Ja ku i ke vëllezërit, ja ku ke tokën, eja dhe ndërto një shtëpi, të jetë shenjë, ta mbajmë dhe të kujdesemi për të si për muzeun e Gjergjit të Madh. Me vendin e lindjes të lidh shtëpia. Edhe atdheu fillon nga shtëpia.

Ardhja e Giorgio Maria Castriotta Scanderbeg në Sinjë në mortin e Tomorit qe një rastësi, nuk ishte planifikuar. Megjithatë, merr një vlerë simbolike: në rast dhimbjesh të mëdha, vëllai i vë dorën në ballë vëllait. Kudo ku kishte qenë e kishin nderuar me pritje zyrtare. Këtu nuk kishte protokoll dhe zyrë. Zyrtarët që e shoqëronin, nuk kishin më rëndësi. Ishin vëllezërit e gjakut, vëllezërit e trojeve, Kaloshë e Sinjanë, të parët e të cilëve përbënin gardën heroike dhe besnike të Gjergjit të Madh. Këtë duhet ta ketë ndjerë edhe Giorgio trashëgimtari...

Por Tomorit, edhe po të mos i bëhej ky nder, ishte shumë i nderuar nga ata mijëra njerëz që kishin ardhur në mortin e tij, me rrugë ajrore e detare, nga të gjitha kontinentet. Lamtumirë, Tomor i dashur! Të qoftë i lehtë dheu ku të prehen eshtrat. Mos t’u shoftë kurrë ylli i mirësisë!

XHAFER MARTINI

Biblioteka e autorëve dibranë*

Këto dhe shumë botime të tjera të autorëve dibranë mund t'i gjeni pranë librarisë "M&B"

Adresa: Rruga "Zenel Baboci", Pall. Ferar, Tiranë (Pranë Selvisë)

Tel. 00355 4 22 33 283.

Cel. 069 20 68 603

e-mail: mbbotime@gmail.com

* Janë reklamuar vetëm botimet që mund ti gjeni pranë librarisë "M&B"

-20%